Annelerin Kutsal Pazarı

Graham Swift

ÇEVİREN: DİDAR ZEYNEP BATUMLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

2. Baskı

Yazdan kalma bir Mart günü: Annelerin Kutsal Pazarı, yıl 1924. İngiliz taşrasındaki köşklerden birinde hizmetçilik yapan Jane Fairchild'ın ziyaret edecek bir annesi olmadığından izin gününü nasıl geçireceğine dair bir fikri de yoktur. Yıllardır gizli bir ilişki yaşadığı komşu evin tek varisi Paul Sheringham'dan gelen telefon, hayatını bütünüyle değiştirecek bir dizi olayın da başlangıcı olur.

Eserleri otuzun üzerinde dile çevrilen, Booker Ödülü sahibi Graham Swift, savaşlarından, facialarına; kadın erkek ilişkilerinden, sınıfsal çatışmalarına bir yüzyılı, geleceğin sıradışı yazarlarından biri olacak genç bir kadının kendini keşfetme öyküsü üzerinden anlatırken, ustalığının doruklarında geziniyor.

"Swift'in bu kısa romanı bir başyapıt."
The Guardian

"Mükemmel... *Annelerin Kutsal Pazarı* haksızlıkla örülmüş İngiliz kast sisteminin parmaklıklarını zorlayan aşkı, tutkuyu ve sıradan nezaketi gözler önüne seriyor."
Kazuo Ishiguro

"Büyük yazar Graham Swift'in ustalıklı kaleminden altın değerinde bir eser."
Le Monde

"Akıllara kazınan törensel temposunun yanı sıra yoğun bir duygusallığa sahip olan *Annelerin Kutsal Pazarı*, bir nevi feminist Külkedisi öyküsü."
Michiko Kakutani

Genel Yayın: 5632

GRAHAM SWIFT

Graham Swift 1949 yılında Londra'da doğdu. Dulwich College, Cambridge'teki Queens College ve York Üniversitesi'nde eğitim gördü. 1983'te İngiliz Kitapçılar Birliği'nce hazırlanan En İyi 20 Britanyalı Genç Romancı listesinde yer aldı. Aynı yıl yayınlanan *Su Diyarı,* Guardian Edebiyat Ödülü'nü ve Geoffrey Faber Anma Ödülü'nü kazandı, Booker Ödülü'ne aday gösterildi. *Son İçkiler* adlı romanıyla 1996 yılında Booker Ödülü'nün sahibi oldu. 2003 yılında yayınlanan *Günyüzü* Man Booker Ödülü adayları arasındaydı. 2007 tarihli *Tomorrow* ve 2011 yılında yayınlanan *Wish You Were Here*'ın ardından 2016 yılında yayınlanan *Annelerin Kutsal Pazarı*, ertesi yıl Hawthornden Ödülü'nü kazandı ve 2021 yılında sinemaya uyarlandı. Yazarın eserleri otuzun üzerinde dile çevrildi.

DİDAR ZEYNEP BATUMLU

1977 yılında Diyarbakır'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çeşitli dersler verdi. Yüksek lisans ve doktora derecelerini aynı üniversiteden aldı. Kitaplarını çevirdiği yazarlar arasında Oscar Wilde, Charles Dickens ve Daniel Defoe bulunmaktadır. İki çocuk ve iki kedi annesidir.

ANNELERİN KUTSAL PAZARI
GRAHAM SWIFT

ÖZGÜN ADI
MOTHERING SUNDAY

Copyright © Graham Swift, 2016
Bu kitabın telif hakları AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2016
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
BAŞAK GÜNTEKİN

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
BANU YILMAZ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM AĞUSTOS 2022, İSTANBUL
2. BASIM ARALIK 2022, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-203-3

BASKI
AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. 2622. Sok. No: 6/31
Bağcılar/İstanbul
Tel. (0212) 445 32 38
Sertifika No: 44871

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
E-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI DİZİSİ – 4

ANNELERİN KUTSAL PAZARI

Bir Aşk Öyküsü

GRAHAM SWIFT

İngilizce aslından çeviren:

Didar Zeynep Batumlu

Roman

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Candice İçin

Baloya *gideceksin*![1]

[1] Üvey kız kardeşleri baloya giderken, evde hizmetçilik yapmak zorunda olduğu için üzülen Külkedisi'ne iyilik perisi tarafından söylenen cümle. (y. n.)

Bir zamanlar, oğlanlar henüz öldürülmemiş ve ortalıkta arabalardan çok atlar varken, erkek hizmetçiler ortadan kaybolmamış ve Upleigh ve Beechwood'da yalnızca bir aşçı ve bir kadın hizmetçiyle idare ediliyorken, Sheringham'ların ahırlarında dört atın yanı sıra "gerçek at" olarak tabir edilebilecek safkan bir yarış atı vardı. Atın ismi Fandango'ydu. Newbury yakınlarında bir ahırda duruyordu. Hayvanın tek bir lanet yarışı kazanmışlığı yoktu. Buna rağmen aile için adeta bir tutku, güney İngiltere'nin yarış pistlerindeki şan şöhret umuduydu. Anlaşma şu şekildeydi: Genç adamın o tuhaf lisanıyla "gösteriş budalası" olarak tabir ettiği anne ve babası atın kafasıyla gövdesinin, Dick, Freddy ve kendisi de birer bacağının sahibiydi.

"Peki ya dördüncü bacak?"

"Ah, dördüncü bacak. İşte o hep bir meseleydi."

At çoğu zaman yalnızca bir isimden ibaretti; barınma ve eğitim masrafları yüksek bir isim. At 1915'te satılmış, o yıl genç adam da on beşine girmişti. "Sen daha ortalarda yokken, Jay." Fakat çok eskiden, bir haziran sabahı erken saatlerde, hepsi birden, sırf onu izlemek için, sırf atları Fandango'nun düzlükte dörtnala koşan atların gerisinde kalışını görebilmek için o tuhaf, çılgın keşif gezisine çıkmışlardı. Sırf parmaklıkların orada öylece durup onu kendilerine doğru şimşek hızıyla gelip hızla yanlarından geçerek gözden kaybolan diğer atlarla birlikte izlemek için. O ve Anne

ve Baba ve Dick ve Freddy. Belki de (kim bilir?) dördüncü bacağa sahip olan hayaletimsi biri daha.

Eli genç kızın bacağının üzerindeydi.

Genç kız, onun gözlerinde pusa yakın bir şeyler olduğuna ilk kez o an tanık olmuştu. Parmaklıkların orada durup Fandango'nun yerdeki çiy taneciklerini ve çamuru kaldırarak yanlarından son sürat geçişini izlemek için onunla oraya gittiğini ne yapıp edip onunla, sadece onunla, mucizevi bir biçimde oraya gittiğini görür (ki doksan yaşına geldiğinde bile bu imgelem gücüne sahip olacaktı) gibi oldu. Hayatında öyle bir şeyi hiç görmemişti ama hayalinde net bir biçimde canlandırabiliyordu. Güneş, gri düzlüklerin üzerinde yuvarlak, kırmızı bir daire halinde yükselmeye devam ederken, hava hâlâ kuru ve soğukken, genç adam belki de arka cebinde taşıdığı gümüş kapaklı içki matarasını onunla paylaşacak ve çok da gizlemeye gerek duymadan poposunu avuçlayacaktı.

Fakat genç kadın onun şimdi güneş vurmuş odanın içinde, üzerinde mühür yüzüğü dışında hiçbir şey olmaksızın, çırılçıplak bir halde hareket edişini izliyordu. Hayatının ileriki yıllarında, bir erkek için "damızlık" kelimesini kullanmaya –ki o da şayet kullanacaksa– pek de hevesli olmayacaktı. Fakat genç adam sahiden de öyle bir şeydi. O yirmi üç, genç kadınsa yirmi iki yaşındaydı. Adam aynı zamanda "safkan" diye tabir edebileceğiniz türden bir şeydi; gerçi o zamanlar genç kadının kelime haznesinde tıpkı "damızlık" kelimesinin olmadığı gibi böyle bir kelime de yoktu. Dağarcığında henüz bir milyon kelime yoktu. Safkandı çünkü onun türünde önemli olan "soy" ve "şecere" idi. Gerçek amacın ne olduğunun bir önemi yoktu.

1924 senesinin Mart ayıydı. Aylardan haziran değildi ama hazirandan kalma bir gündü. Öğlen vaktini biraz geçiyordu muhtemelen. Pencerelerden biri rüzgârın etkisiyle

ardına kadar açılmıştı ve genç adam, güneş ışınlarının dolduğu odanın içinde çırılçıplak, çıplak bir hayvan kadar pervasızca geziniyordu. Sonuçta bu onun odasıydı, öyle değil mi? İçinde canının istediğini yapabilirdi. Kesinlikle yapabilirdi. Genç kadın o odaya daha önce hiç girmemişti ve bir daha da asla girmeyecekti.

Ve genç kadın da çıplaktı.

30 Mart 1924. Evvel zaman içinde. Pencerenin kafes işinin gölgesi, yapraklı bitkiler misali genç adamın üzerine düşüyordu. Adam, tuvalet masasının üzerinde duran sigara kutusunu, çakmağı ve küçük gümüş kül tablasını alıp döndü; siyah kıllardan oluşan bir yuvanın içinde duran ve adamakıllı güneş alan kamışı, hayaları, yumuşamış ve sarkık bir halde ve üzerleri hâlâ yapış yapış sıvılarla kaplı bir şekilde orada öylece sere serpe duruyordu. Genç kadın dilerse onlara bakabilirdi; onun için bir sakıncası yoktu.

Fakat öte yandan o da genç kadına bakabilirdi. Kadın çırılçıplak uzanmıştı; üzerinde bir çift gerçekten çok ucuz küpe dışında hiçbir şey yoktu. Çarşafı üzerine çekmemişti. Hatta onu daha iyi görebilmek için kenetlediği ellerini başının altına koymuştu. Fakat adam ona bakabilirdi. Gözlerin bayram etsin. Genç kadının aklına o an böyle bir ifade gelmişti. Aklına birtakım ifadeler gelmeye başlamıştı. Gözlerin bayram etsin.

Dışarıda, parlak yeşillerle bezenmiş, kuş şakımalarından geçilmeyen, hazirandan kalma bir mart günü bahşedilen Berkshire'ın tamamı da öylece sere serpe uzanıyordu.

Genç adam hâlâ tam bir at tutkunuydu. Yani, parasını hâlâ atlara saçıyordu. Onun iktisatlı olmaktan anladığı buydu; para saçmak. Neredeyse sekiz senedir, teorik olarak üç kişinin parasına sahip olmuştu. O, bunu "ganimet" olarak adlandırıyordu. Fakat onsuz da yapabileceğini göstermeye çalışırdı. Yedi senedir yaptıkları şeyin maliyeti, genç kadına bazen hatırlattığı gibi, koca bir hiçti. Gizlilik, risk,

kurnazlık ve bu konuda karşılıklı olarak sahip oldukları doğal yetenek dışında.

Fakat daha önce hiç böyle bir şey yapmamışlardı. Genç kadın daha önce hiç bu yatağa girmemişti; tek kişilik olmasına rağmen genişti. Aynı şekilde, ne bu odaya girmişti ne de bu eve. Madem hiçbir maliyeti yoktu, o halde bu, hediyelerin en büyüğüydü.

Peki, bu yaptıklarının hiçbir maliyeti yoksa genç adamın ona altı peni verdiği zamanlara ne demeliydi; genç kadın bunu ona her zaman hatırlatabilirdi. Hatta üç peni miydi? Belki de bu, daha başlarda, henüz iş ciddiye –doğru kelime "ciddi" miydi?– binmemişkendi. Fakat yine de bunu ona hatırlatmaya cüret edemezdi. En azından şu an olmazdı. Ona "ciddi" kelimesini öylece fırlatır gibi söylemeye cüret edemezdi.

Yatağa, genç kadının yanına oturdu. Elini, görünmez bir tozu süpürürmüş gibi göbeğinde gezdirdi. Sonra üzerine çakmağını ve kül tablasını yerleştirdi; sigara kutusunu olduğu yerde bıraktı. Kutudan iki tane sigara alıp birini kadının ona doğru uzanmış bükük dudaklarına yerleştirdi. Genç kadın ellerini kafasının arkasından çekmemişti. Önce kadının sigarasını yaktı, sonra da kendininkini. Sonra kutuyla çakmağı alıp komodinin üzerine koyarak yanına uzandı; kül tablası hâlâ kadının göbeğiyle adamın o günlerde gayet hoşnut bir biçimde, hiç çekinmeden, adlı adınca "kuku" diye tabir ettiği yerinin tam ortasında duruyordu.

Kamış, hayalar, kuku. Bunlar birtakım basit, temel ifadelerdi.

Mart'ın otuzuydu. Günlerden Pazar'dı. Annelerin Kutsal Pazarı[2] olarak bilinen gündü.

---

2 Hıristiyan kültüründe, özellikle İngiltere'de, Lent ayının dördüncü pazarı kutlanan, insanların kiliseye gidip annelerini ziyaret ettikleri bir gün. (ç. n.)

"Bununla harika bir gün geçir," dedi Bay Niven, genç kadın taze kahveyle tostu getirdiğinde.

"Evet, efendim," diye yanıtladı kadın ve söz konusu kendisi olduğunda "bununla" neyi kastettiğini merak etti.

"Gerçekten harika bir gün." Sanki bu, adamın yüce gönüllülükle bahşettiği bir şeydi. Sonra Bayan Niven'a dönerek şöyle dedi: "Eğer bize böyle olacağı söylenseydi, biz de piknik sepetlerimizi hazırlardık. Nehir kıyısında bir piknik."

Adam bunu hevesli ama aynı zamanda özlem dolu bir tonda söylemişti, öyle ki tostu bırakan genç kadın bir an için bir plan değişikliğinin olabileceğini ve Milly ile birlikte piknik sepeti hazırlamaları gerekebileceğini düşünmüştü. Kim bilir piknik sepeti nerelerdeydi ve kim bilir son dakikada, böylesine hazırlıksızken içine ne koyacaklardı. Ama ne de olsa bu *onların* günüydü.

Sonra Bayan Niven, "Mart ayındayız, Godfrey," dedi, pencereden dışarıya kuşkulu bir bakış atarak.

Yanılıyordu. Hava iyiden iyiye güzelleşmişti.

Her neyse, sonuç olarak Niven'lar, havanın ancak gülüp geçeceği planlarına bağlı kaldılar. Hobday ve Sheringham'lar ile buluşmak için arabayla Henley'ye gideceklerdi. Yılda yalnızca bir kez gerçekleşen ve herkesçe bilinen bu nahoş durumdan ötürü, öğlen yemeği için hepsi Henley'de toplanacak ve geçici bir süre hizmetçilerinin olmayışının külfetine katlanmak durumunda kalacaklardı.

Buluşma Hobday'lerin fikri ya da davetiydi. Paul Sheringham iki hafta içerisinde Emma Hobday ile evlenecekti. Bu sebeple, hem pazar gününün pratikteki zorluğuna çözüm getirebilmek için hem de kadeh kaldırıp yaklaşan etkinliği konuşabilsinler diye Hobday'ler, Sheringham'lara öğlen yemeği için bir gezintiye çıkmayı teklif etti. Niven'lar da Sheringham'ların aynı dertten mustarip yakın arkadaşları ve komşuları oldukları ve aynı zamanda düğünün onur

konuğu olacakları için –Bay Niven'ın genç kadını bu planlardan haberdar ederken bahsettiği üzere– "kafeslenmiş" ve kendilerini bu durumun içinde bulmuşlardı.

Tüm bunlar, genç kadının halihazırda bildiği şeyi iyice netleştirmişti. Paul Sheringham neyle evleniyor olursa olsun, parayla evleniyordu. Kendi parasını tüketme şekline bakılırsa, belki de buna mecburdu. Hobday'ler iki hafta içinde gerçekleşecek muhteşem bir düğünün parasını ödeyeceklerdi zaten; yaklaşmakta olan bir kutlamayı kutlamalarına sahiden gerek var mıydı? Kenarda çok paranız olmadığı sürece yoktu. Onlara en azından şampanyaya mal olacaktı. Belki de Bay Niven piknik sepetinden bahsederken, Hobday'lerin cömertliğine ne kadar güvenilebileceğini ya da o günün kendi cebine ne kadar dokunacağını kestirmeye çalışıyordu.

Fakat Hobday'lerin kenarda çok paralarının olması genç kadını memnun etmişti. Bunun onunla hiçbir alakası yoktu ama yine de onu memnun etmişti. Emma Hobday'in beş poundluk banknotlardan ibaret olma ihtimali, bu evliliğin "ganimet" elde etmenin gösterişli bir biçimi oluşu genç kadını memnun, daha doğrusu teselli ediyordu. Onu endişelendiren, Bay Niven'ın bile "kafeslemek" olarak tabir ettiği tüm o diğer şeylerdi.

Bay Paul ve Bayan Hobday partiye kendileri mi gideceklerdi? Bunu öğrenmek genç kadın açısından hayati olsa da bu soruyu doğrudan soramazdı. Bay Niven da bu bilgiyi kendiliğinden sunmamıştı.

"Bu planları Milly'ye de anlatır mısın? Bunların hiçbirinin senin planlarını etkilemesi elbette gerekmiyor."

Adamın böyle bir şey söylediği pek vaki değildi.

"Elbette, efendim."

"Henley'de bir cümbüş, Jane. Kabilelerin buluşması. Havanın da bunun için elverişli olmasını umalım."

Bir yerlerde okumuş olmasına rağmen, genç kadın "cümbüş"ün tam olarak ne anlama geldiğinden emin değildi. Fakat "cüm" sesi neşeli bir şeyleri çağrıştırıyordu.

"Ben de öyle olmasını umarım, efendim."

Havanın da elverişli olduğu net bir biçimde anlaşılınca, Bay Niven önceki kaygılarına rağmen epey keyiflenmeye başlamıştı. Arabayı kendisi kullanacaktı. Birazdan yola çıkabileceklerini, böylelikle gezine gezine gidip bu güzel sabahın keyfini çıkarabileceklerini söylemişti. Garajda duran –ve son tahlilde– umut vaat eden bir şoför olabilecek Alf'i çağırmamıştı. Genç kadının yıllar içerisinde gözlemlediği üzere, Bay Niven araba kullanmayı seviyordu. Hatta araba kullanmanın keyfini birinin ona şoförlük yapmasının vereceği saygınlığa tercih ediyordu. Araba kullanmak ona çocuksu bir haz veriyordu. Bay Niven'ın hep esip gürlemekle hayıflanmak arasında çeşitlilik gösteren tonlamalarla ifade ettiği gibi, devir değişiyordu.

Sonuç olarak bir zamanlar, Niven'lar Sheringham'lar ile Pazar ayininde buluşurdu.

"Kabileler", sıcak ve açık havada yapılan bir şeyi çağrıştırıyordu. Genç kadın, buluşmanın Henley'deki George Otel'de gerçekleşeceğini biliyordu. Piknik olmayacaktı. Ve hâlâ mart ayında olduklarından, kem rüzgârlar esebilir, kar bile yağabilirdi. Fakat bu sabah sanki yazdan kalma bir sabahtı. Ve Bayan Niven yukarı çıkıp hazırlanmak için masadan kalktı.

Bay Niven'la elverişli bir biçimde yalnız kaldıkları o anda bile soramazdı. "Bayan Hobday ve...?" Kulağa bir hizmetçinin basit merakı gibi gelse bile olmazdı. Halihazırda konuşulan tek konu yaklaşan düğün değil miydi? "Öyle değilse, ikisinin aklında başka ne tür planlar olabilir?" diye sorması da olmazdı.

Biriyle nişanlı olsaydı –ya da en azından Paul Sheringham'ın nişanlısı olsaydı– düğünlerine iki hafta kalmışken Henley'de bir cümbüşe katılıp da (genç adamın –onu ağzında sigarayla, tiksintiyle yüzünü buruşturup gözlerini kısarken görebiliyordu– "üç lanet olası gösteriş budalası bir arada" diye bahsedebileceği) büyüklerin onun üzerine titremesini isteyeceğini sanmıyordu.

Fakat her halükârda, daha fazla bilgi edinmediği takdirde bu durum kendisine özel olan sorunu çözümsüz bırakıyordu zira bununla nasıl başa çıkılacağını Bay Niven biliyordu. Bugün acı verecek kadar alışılmışın dışındaydı. Harika hava bile hiçbir şeye deva olmuyordu. İki hafta kala, gölgeleri derinleştirmekten başka bir işe yaradığı yoktu.

Vakti geldiğinde Bay Niven'a, eğer onun ve Bayan Niven'ın açısından bir sakıncası yoksa bir yere "gitmeyebileceğini" söyleyecekti. Eğer onlar açısından uygunsa Beechwood'da kalıp kitap okuyabilirdi; kitap Bay Niven'ın olduğu halde "kitabımı" diye bahsedebilirdi ondan. Bahçede güneş gören herhangi bir yere oturabilirdi.

Bay Niven, böylesine zararsız bir öneriyi ancak kabul ederdi. Hatta bunun son derece cazip bir manzara olduğunu düşünebilirdi. Bu elbette, onlar döner dönmez görevlerine kaldığı yerden devam edeceği anlamına geliyordu. Mutfakta yiyecek bir şeyler bulabilirdi. Hatta Milly gitmeden önce ona bir sandviç bile yapabilirdi. O da böylece kendi "pikniğini" yapabilirdi.

Ve bu kolayca gerçekleşebilirdi. Güneş gören vakitte kuytuda bir bank. Havanın oyununa gelmiş yabanarıları. Daha şimdiden çiçeğe durmuş manolya ağacı. Kucağında kitabı. Kitabın hangisi olacağını biliyordu.

Bu fikri Bay Niven'a aktarabilirdi.

Fakat o sırada telefon çalmaya başlamış, telefonu açmak için –sayısız görevinden biri de bu olduğundan– iki ayağı bir pabuca girmişti. Ve yüreği pır pır etmişti. Bu, kitaplarda

okuyacağınız türden bir tabirdi ama bazen gerçek hayatta da insanların başına gelirdi. O an genç kadının başına gelmişti. Tıpkı hikâyenin birinde yolunu kaybetmiş kadın kahraman gibi pır pır etmişti yüreği. Tıpkı Upleigh'e doğru pedal çevirirken bir ara seslerini duyduğu, titrek sesle şarkı söyleyen ve mavi gökyüzünde yükseklerde süzülen tarlakuşları gibi.

Fakat en güzel telefon yanıtlama sesiyle ahizeye, hem hizmetçivari hem de bir şekilde kraliçevari bir tavırla ve hayli yüksek sesle "Evet, hanımefendi," demeye özen gösterdi.

Kuş şakımalarının ardında kilise çanları zonkluyordu. Ilık hava, açık camdan içeriye giriyordu. Ona yalancı bir nezaket göstermek için bile perdeleri çekmemişti genç adam. Ona nezaket göstermek mi? Böyle bir şeye gerek yoktu ki. Oda ağaçlara, çimenlere ve çakıl taşlarına bakıyordu. Güneş çıplaklıklarına alkış tutuyor, tamamen gizli olduğu halde yaptıkları şeyin tüm gizliliğini inkâr ediyordu.

Ve daha önce, şeyleri –bunu ne diye adlandırmalıydı? Yakınlık? Birbirlerinin yanında rahat olmak?– süresince hiç bu kadar çıplak olmamışlardı.

"Gözlerin bayram etsin"; kaçak bir güzellikmiş gibi içinden böyle bir şeyi geçirme cüretinde bulunmuştu. Güzel miydi? Kendi sınıfına has, kızarmış eklemli elleri ve aşınmış tırnakları vardı. Saçları darmadağınık olmalıydı. Saçları alnına yapışmıştı. Yine de genç adamın buyurgan küstahlığını hissedebiliyordu; kadının sigarasını getiren hizmetçi *genç adammış* gibi.

Daha iki saat önce *ona* "hanımefendi" diye hitap etmişti! Telefondaki genç adamın sesiydi; hizmetçi kızlara has ani sersemlemesine rağmen soğukkanlılığını koruması gerekmişti. Kahvaltı odasının kapısı açıktı. Bay Niven hâlâ tostu ve marmeladıyla haşır neşirdi. Telefondan, "Evet, ha-

nımefendi... Hayır, hanımefendi... Doğrudur, hanımefendi," şeklinde karşılıklar verdiği, hızlı, kısa ve karşı çıkılması mümkün olmayan talimatlar geliyordu.

Yüreği pır pır etmişti. Gözlerin bayram etsin. Bir hikâye başlıyordu.

Daha bir saat geçmemişti ki bisikletinden indi ve genç adam ona –o gerçek bir misafir, genç adam da başkâhyaymış ve ön kapıdan aşağısı kurtarmıyormuş gibi– ön kapıyı açtı. Birlikte, ona "hanımefendi" diye hitap etmesine güldüler. Genç kadın içeri girerken, aynı şeyi tekrar söylediğinde yine güldüler. "Teşekkürler, hanımefendi." Ve o da "Bayağı zekisin, Jay. Farkındasın değil mi? Zekisin," dedi. Bu da onun iltifat etme tarzıydı işte; aklına hayaline gelmeyecek bir şeyi genç kadına ifşa ediyordu sanki.

Fakat genç kadın gerçekten zekiydi. Adamdan daha zeki olduğunu bilecek kadar zekiydi. Daima, özellikle de ilk günlerde, genç adamdan zekâ konusunda üstündü. Onun isteğinin bu olduğunu, kendisinden zekâ konusunda üstün olunmasını, hatta ona garip bir şekilde buyurulmasını istediğini biliyordu. Fakat bu hiçbir zaman doğrudan dillendirilmez, hatta ima bile edilmezdi. Kadın, doksan yaşında bile, bu içsel reveransını tam olarak silememişti. Genç adamın doğuştan gelen o prensvari otoritesi hep var olmuştu. Sonuçta, kümese o hükmediyordu, öyle değil mi? Neredeyse sekiz senedir kümese hükmediyordu. Hükümranlık ondaydı. Genç kadına da hükmediyordu. Ah, evet, kesinlikle prensvariydi. Bunu alışkanlık haline getirmesine genç kadın yardım etmişti.

Fakat kapının girişinde öylece dikildiklerinde, genç adam, neredeyse mütevazı bir itirafla, tam bir ahmakmış, umutsuz bir vakaymış gibi, ona zeki olduğunu söylemişti. Dışarıda, çakıl taşlarının hemen yan tarafında şeritler halinde muhteşem nergisler, içerideyse, girişin hemen karşısında, geniş bir kâsenin içinde, neredeyse ışıklar saçan beyaz çiçek

demetleri vardı. Genç kadın içeri girdikten sonra kapı kapandı ve bir pazar sabahı saat on birde, Upleigh evinde genç adamla içeride yalnız kaldı. Bu, daha önce hiç yapmadığı bir şeydi.

"Kimdi o, Jane?" diye sormuştu Bay Niven. "Hanımefendi" kelimesinden yola çıkarak, arayanın Bayan Sheringham, hatta belki de Bayan Hobday olduğunu ve bir plan değişikliğini haber vermek için aradıklarını düşünmüştü herhalde.

"Yanlış numara, efendim."

"Gerçekten mi? Hem de bir pazar günü," demişti, oldukça anlamsızca.

Sonra saate bakıp mendiliyle ağzını kapatarak son derece resmi bir ifadeyle öksürmüştü.

"Jane, kahvaltı işini hallettikten sonra gidebilirsin. Milly de gidebilir. Fakat önce..."

Ve adam bu sözlerin ardından, hantal hareketlerle, genç kadının beklediği yarım kronu vermiş, bu da onun daha belirgin reveranslarından birini yapmasına yol açmıştı.

"Teşekkür ederim, efendim. Çok naziksiniz."

"Bununla harika bir gün geçir," diye tekrarlamıştı adam ve o da yine, bu kez biraz telaşlanarak, "bununla" neyi kastettiğini merak etmişti.

Adam, ona sorgulayarak değil, meraklı gözlerle bakmıştı. Daha sonra kendini geri çekip epey resmi bir tavır takınmıştı.

Yaklaşan Annelerin Kutsal Pazarı ne tuhaf bir şeydi, şimdiden silinmeye yüz tutmuş bir âdet fakat Niven'lar – ve Sheringham'lar– hâlâ tutunuyordu ona, tıpkı dünyanın kendisi ya da rüya gibi Berkshire'daki dünyanın aynı hüzünlü sebeplerle keşke eski günler geri gelse diyerek hâlâ tutunduğu gibi. Tıpkı, Niven'lar ve Sheringham'ların birbirlerine, büyük bölümü yok olmuş tek bir aile haline gelip, eskisinden çok daha fazla sarılmaları gibi.

Bu durum, farklı sebeplerden ötürü tuhaf geliyordu ona ve tuhaflık da tıpkı yarım kron, çokça boğaz temizleme öksürüğü ve doğruluk gibi Bay Niven'dan kaynaklanıyordu.

"Milly, birinci bisikleti alacak ve dönüşte kullanmak üzere istasyonda bırakacak. Peki ya sen, Jane...?"

Artık atlar yoktu; bisikletler vardı. Söz konusu iki bisiklet birbirinin tıpatıp aynısı olsa da –Milly'ninkinin sepeti birazcık daha büyüktü– titizlikle birinci ve ikinci bisiklet diye adlandırılıyorlardı ve Milly, kıdemine yaraşır biçimde birinciyi almıştı.

O da ikinciyi almıştı. On beş dakika içinde Upleigh'de olabilirdi. Gerçi –Upleigh'e gitmek için değilse de– hâlâ çözülmesi gereken bir resmi izin meselesi vardı.

"Efendim, eğer izin verirseniz ben de bir yerlere gideceğim. İkinci bisikletle."

"Ben de öyle tahmin ediyordum, Jane."

"Bisikletim," de diyebilirdi fakat Bay Niven, "birinci" ve "ikinci" meselesinde ısrarcı olduğu için o da o şekilde söylemeye alışmıştı. Milly'den, bir zamanlar "oğlanların" –Philip ve James– atlarının yanı sıra, birinci ve ikinci bisikletler diye adlandırılan bisikletlerinin olduğunu öğrenmişti. Oğlanlar gidince bisikletleri de gitmişti fakat tuhaf bir sebepten ötürü, "birinci" ve "ikinci" geleneği –her ne kadar bunlar, doğal olarak üst borusuz hanımefendi versiyonları olsa da– iki hizmetçinin bisikletinde de devam etmişti. Milly ve o, hanımefendi olarak nitelendirilemezlerdi belki ama tutarlılık arz eden bir açıdan, Philip ve James'in belli belirsiz hayaletleri olarak nitelendirilmeye uygundular.

O, Philip ve James'le hiç tanışmamıştı ama Milly onları tanımış, hatta onlara yemek pişirmişti. Milly, bir zamanlar "delikanlım" diye bahsettiği, tıpkı Philip ve James gibi –hatta muhtemelen Fransa'nın aynı korkunç bölgesinde– ölen birini daha tanımıştı. Delikanlısının adı Billy idi. Milly, onun adını pek kullanmazdı –"delikanlım" tıpkı "birinci"

ve "ikinci" bisikletler gibi bir tür zorunluluk haline gelmişti– bu yüzden, onu gerçekte ne kadar tanıdığını kestirmek zordu. Yine de hasbelkader evlenmiş olsalar, Billy ile Milly olacaklardı. Belki de "delikanlısı" Milly'nin kimsenin aksini kanıtlayamayacağı ya da aksini kanıtlamak istemeyeceği bir hayal ürününden ibaretti. Savaş her türlü amaca hizmet ediyordu.

Bir zamanlar... Bir zamanlar, Jane Fairchild, yeni hizmetçi, ortalığı kasıp kavuran büyük fırtınanın hemen sonrasında Beechwood'a gelmişti. Aile, hane bütçesi ve hizmetçilerle birlikte tıpkı diğer aileler gibi küçülmüş, güdük kalmıştı. Artık yalnızca bir aşçıyla bir hizmetçi vardı. Aşçı Milly, kıdemi dolayısıyla teoride aşçılığa ve kâhyalığa terfi ettirilmişse de görev alanı mutfakla sınırlı kalmış, diğer yandan yeni ve tecrübesiz hizmetçi kısa zaman içerisinde kâhyalık görevini son derece verimli bir biçimde yerine getirir hale gelmişti.

Tüm bunlar onun umurunda değildi. Milly'yi severdi.

Aşçı Milly, ondan sadece üç yaş büyüktü fakat muhtemelen "delikanlısının" kaybına bağlı olarak hızla kilo alıp bel çevresini genişletmiş, hatta hafiften kaçık bir bilgelik kazanıp belki de hep olmayı istediği o anneye benzemişti. "Delikanlının kendisi" bile zavallı oğlanın annesi olabileceğini ima etmeye başlamıştı.

Ve o gün aşçı Milly, bisikleti ağırlığını taşıyabilir de onu istasyona götürürse, annesini görmeye gidecekti.

"Elbette gidebilirsin, Jane," demişti Bay Niven, peçetesini gümüş halkaya geçirirken. Nereye gitmeyi düşündüğünü soracak mıydı?

"İkinci bisiklet ve –öhö öhö– yarım kronun emrine amade. Ayrıca, tüm ülke de emrine amade. Tabii geri döndüğün sürece!"

Sonra, az önce bahşettiği bu uçsuz bucaksız özgürlüğü hafiften kıskanır gibi, "Bugün *senin* günün, Jane," dedi. "Eşyalarını –öhö– gönlünce kullanmakta özgürsün[3]." Bay Niven, o zamana kadar, böyle bir deyimin genç kadının kavrayamayacağı kadar karmaşık olmayacağını öğrenmişti; bu deyim onun okuma alışkanlığına incelikli bir gönderme olarak bile anlaşılabilirdi. Aşçı Milly olsa "eşyalar" ifadesinin mutfak kaşıkları anlamına geldiğini düşünebilirdi.

Elbette başka bir şeyi kastetmiş olamazdı.

O gün 30 Mart 1924'tü. Annelerin Kutsal Pazarı'ydı. Milly'nin gidilecek bir annesi vardı. Niven'ların hizmetçisininse gösterişsiz özgürlüğüyle, kendisine eşlik eden yarım kronu. Sonra telefon çalmış ve önceki planını değiştirivermişti. Hayır, piknik yapmayacaktı.

Ve bu, hayal edemeyeceği kadar büyük bir şeydi çünkü Bay Paul ile Bayan Hobday, Henley partisine katılmayacaklarsa günü nasıl birlikte geçirebilirler sorusu cevaplanmayı bekliyordu. Bugün bile hâlâ cevap bekleyen bir soruydu bu.

İkisinin de arabalarının olduğunu biliyordu genç kadın. Artık onlar gibi gençler araba sahibi olabiliyordu. Genç adam bazen nişanlısınınkinden "Emmamobil" diye bahsediyordu. İkisi de kartlarını doğru oynadıkları sürece dilediklerini yapmakta özgürdü; şayet gönüllerinden geçen buysa emirlerine amade kullanışlı bir şekilde boş kalmış iki ev vardı. Aslına bakılırsa, o gün ülkenin dört bir yanında, gizli buluşmalara uygun, geçici olarak boşaltılmış evler vardı. Ve genç kadın Paul Sheringham'ın kim olduğunu bir bilseydi…

Kesinlikle. Onu hem tanıyor hem de tanımıyordu. Bazı açılardan, onu herkesten iyi tanıyordu –bundan daima emin olacaktı–, diğer yandan onu bu kadar iyi tanıdığını

---

3 İngilizcede "Dilediğini yapmakta özgürsün" anlamına gelen bir deyimin bire bir çevirisi. (ç. n.)

hiç kimsenin bilmemesi gerektiğini biliyordu. Fakat hangi açılardan tanınması mümkün olmayan bir insan olduğunu bilecek kadar iyi tanıyordu onu. Şimdi orada, yanı başında çırılçıplak öylece yatarken neler düşündüğünü bilmiyordu. Onun genellikle hiçbir şey düşünmediğini düşünürdü.

Onun, Emma Hobday ile birlikteyken nasıl davrandığını bilmiyordu. Emma Hobday'in –Bayan Hobday– onu ne kadar tanıdığını bilmiyordu. Genç kadın Emma Hobday'i tanımıyordu. Onu bir ya da iki kere şöyle bir görmüşken nasıl tanıyabilirdi ki? Güzel olduğunu biliyordu; çiçeksi bir güzelliği vardı. Çiçekli kıyafetler giyen, bir çiçek ismi verilebilecek kadınlardandı. Fakat o çiçeklerin altında nasıl biri olduğuna dair hiçbir fikri yoktu. Nasıl olabilirdi ki? Onunla evlenecek olmasına rağmen, Paul ondan nadiren bahsediyordu. Ve bu da ona Paul Sheringham'ı ne kadar tanımadığını göstererek yüreğine su serpen bir gizemdi.

Garip olan şuydu ki evlenecekleri gün yaklaştıkça, Paul Sheringham'la Bayan Hobday birlikte daha az zaman geçirir olmuşlardı. Gelinle damadın düğünden önce bir gün boyunca (ya da sadece bir gece miydi?) birbirlerini görmemeleri gerektiğine dair bir şey duymuştu; fakat bu, o uygulamanın bir tür genişletilmiş versiyonu gibiydi ve bir süredir devam etmekteydi. Hevesli bir koca olduğuna dair daha etkili bir şov sergilemesi gerektiği kesindi.

Böylelikle, bir kitaptan fırlamış gibi duran o ifade aklına gelmiş ve birdenbire gerçek anlamına kavuşmuştu: "Görücü usulü evlilik".

Bundan iyisini dileyemezdi. Çok işine yaradığından değil. Fakat kahvaltıya eşlik edip Bay Niven'la piknik sepetlerinden bahsederken şöyle geçiriyordu içinden: Paul böyle bir şeye –çiçek ve para kombinasyonu– ne sebeple meyletdiyor olursa olsun böylesine umut vaat eden bir gün ışığıyla başlayan bir gün son şans olabilirdi. Bu şans, ikisinin olmak şöyle dursun, kendisine mi yoksa ona mı aitti, bilemiyordu.

Her halükârda onu kaybetmeye hazırlıyordu kendini. Peki, genç adam onu kaybetmeye hazır mıydı? Onun meseleye bu şekilde bakmasını beklemeye hakkı yoktu. Kendisinin onu kaybettiğini düşünmeye hakkı var mıydı? Ona hiçbir zaman tam olarak sahip olamamıştı. Fakat hayır, olmuştu.

Onu kaybetmenin nasıl bir şey olacağını bilmese de, böyle bir şeyi düşünmek istemese de onu kaybedeceği kesindi. Belki de Beechwood'da kahve servisi yaptığı o Annelerin Kutsal Pazarı sabahında düşündüğü tek şey şuydu: Genç adam bugünle ilgili doğru adımları atarsa eğer, o adımlar onu kendisine çıkarabilirdi. Bir parçacık umut. Sonra telefon çalmıştı. "Yanlış numara." Yüreği pır pır etmişti.

"Gösteriş budalaları birazdan çıkacaklar. Ben bir başıma olacağım. Saat on birde. Ön kapıda."

İçinde bulunduğu zor durumu –açık duran kahvaltı odası kapısına kadar– tam olarak tahayyül edermiş gibi keskin bir fısıltıyla konuşmuştu. Bu bir emirdi; sert, aynı zamanda dönüşüm yaratan bir emir. Genç kadın, telefonda yersiz bir biçimde boşboğazlık yapan ve henüz yaptığı hatanın farkına varmamış olan kişiyi incelikli bir sabırla dinlemiş ya da dinlermiş gibi yapmıştı.

"Son derece üzgünüm hanımefendi fakat yanlış numarayı aradınız."

Yedi yılda nasıl da beceri kazanmıştı. "Son derece" deyişlerini taklit etmekte. Ve başka şeylerde. Yine de bunu hazmetmesi gerekiyordu: Boş bir evde yalnızca ikisi. Böyle bir şey daha önce hiç olmamıştı. Ön kapı. Daha önce hiçbir ön kapıdan buyur edilmemişti. Gerçi, ön kapı ilk başlarda genç adamın genellikle uygun gördüğü cinsel birleşme biçimini işaret etmiş olabilirdi.

"Rica ederim, hanımefendi."

Bay Niven'ın tostuyla marmeladını katır kutur yiyişi, genç kadının kusursuz performansına bir miktar gölge düşürmüştü belki.

"Yanlış numara," diye açıklamada bulunmuştu. Ve sonra adam, ona yarım kron vermişti.

Bir zamanlar Paul Sheringham için –Paul Sheringham'a– yaptığı şeyleri bir bilseydi; hem de sadece altı peni, hatta daha bile azı karşılığında. Ve sonra, çok geçmeden, bu etkileşime duyulan karşılıklı ilgi ve alaka, her türlü alım satım ihtiyacını bertaraf etmiş, genç kadın bunları tamamen karşılıksız, karşılığında hiçbir şey beklemeksizin yapmaya başlamıştı.

Yine de seksen doksan yaşlarında kendisinden dönüp gençlik yıllarına bakması istendiğinde, halka açık röportajlarda bile, yaşamdaki ilk konumunun fahişelik olduğunu dürüstlükle iddia edebileceğini (fakat elbette böyle bir şeyi asla yapmamıştı) hissederdi. Yetim, hizmetçi, fahişe.

Göbeğini süsleyen kül tablasına külünü silkmişti genç adam.

Ve gizli sevgili. Ve gizli arkadaş. Bir keresinde ona öyle demişti, "Sen benim arkadaşımsın, Jay," Bunu öyle ilan edercesine söylemişti ki. Başını döndürmüştü. Genç kadın hiç kimse tarafından böyle addedilmemiş, böylesine kararlı bir biçimde bu şekilde nitelendirilmemişti; başka hiç arkadaşı olmadığını, bir arkadaşın ne mene bir şey olabileceğini daha yeni keşfettiğini söyler gibiydi. Ve bu yeni tasdikli beyanı kimseye söyleyemezdi kadın.

Bu beyan, genç kadının kafasını allak bullak etmişti. On yedisindeydi. Artık fahişe değildi. Arkadaş. Belki sevgili olmaktan bile iyiydi. "Sevgili", değil kullanılabilir kelime dağarcığında, düşüncelerinde bile yer almıyordu. Fakat sevgilileri olacaktı. Oxford'da. Bir sürü sevgilisi olacaktı, bunu ihmal etmeyecekti. Gerçi, içlerinden kaçı arkadaşı olacaktı ki?

Peki, yakında karısı olacak olan Emma Hobday, onun arkadaşı mıydı?

Her halükârda, arkadaş olarak, hatta belki sevgili olarak ya da sadece genç Bay Paul ile Titherton'daki postanede keşfettiği yeni Beechwood hizmetçisi olarak, birlikte türlü türlü gizli mekânda, türlü türlü şeyler yapmışlardı. İki evin arasındaki mesafe, arka taraflardaki yollardan, dolayısıyla bahçeden gittiğinizde, bir buçuk kilometre ya var ya yoktu. Sera ve ahırların kullanılmayan bölümleri, sığındıkları yerlerden sadece ikisiydi. Ve bu şeyleri, gerçek arkadaşların sahip olduğu bir telepatiyle, zamanla alışkanlık halini alan, zaman çizelgesi olarak adlandırılamayacak ve tuhaf bir biçimde güvenilir olan sezgileriyle yapıyorlardı. Her şey hayal edilmiş bir tesadüftü sanki fakat ikisi de aslında öyle olmadığını biliyordu.

Öyleyse gerçekten sevgili miydiler?

İçinde bulundukları bu deneyimleme halinin öyle büyük bir yoğunluğu, öyle tuhaf bir çekim gücü ve en azından, yanlış bir şey yaptıklarına dair (etraflarında tüm dünya yastaydı) öyle bir şuuru vardı ki bu durumu telafi etmek için bir tür ciddiyetsizlik öğesine ihtiyaçları vardı: Kıkır kıkır gülmek. Bazen aslında her şeyin altında yatan asıl amaç, birbirlerini kıkır kıkır güldürmekmiş gibi gelirdi; diğer esas etmenlerden birinin hiçbir şekilde yakalanmamaları olduğu düşünüldüğünde, bu epey tehlikeli bir amaçtı.

Dikkate değer olan şey şuydu ki şu an bile, adamın tüm o kendinden emin ve mağrur hallerine ve gümüş sigara kutusuna rağmen, içinde hâlâ bir kıkırdama gizliydi; o an, orada, müptelası oldukları şeyi yaparken büründükleri tüm o maharetli, ne yaptığını bilen, ciddi yüz ifadeli hallerine rağmen. Aniden, herhangi bir açıklama, önceden uyarı olmaksızın patlayan akordu bozuk bir kıkırdama, o cilalı dış yüzeyinden toprak kalıbını çatlatırcasına dışarı çıkabilirdi.

Ama şimdi çırılçıplaktı; çatlayacak bir toprak kalıbı yoktu. Ayrıca, ne demeye kıkır kıkır gülecekti ki? Bu, son günleriydi.

Jane, bisikletiyle Upleigh'den Beechwood'a hızla pedal çevirmişti. Bay ve Bayan Niven evden çıkmak üzere olduklarından, acelesi varmış gibi ya da bisikletinin rotasını Upleigh'e çevirmiş gibi görünmemeye özen göstermişti. Bahçenin kapısında, gelişigüzel sola değil de sağa dönmüştü. Fakat sonra, iki köşe başını daha geçtikten sonra hızlanmıştı.

Sonra, Upleigh'e yaklaştığında, daha önce hiç yapmadığı bir şey yapmıştı. Her zamanki gibi, arka taraftan, bahçe yolundan gitmemiş, bisikletini aşina olduğu diken öbeklerinin arasına saklayıp pür dikkat, yaya olarak devam etmemişti. Ön taraftaki yolu kullanıp cesurca Upleigh çitlerinin arasından geçerek sıra sıra limon ağaçlarıyla nergis sarmallarının arasından yol almıştı.

Genç adamın ona verdiği talimat –emir– buydu. Yaptığı şeyin olağanüstülüğünün ve bunun ona sunduğu emsalsiz mükâfatın ayırdına ancak çitlerin arasından geçerken varabilmişti; evet, bu *onun* günüydü. Ön kapı! Ve tüm bunları yaparken onu izlemek istemiş olacaktı ki bisikletini verandanın yakınlarında henüz durdurmuşken ön kapı –ya da diğer kapı; iki tane parlak siyah, yüksek, heybetli kapı vardı– sanki mucizevi bir güçle, kendiliğinden açılıvermişti.

Öncesinde emin değilse de çok geçmeden genç adamın yatak odasının garaj yoluna baktığını öğrenecekti. Onu görmek için etrafına bakınsaydı, adamın bir an birinci kattaki açık pencerede belirdiğini görebilecekti. Fakat zaten kendiliğinden açılıvermiş gibi görünen kapının ardından ileri doğru bir adım atarak aniden ortaya çıkmıştı; Jane ona "hanımefendi" diye hitap edecek, o da Jane'e "akıllı" olduğunu söyleyecekti. Bisikleti aceleyle ön duvara yaslamıştı. Girişin hemen arkasındaki hol, satranç tahtasını andıran

siyah beyaz karo taşlarıyla döşenmişti. Yoğun beyaz çiçekli bitkiler vardı.

"Annemin kıymetli orkideleri. Ama buraya onlara bakmaya gelmedik."

Genç kadını merdivenlere yönlendirdi; daha doğrusu, kadını belinden tutarak bir dümeni idare edermiş gibi hareket ettirdi.

O an "hanımefendi" diye hitap edilme sırası genç kadındaydı; yatak odasına girer girmez, adam daha önce hiç yapmadığı şekilde –belki de daha önce hiç böyle bir şey yapma fırsatı bulamamıştı– onu hemen soymaya başladı. Daha önce onu *hiç* "soymuş" muydu ki?

"Öylece kal, Jay. Kımıldama."

Görünen oydu ki parmakları usulca her şeyin düğmesini açıp gevşetirken ve kıyafetler üzerinden kayıp yere düşerken, genç kadının kımıldamadan orada öylece durmasını istiyordu. Ara sıra, ondan yorgun bir biçimde rica ettiğinde, Bayan Niven'ı "çözmesinden" çok da farklı değildi bu. Tek farkla: Onun bu işi yapışında, genç kadının Bayan Niven'a hiçbir zaman gösteremeyeceği bir hayranlık vardı. Adeta açılış seremonisini andırıyordu. Bunu hiç unutmayacaktı.

"Hareket etme, Jay."

Genç kadın bu sırada adamın daha önce hiç girmediği o harikulade odasını inceleyebilirdi. Üzeri çoğunlukla gümüş ufak tefek eşyalarla dolu, üç kanatlı bir aynası olan tuvalet masası. Krem üzerine altın sarısı çizgili bir tekli koltuk. Benzer desende, (adam onu soyarken!) tamamen açık duran ve hafifçe kımıldayan perdeler. Açık bir pencere. Güneş ışığının yakaladığı sigara dumanı renginde, soluk gri-mavi bir halı ve içeri süzülen güneş ışığı. Bir yatak.

"Bu da nedir, Jay? Gizli hazinen mi?"

Adamın parmakları genç kadının kıyafetinin iç kısmında bir şey bulmuştu.

Bir adet yarım kronluk para.

Sene 1924'tü, Annelerin Kutsal Pazarı'ydı. Aslında, Bay Niven, Bayan Niven'ı beklemek için Humber marka arabasını ön tarafa getirdiğinden, genç kadının bisikletiyle acele etmeksizin gidişini izleyebilmişti. Genç kadın, eğer Bayan Niven kendi "çözemiyorsa", onu çoğu zaman Bay Niven'ın "çözdüğünü" düşünürdü. Ne biçim laftı "çözmek!" Bayan Niven'ın arada sırada hizmetçisine söyleyebileceğinden farklı bir biçimde, "Çöz beni Godfrey," diyebileceğini düşünürdü. Ya da bazen, Bay Niven'ın yine farklı bir biçimde, "Seni çözebilir miyim, Clarrie?" dediğini.

Tahminine göre Bay ve Bayan Niven'ın, sekiz sene önce iki "yiğit oğul" kaybetmiş olmalarına rağmen hâlâ ara sıra... Aslında, tahmin değildi bu. Kanıt da gördüğü olurdu. Çarşafları değiştiren oydu.

Yine de Annelerin Kutsal Pazarı'nda bile, tıpkı diğer aylarda olduğu gibi, bir anne olup da iki oğul kaybetmenin nasıl bir şey olduğunu bilmiyordu. Ya da böyle bir annenin böyle bir günde neler hissedebileceğini. Eve gelen oğlanlar olmayacaktı değil mi, ellerinde küçük birer buket çiçekle ya da bayram pastasıyla.

Fakat Paul Sheringham iki hafta içinde evlenecekti ve o, kalan tek oğuldu. Ve elbette Niven'lar orada olacaklardı. O, iki ailenin de gözbebeğiydi (ve ah, bunun nasıl da farkındaydı).

Şu sıralar Bay ve Bayan Niven, yan yana oturmuş, parlak bahar güneşinde, arabayla Henley'ye gidiyor olmalıydı. Milly, Titherton'dan kalkacak 10:20 trenine yetişmek için herkesten önce Beechwood çitlerini gıcırdatarak açıp dışarı çıkmıştı. Ve bu ev, Upleigh, o an –ne büyük lütuftu ki– ikisi dışında bomboştu çünkü Bay ve Bayan Sheringham da –"gösteriş budalaları" – Henley'ye gitmek üzere yola çıkmıştı; Upleigh aşçısı ve hizmetçisi –Iris ve Ethel– arabayla Titherton İstasyonu'na bırakılmışlardı ve onları bırakan Paul Sheringham'dan başkası değildi.

Bunu ancak şimdi söylüyordu; onu soyarken ya da genç kadın çok geçmeden güneş vuran odanın içinde çırılçıplak kaldığından, o da genç adamı soymaya, "çözmeye" başlamışken.

"Ethel ve Iris'i arabayla istasyona bıraktım."

Pek de ilan edilmesi gereken bir şey değildi. Bunun, o an yaptıkları şeyle bir ilgisi var mıydı? Ayrıca bu –diye düşünecekti sonradan– yapılması gereken bir şey de değildi. Böyle bir sabahta, Iris ve Ethel memnuniyetle yürürlerdi. Upleigh, Titherton İstasyonu'na Beechwood'dan daha yakındı.

Bu onun, telefonunun neden ıstırap çektirecek kadar geciktiğini açıklama biçimi miydi? Ya da, genç kadını evin son derece güvenli bir biçimde tamamen onlara ait olduğuna dair temin etme biçimi mi? Tüm personeli bizzat kendisi paketleyip göndermişti.

Fakat bunu, hiç de ona özgü olmayacak biçimde, ağırbaşlı bir tavırla söylemişti.

Sanki tepetaklak olmuş bu özel günde, kendini lordlara yakışır bir tavırla riayet eden bir konuma yerleştirdiğini bilmemi ister gibiydi, diye düşünecekti sonradan. Onu evine buyur etmekle kalmamış, o geldiğinde itaatkâr bir ifadeyle kapıyı açmış ve sonra da kölesiymiş gibi kıyafetlerini çıkarmıştı; bunların yanı sıra, hizmetçilere başka bir biçimde de hizmet etmiş, onun sınıfından insanlara nezaket göstermişti.

"9:40 trenine. Annemle babamın arabasıyla bıraktım."

O anda, o araba, Henley'de bir yerlerde park halindeydi muhtemelen. Hâlâ ahırdan dönme garajda duran kendi arabasıysa üstü açılabilen yarış arabası benzeri bir şeydi ve aslında sadece iki kişilikti.

Belki de bunu her sene yapıyor, onları arabayla istasyona bırakıyordu. Bir Sheringham geleneği. Fakat sonra, "Onlara layığıyla veda etmek istedim," dedi.

Layığıyla veda etmek mi? Belki de çay saatine döneceklerdi. Temelli gitmiyorlardı ki.

Bu *ona* sunduğu şeyi dolaylı yoldan söyleme şekli miydi? Layığıyla veda etmek. Genç kadın, o an bunu uzun uzadıya düşünemezdi zira –adamın kıyafetleri de çıkarılmış ve hızla tekli koltuğa, kadınınkilerin üzerine konmuştu– daha başka seremoniye ihtiyaç duymaksızın yatağa geçmişlerdi.

Fakat daha sonra bunu düşünecekti. Ömrü boyunca o ânı gözünde canlandıracaktı: genç adam bir şoför edasıyla onları arabayla götürürken arkadaki büyük, siyah koltukta sessiz ve huşu içinde oturan iki kadın. İstasyonun ön bahçesinde, kapılarını açıp onlara yardım ederken kadının kıyafetlerini çıkarırken sergilediği o merhametli özenin aynını göstermişti belki. Hatta belki kadınlar, onun ikisine de birer öpücük vereceğini bile düşünmüşlerdi.

Artık ortadan kaybolmuş, varlığının sebebi tarihsel bir tuhaflık, bir başka devrin âdeti haline gelmiş olsa da tüm hayatı boyunca bu Annelerin Kutsal Pazarı'nı gözünde canlandırmaya ve onu geri getirmeye çalışmıştı. Onların vagonda yerlerini aldığını gördüğünde belki de uzaklarda 9:40 Reading treninin beyaz dumanları, mavi gökyüzünde belirmeye başlamıştı. Platformda, Iris ve Ethel gibi iki üç kişi, benzer yolculuklara çıkmak için bekliyordu belki de. (10:20 trenine binecek aşçı Milly hariç.)

Tüm hizmetçiler. Tüm anneler, en güzel olduğunu düşündükleri porselenlerini hazırlıyordu. Gidilecek anneleri olan tüm hizmetçiler.

Upleigh'deki o hizmetçiyi tanıyordu. Adı Ethel Bligh'dı. Zavallı fare. Ethel'le konuşmuşluğu vardı –ufak tefek alışverişlerini yapmak için gittikleri Titherton'daki Sweeting's markette tanışmışlardı– konuşma bile denmeyecek, dedikoduyla yakından uzaktan alakası olmayan konuşmalar. Upleigh'deki aşçı, daha ziyade Milly'ye benzeyen iri yarı bir yaratıktı; oysa Ethel, birazcık genç kadına benzeyen, eline çabuk bir hizmetçiydi. Genç kadın, başka türlü bir Et-

hel'le yalnızca dedikodu yapmakla kalmayıp –Sweeting's'in önünde bisikletlerine yaslanmışlardı– kıkır kıkır gülebilirdi de; hatta Paul Sheringham'la yaptığına az da olsa benzer şekilde kıkırdayabilirdi.

Fakat yine de bu başka türlü Ethel'e bile Bay Paul'le neler yaptığını anlatamazdı. Ya da belki de bu başka türlü Ethel zaten çoktan tahmin etmiş ve biliyor olurdu. Ya da hazır aynı çatı altındalarken bu başka türlü Ethel, böyle bir şeye ondan önce girişebilir ya da zaten girişmiş olabilirdi.

Belki de Ethel –bu başka türlü olmayan Ethel– hizmetçilerden her daim yapması bekleneni fazla çaba göstermek zorunda kalmadan yapan küçük, iyi bir hizmetçiydi: Duymadım, görmedim ve en önemlisi, konuşmuyorum.

Ethel o gün annesine, belki de tıpkı bir zamanlar Bayan Sheringham'a hizmet ederken büründüğü o yumuşak başlı itaatkâr ruhla gidiyordu. Bu iki şey, birbirinden ayırt edilemez bir hal almıştı belki de.

Iris'le ikisi dedikodu yapmışlar mıydı? Mutlaka yapmışlardı. Ağızlarını bıçak açmayan araba yolculuğundan sonra trende birdenbire konuşmaya mı başlamışlardı? Bu da neyin nesiydi? Genç adam yakında evlenip onları terk edeceği için mi yapmıştı bunu?

Yoksa, dış dünyada olmaya ve onlara kendilerine ait bir yaşamları, hatta anneleri olduğunun hatırlatılmasına alışkın olmadıkları için çok daha derin bir sessizliğe mi bürünmüşlerdi? Güneş banyosu yapan, üzeri benek benek koyunlarla bezeli İngiltere'ye öylece bakakalıp gözlerini mi kırpıştırmışlardı?

O sırada Paul Sheringham, onu dini bir ayini andıran bir biçimde soyuyordu.

"Kımıldama, Jay."

Ve o an onu soyarken bile, dillendirilmemiş başka bir sorusunu yanıtlar gibi şöyle diyordu: "İnekliyorum, Jay.

Hukuk kitaplarım. Şu an yaptığım şey bu. İneklemek." Aslında bu sözleri, ikisinden birinin kıkır kıkır gülmesine sebep olabilirdi fakat olmadı. Bu sözler, sanki genç kadın kendisine sorulsa –onu sorguya çekseler– genç adamın, ikisinin yaptığının bu olduğunu söylemesini istermiş gibi, yol göstericilik açısından büyük bir aciliyetle denmişti.

Bu ifade, anlatılabileceklerin ötesideki o kadar çok şeyin yerine geçiyordu ki kadının kişisel, ifşa edilemez, şifreli lisanına dahil olacaktı. Bol miktarda ineklemenin mevzubahis olduğu Oxford'da bile, bu ifadeyi duyduğunda önemsiz bir şeymişçesine geçip gidemeyecekti.

Fakat Henley gezisine dahil olmamak ve evi kendisi –ve onun– için güvenli hale getirmek, adamın kurnazlığı sayesinde mümkün olmuştu. Bu, aynı zamanda, gelecekteki sorumluluklarına dair bir namus sözü gibiydi. Evlendiklerinde o ve Emma Hobday Londra'da yaşayacaklardı (kadın bunu biliyor ve ancak içi cız ederek kabul edebiliyordu) ve o, kendinden dürüst bir adam yaratacak ve hatta avukat olmak için eğitim görerek –yeni elde ettiği "ganimete" rağmen– dürüst bir yaşam sürecekti.

Hakikaten, devir nasıl da değişebiliyordu.

Bugün bile, böylesine muhteşem bir sabahta bile, ineklemeye gönderme yaparak aslında planına bağlılığını gösteriyordu. Bu ona yakışmıyordu, bu onun yapmayacağı bir şeydi fakat itiraz edilecek şey değildi. Belki de sadece iki hafta kalışı –Henley'de kendi aralarında gülerek böyle bir tahminde bulunuyorlardı herhalde– içindeki vazifeşinaslığın aniden kendini göstermesine sebep olmuştu.

Ancak hem o hem de kendisi genç adamın avukat olmayı ancak marul olmak kadar istediğini biliyordu; peki bunu Bayan Hobday biliyor muydu?

"Burada inekliyoruz, Jay." Hani olur da biri sorarsa diye.

Yine de cevaplandırılmamış ve aslında hiç dillendirilmemiş tek bir soru kalmıştı geriye. Ne sormaya cüret edebiliyor ne de sormayı istiyordu. Genç adamın söylemesi gerekiyordu.

Orada tüm gün ineklemiyor olsa –olsalar–, bunun yerine Bayan Hobday'le nasıl bir plan yapardı?

Orada öylece, yan yana yattılar; çırılçıplak, küllerini silkerek, konuşmayarak, sigara dumanlarının yükselip tavanda birleşmesini izleyerek. Bir süre için böyle sigara paylaşmak yeterliydi. Genç kadın, trenlerden yükselen beyaz dumanları düşündü. Yattıkları yerde dudaklarına ara sıra dikine yerleşen sigaralar birbirine eşlik eden minyatür bacaları andırıyordu.

Dışarıda sadece kuş sesleri, boş evin tuhaf bir biçimde duyan, insanın nefesini tutmasına sebep olan sessizliği ve gözlerini tavana dikseler de onlara tamamen çırılçıplak olduklarını hatırlatan, bedenlerinin üzerinde titreşen belli belirsiz hava akımı vardı. Beyaz bir tabağın üzerinde iki balık, diye geçirdi içinden genç kadın. Büfenin üzerinde iki pembe somon balığı, misafirlerini, hatta düğünün hiç gelmeyecek misafirlerini bekleyen...

Orada öylece sonsuza dek kalma ihtimalini boşa çıkaracak hiçbir şey söylemek ya da sormak istemiyordu genç kadın.

Buna "rahatlamak" deniyordu; bir hizmetçinin kelime hazinesine çokça dahil olmayan bir kelime, diye geçirdi içinden. Daha şimdiden, bir hizmetçinin kelime hazinesine dahil olamayacak pek çok kelimesi vardı. "Kelime hazinesi" bile onlardan biriydi. O kelimeleri, dışarıda yuva yapan kuşlardan biri gibi toplayıp bir araya getirmişti. Ayrıca, adamın yatağında böylece uzanmış yatarken, ona hâlâ hizmetçi denebilir miydi? Peki ya adam "efendi" miydi? Bu bir büyüydü, çıplaklığın kusursuz politikasıydı.

Rahatlamadan fazlası: Huzur.

Genç kadın, bir eliyle sigarasını tutarken, diğer eliyle, bakmadan, adamın nemli kamışını okşadı ve kamışın neredeyse anında, tıpkı uykudaki bir kuş yavrusu gibi harekete geçtiğini hissetti. Hayatı boyunca böyle bir şeyi yapmış gibi yapmıştı bunu; sanki avare bir düşesti de yavru bir köpeği okşuyordu. Daha birkaç dakika önce, aynı el, daha önce hiç yatmadığı bu yatağın pirinç çubuklarından birini kavramak için geriye doğru kıvrılmıştı; diğer eliyle, avcu dümdüz, parmakları tırmalar halde, adamın sırtındaki o küçük noktaya, kamışın omurgasıyla birleşiyormuş gibi göründüğü yerine sertçe bastırıyordu. Ona emrediyordu; bundan daha güçlü ve bağlayıcı bir emir olabilir miydi? Yine de adam ondan önce emretmişti: Ön kapı.

Şimdi geriye dönüp bakınca, yaptıkları, nihai, müşterek çıplaklığın o muhteşem diyarına adım atmaktan ibaretti.

Huzur. Belki tüm günler için geçerliydi, her güne ait bir klişe gerçeklikti fakat o gün, diğer günlerde olduğundan çok daha gerçekti: böyle bir gün hiç yaşanmamıştı, hiçbir zaman yaşanmayacaktı, yaşanması da mümkün değildi.

Genç kadının sigarası yanarak tükeniyordu. Küçük kül tablasını, aralarındaki şerit haline gelmiş çarşafın üzerine koydu ki bu kesinlikle ona ait bir imtiyazdı. Orasının kendi göbeği olduğunu, masa olmadığını söyleyebilirdi; adamın, sigarasını oraya bastırarak söndürmesini istemiyordu; aslında belki de böyle bir şey hoşuna gidebilirdi. Ve nasıl da hatırlayacaktı göbeğinin üzerinde buz gibi duran kül tablasını.

Sonra böylesine müşkülpesentçe ve küstahça hareket etmemiş, hiçbir şey yapmamış olmayı diledi.

Adam sigarayı ağzından alıp öylece, kendi göbeğinin üzerinde, havada tuttu.

"Bir buçukta onunla buluşmam gerekiyor. Bollingford'daki Swan Oteli'nde."

Adam bunun dışında hareket etmemişti ama büyü bozumu gibi bir şey olmuştu. Zaten böyle bir şeyin olacağını tahmin etmeliydi. Yine de, büyülü bir özel izinle, "olması gerekenin" ötesine geçebileceğini düşünmüştü herhalde. Günün geri kalanı ne olacaktı? Günün küçük bir bölümü sonsuza dek devam edemezdi ki ya da edebilir miydi? Yaşamın küçük bir parçacığı, tamamı haline gelemezdi ki.

Kımıldamadı fakat içten içe dönüşmüştü sanki. Görünmez bir şekilde kıyafetlerini yeniden üzerine geçirmişti belki de, yeniden hizmetçiye dönüyor bile olabilirdi, belki de.

Adam da kımıldamadı; kımıldamadan duruşu, az önce söylediği şeye karşı gelir –onunla çelişir– gibiydi. Randevusuna sadık kalmak zorunda değildi, öyle değil mi? Öyle olması gerektiğini kim söylemişti ki? İstemediği tek bir lanet şeyi bile yapmak zorunda değildi, öyle değil mi? Orada öylece yatmaya devam edip randevuyu yok sayabilirdi.

"Onunla" demişti; "Emma" değil. İkisinin paylaştığı ortak bir tür reddedişti bu. Ayrıca, "buluşmam gerekiyor" demişti.

Adamın sigarası bitmek üzereydi.

Sanki az önce konuşmamışçasına, ne o kımıldadı ne de kendisi. Aynı şekilde, değil en küçük bir ses çıkarmak ya da en ufak bir söz söylemek, yapacağı en küçük bir hareket bile genç adamın o sözü söylediğini ve dolayısıyla gereğini yerine getirmesi gerektiğini kabul etmek demekti.

Sonuçta, rengi ruhsarı kaçmış hizmetçi kıyafetlerini tekrar giymiş haliyle, konuşmak, fikir beyan etmek ya da beklemekten daha fazlasını yapmak haddini aşıyordu. Yıllardır aldığı eğitim, onu buna şartlamıştı. Onlar, ruh halleri değişken ve kaprisli yaratıklardır. Sana bir an için iyi davranabilirler fakat sonra... Seni azarlar ya da sana bağırırlarsa, tüymen gerekir. Ya da en iyisi, hiç istifini bozmadan öylece durmak ve öfkelenmemek. Evet hanımefendi, evet beyefendi. Ve her daim, –işin en önemli kısmı– buna hazırlıklı olmak.

Sonra, her şeyin hepten tersyüz edilebileceği geldi aklına. Bu altı üstüne gelmiş günde. Onunla, onun odasında onun karısı olarak yatıyor, adam da baş belası metresini görse mi diye yüzsüzce ona danışıyordu. Onların sınıfından bazı çiftlerin böyle şeyler yaptığı olurdu. Aslında bu durum da öyle bir şeye benzemiyor muydu? Adam henüz evli değildi. İkisiyle de evli değildi. O ve Emma Hobday birbirine denkti.

Adam konuşmadı, yaptığı yorumun sonrasında yeteri kadar sessizlik olursa, durumun tüm aciliyetine rağmen her şey iptal olabilirmiş gibi. Bu türden bir inceliği hakir görme yetisine pekâlâ sahipti. İkisini birden idare etmek. Dürüst olmadığı söylenemezdi, öyle değil mi? Sadece dürüstlüğün gerektirdiği şekilde hareket etmemişti. Onun izlediği yol böyleydi: Yanlış bir davranışta bulunur fakat buna ilişkin yalan söylemezdi.

Ayrıca, Ethel'le Iris'i gayet asil bir biçimde istasyona bırakmıştı.

Ve kendisi de, hoşgörülü bir eşe yaraşır biçimde şöyle demeyecekti: "O zaman gitsen iyi olur, öyle değil mi?" Gerçekten de ondan böyle bir şey söylemesini mi istiyordu?

Onun uzayan sessizliği, genç kadına giderek artan bir güç ya da uysallık vermiş olabilirdi. Fakat "Koca bir günümüz var, Jay, sence de öyle değil mi?" diyebilecekken dakikalar geçiyordu. Elini, daha önce kül tablasının durduğu yere koyabilecekken. Ya da biraz aşağısına.

Öyle olmalıydı. Adam gidip onunla öğlen yemeği yiyecek, hatta belki de, günün ilerleyen saatlerinde, şu ya da bu şekilde, onunla yapmaya hak kazandığı şeyi yapacaktı. Belki de bu iş için onu buraya getirecekti. Bu odaya. Genç kadın ona "gösteriş budalaları"nın ne zaman döneceğini sormamıştı. Beklenmedik durumlardan o sorumluydu. Henley'de henüz öğlen yemeğine bile oturmamışlardı muhtemelen.

Ve artık, öğlen yemeği planı ansızın ortaya atılmış ve ikisinin kıyafetleri hâlâ tekli koltuğun üzerinde dağınık halde

duruyorken, dakikalar geçip gidiyordu. Adamın o kadar da zamanı yoktu.

Dakika? Ne hasis bir kelimeydi. Saat? Gün? Hediye? Zaman ellerinden kayıp gidiyordu, tıpkı günün öğlen vardığı zirvesinden şimdiden kayıp gittiği gibi. Adam, sigara almak için kalktığında, tuvalet masasının üzerinde duran küçük saate ya da gümüş cep saatine bakmış olmalıydı.

Ve böyle bir şeyin hiç yaşanmamış olabileceğine dair değiştirilmesi mümkün olmayan bir gerçeklik vardı. Ve, evet, genç kadın sonsuza dek minnettar olmalıydı. "Onlara layığıyla veda etmek istedim." Şimdi bisikletle Berkshire'ı turluyor olabilirdi.

Genç adamın benzer bir suç ortaklığı ile buraya getirdiği "o" da olabilirdi. Telefon ettiği yer Hobday malikânesi de olabilirdi. "O" da, telefonda aynı şekilde sinsice ve rol yaparak konuşmak zorunda kalabilirdi. Bu yöntemleri kullanarak iletişim kuruyorlar mıydı acaba? Sonra, arabasıyla, çakıl taşlarını ezerek buraya gelirdi. Emmamobil. *Şimdi* burada, onun yanında olabilirdi.

Fakat böyle bir şeyi hayal edemiyordu. Sandalyenin üzerinde, çiçekli elbisesi, ipekli iç çamaşırları. Burada yatan o olurdu ve minnettar olmayıp ne yapacaktı? Genç adam daha sonra orada bir başkasıyla yatacak bile olsa? Bir günde iki kişi. Böyle bir şey mümkün müydü? Bir buçukta Swan Oteli'nde. Fakat böyle bir şeyi hayal edemiyordu.

Genç kadının kafasının bir köşesinde dönüp duran şöyle bir düşünce vardı: Eğer karısı olacak kadın bir şekilde "görücü usulü" ayarlandıysa, böylesi bir ayarlamanın gerektirdiği biçimde –sanki genç adam bir vazoyla evlenirmişçesine– kadının kusursuz, el değmemiş bir bakire olması gerekirdi. Böyle bir şey pek de ihtimâl dahilinde olmadığından –o bir vazoya evlenme yemini edemezdi– ya düşüncesinde bir miktar doğruluk payı olmalıydı ya da adamın yakında evlenecek birinin coşkusuna sahip olmayışını açık-

layan başka bir sebep. Eğer şu an, burada, onunla düpedüz yatıyor olmasaydı.

Meydan okuyan bir eylemsizliği andıran, dakikalar süren kımıldamama halinden sonra, nasıl olduysa, kollarını ve bacaklarını abartılı bir biçimde havaya kaldırarak aniden hareket etti adam. Tüm yatak, bir kayık misali sallandı. Yerinden oynayan kül tablasını alıp sigarasının dibini vahşice üzerine bastırdı.

Ve kadın, bu patırtı karşısında tek dizini kaldırdığında, ancak o zaman, bacaklarının arasındaki sızıntıyı hissetti: Adamın tohumları, kendi sıvılarıyla birlikte onu terk ediyordu. "Tohum" yerine kullanabileceği başka kelimeleri vardı fakat tohum kelimesini seviyordu. Böyle bir şeyin her an gerçekleşme ihtimali vardı fakat sızan hüzünle birlikte, tokat misali bir cevap gibi o anda gerçekleşmişti. Eğer genç adamın böyle bir planı varsa, daha sonra, orada, çiçekli olan diğeriyle birlikte olması zor olacaktı.

Elbette, kendisine derhal çarşafları değiştirmesi söylenmediği takdirde; sonuçta onun hizmetçisi olmasa bile hâlâ bir hizmetçiydi.

Bu, ilkel bir savunma şekliydi. Evlilik yemini etmeyen ve hizmetçileri olmayan hayvanların bel bağlayacağı bir şeydi. Onlar bölgelerini işaretlerlerdi.

Genç adam ayaktayken ve her şeyin kararı verilmişken ona "Ne olur gitme. Ne olur beni bırakma," demeyecekti. Bu tür dramların sahnelendiği o daha üst sınıf dünyadan diskalifiye edilmişti. Zaten, naçizane bir nefreti vardı bu tür şeylere karşı. Daha farklı, daha sessiz fakat daha keskin bir dil kullanmayı beceremez miydi sanki ya da yalnızca kurşun gibi bir bakış? Fakat onun karısı değildi, durum tam tersiydi.

Her halükârda, o sızıntı bacaklarının arasındaydı.

Adam odanın içinde gezindi. Belki de yalnızca saate bakmak için kalkmıştı. Onu bir kez daha, haşin çıplaklığını sergilerken görebiliyordu. Evet, üzerinde kıyafetleri yokken farklı bir yürüyüşü vardı; hayvani bir yürüyüş.

Tuvalet masasının önüne geldiğinde, elinde saatiyle dönüp ona baktı. Kadın yerinden kımıldayamamış, kımıldamaya cüret edememişti. Teorik olarak, adamın tekrar düşünmesine sebep olabilecek tek şey, genç kadının havaya kalkmış davetkâr diziyle sakınmasız çıplaklığıydı. İnceliyordu şimdi, kendini teşhir etmekten olmadığı gibi bakmaktan dolayı da herhangi bir mahcubiyet duymuyordu. Kamışı bir parça hacim kazanmıştı fakat hâlâ sarkıktı. Seyretmeye devam ederken bir yandan da el alışkanlığıyla, bakma ihtiyacı duymaksızın saatini kuruyordu.

"Neredeyse çeyrek var. Acele edersem yetişebilirim. Ortada bir yerde, Swan'da buluşacağız. Oradaki insanları tanıyor. Onun fikriydi."

Kendisi, Beechwood hizmetçisi, Bollinford'daki Swan Oteli'ne dair herhangi bir şeyi ya da oraya arabayla ne kadar zamanda gidildiğini bilirmiş gibi. Henley'deki ekip bilir miydi acaba? Gençler kendi kendilerine öğlen yemeği yiyeceklerdi. Sonuçta, onları suçlayamazdınız. Hele ki genç adam böylesine takdire şayan bir biçimde sabahını hukuk kitaplarıyla geçirmişken.

Fakat şimdi giyinme, insan içine çıkacak hale gelme, dış dünyaya sergilediği karaktere yeniden çekidüzen verme meselesi vardı. Bunları yaparken hiç de acelesi varmış gibi görünmüyordu. Genç kadına baktı; gözleri, tepeden tırnağa bedeninde gezindi. Bacaklarının arasındaki yama gibi görünen küçük lekeyi fark etmiş olmalıydı.

Genç kadın, gerçekten acelesi olduğunda bile onu hiç telaşlı ya da yakışıksız bir gerginlik içerisinde görmemişti. Bir zamanki oğlan çocuğunun o zapt edilemez telaşlı halleri hariç; şimdi bakınca, aradan çok zaman geçmiş gibi görü-

nüyordu. Genç kadın bazen ona, "Yavaşla," derdi. Hatta kendi çok deneyimliymiş gibi, "Ne kadar yavaş, o kadar iyi," derdi.

Aslına bakılırsa artık çok deneyimliydiler. Genç adam kimseyi onun kadar iyi tanımıyordu; bundan emindi. Kendisi de aynı şekilde. Bu, onun, kadına şu anki bakışında gizliydi. Ve kadının ona karşılık veren bakışında.

Kadın o an ona bakarken bile, –gözyaşlarının akmasına izin verse, onları kullansa bile başarıya ulaşamayacağını bildiği halde– gözlerinin yaşarmasına engel olmakta güçlük çekiyordu. Ona kendini son bir hediye gibi sunarken cesur, cömert ve acımasız olmalıydı.

Kadının orada öylece yatışını bir gün gelip unutacak mıydı?

Ve adamın hiç acelesi yoktu. Pencereden gelen güneş üzerine vuruyordu. Gövdesinden çizgi halinde bir iki gölge geçti. Saatini kurma işini bitirdi. En nihayetinde gerçekleşmek zorunda olan araba yolculuğu neredeyse imkânsız denilebilecek bir hızla gerçekleşmeliydi.

Adamın bu kendinden emin olma halini nasıl edindiğini hiç bilmiyordu. Sonraları, hatırladığında, buna hayranlık duyacak, o zamanlar adamın buna sahip oluşundan neredeyse korkacaktı. Bu, sınıfının bir özelliği miydi? Böyle bir şeyin içine mi doğmuştu? Yoksa, yapacak başka bir şeyi olmamasından mı kaynaklanıyordu? Kendinden emin olmak dışında. Fakat böyle bir şey, kesinlikle kendine güvensizlikle dolup taşmanıza sebep olurdu. Öte yandan, avukat olmak, basit bir avukat olmak bile, –böyle bir şeyin nasıl olacağını onun yerine hissedebiliyor, adamı koyu renk, kasvetli avukat takım elbisesiyle gözünde canlandırabiliyordu– kendinden emin oluşunu alıp götürebilirdi.

Bir an, çıldırmışçasına şöyle düşündü genç kadın: Farz edelim ki o –Emma, Bayan Hobday– buraya onu almaya gelmiş olsun. Diyelim ki buraya –sene 1924'tü, modern

zamanlardı– arabasıyla onu almaya gelmiş. Ona sürpriz yapmak, onu "inekleme" halinden zorla çekip almak için. Böylesine harika bir günde. Çakıl taşlarının üzerindeki tekerlekler. Açık pencereyi fark edince burasının yatak odası olduğunu bilerek ona seslenen hafiften at kişnemesini andıran çiçeksi sesi.

"Seni almaya geldim, Paul! Neredesin?"

Ne olurdu o zaman? Genç adamın bunu bir şekilde, kendinden gayet emin karşılayacağından hiç şüphesi yoktu kadının. Üzerinde mühür yüzüğünden başka bir şey olmadığı halde. Pencerenin önünde dikildiği halde. "Emsie, hayatım! Bu ne güzel sürpriz! Bana biraz müsaade et, üzerime bir gömlek geçirip geliyorum."

Peki ya kendisi, o an Sheringham'ların evinde bulunan Niven'ların hizmetçisi, nasıl karşılardı böyle bir şeyi?

Adamın hemen yanı başındaki tuvalet masasının üzerinde yaşamında yeri olan, iş gören ya da duygusal önemi olan tüm diğer ufak tefek eşyalar yer alıyordu ki her biri gizli olmayan hazinesinin birer parçası gibiydi. Saç fırçaları ve taraklar. Kutuların içindeki kol ve yaka düğmeleri. Gümüş çerçeveleri içinde fotoğraflar. Ethel'in hep pırıl pırıl tuttuğu gümüş bolluğu söz konusuydu. Hizmetçiler, bu kişisel eşyaları öngörülen yerlerinden kımıldatmamaya özen göstererek mütemadiyen toz almaya ve elbette –böyle bir şeyi belirtmeye gerek bile yok– parlatmaya dikkat ederdi. Sonuçta, bir kadının tuvalet masasına göre kolay bir işti bu.

Şayet bir parçanız olmuş, alametifarikanız haline gelmiş bu tür eşyalarla büyütülmüşseniz kendinden emin olmak belki de daha kolaydı. Hemen bitişikteki giyinme odasında bulunan dolabın içindekileri söylemeye bile gerek yoktu; telaşla içeri sokulurken kısa bir an için görmüştü. Seçilmek üzere duvarda asılı duran onca giysi. Eve yayılmış diğer eşyalarından bahsetmeye bile gerek yoktu.

Kendisinin sahip olduğu ya da giydiği her şey tek bir kutuya sığabilirdi. Aceleyle ayrılması gerekse, ki her zaman olabilirdi böyle bir şey, bunu yapabilirdi.

Şimdi dönüp bakınca, onun üzerinde hak iddia edenler, onu teyit edip onaylayanlar bu küçük, ıvır zıvır eşyalar, bu oğlan çocuğu mücevheratıydı sanki. Mühür yüzüğü. Cep saati. Kol düğmeleri. Giyindiğinde ve evden çıkmadan önce, üzerinde isminin baş harfleri olan sigara kutusuyla çakmağını alacaktı. Saç fırçasını saçının içinden geçirecek, sonra da saçlarını kaplumbağa kabuğundan yapılmış tarağıyla tarayacaktı. İki erkek kardeşi de bir daha dönmemek üzere Fransa'ya gitmeden önce yanlarına çoğu yeni ve moral olsun diye alınmış bu tür şeylerden almışlardı herhalde. Fildişi saplı tıraş fırçası gibi şeyler. O iki erkek kardeş şimdi tuvalet masasının üzerinde, gümüş çerçeveler içindeydi. Odaya girer girmez fark etmişti onları. Dick'le Freddy olmalıydılar. İkisi de subay şapkalıydı. Onları daha önce hiç görmemişti. Nasıl görebilirdi?

Adam kıyafetlerini çözerken onlara bakmıştı genç kadın.

Adam odadan çıkıp banyoya gitti. Üzerinde hâlâ yalnızca mühür yüzüğü vardı. Banyoda çok kalmamıştı. Yıkanıp durulanmış ve erkekler her ne yapıyorsa onu yapmıştı. Kadına ait tüm izleri silmişti üzerinden. Daha sonra böyle düşünecekti kadın.

Adamın kısacık yokluğunda, oda sanki genç kadının üzerine kapanmış, hatta onu mobilyalarına katmıştı. Hareket etmedi. Tepeden tırnağa sızlayan etten müteşekkil olduğu halde, orada cansız bir nesneymişçesine yattı. Adam, hareket etmesi *gerektiğine* dair bir işarette bulunmamıştı fakat artık ayaklandığına göre kendisi de aynını yapsa iyi olurdu. Fakat tam tersi. Odaya döndüğünde, genç kadını yatakta ısrarla yatarken bulmak adam için hiç de sürpriz

olmadı. Görünüşe göre, ondan beklediği, ondan istediği şey tam da buydu.

O an üzerinde, kadının hoşlanacağı türden bir koku vardı fakat bu koku, daha şekerli olan ter kokusunu bastırmıştı. Sonraları bunu da, kolonya sürdüğünü de düşünecekti kadın. Fakat adam hâlâ çıplaktı ve anlaşılan hiç acelesi yoktu. Giyinme odasından temiz bir beyaz gömlekle açık gri bir yelek ve kravat getirmişti fakat görünen oydu ki kıyafetinin geri kalanı, çıkarıp koltuğun üzerine attıklarından ibaret olacaktı. Tüm bu giyinme işini giyinme odasında yapabilirdi fakat belki de pencereden gelen ışıkla, tuvalet masasının ve açılı aynalarının önünde giyinmek gibi bir alışkanlığı vardı. Giyinme odası, bir gardıroptan ibaretti.

Aslında, birazdan çıkmak üzere olmasına rağmen, kadından ayrılmak istemiyormuş gibi bir hali vardı. Bir açıdan hepsi kadın içindi; adamın giyinmesini, çıplaklığının kademe kademe yok oluşunu izlemesi için. Ya da belki de adamın umurunda bile değildi. Bu kendinden emin oluş, bu mesafelilik, izahı mümkün olmayan bu telaşsızlık. Kendisi de mi çıksaydı? Fakat adam hiçbir şey söylememiş, o da – giyinirken bile, defalarca tepeden tırnağa kendisini süzmeye devam ettiğinden, kendisine öyle emredilmiş gibi– olduğu yerde kalmıştı.

Sızıntıyı fark etmiş olmalıydı. Fakat bunu fark etmemek tam da onun katışıksız kibriyle ilişkili bir şeydi. Sanki yerde yığılı halde bıraktığı kıyafetler, yıkanıp ütülenip giyinme odasına asılır ve sonra bir yolunu bulup tekrar ona geri gelirdi. Bunlar, bu tür şeyleri ketum bir biçimde ortadan kaldıran insanlar tarafından ortadan kaldırılması gereken şeylerdi. Kendisi de normalde o insanlardan biriydi. Bu türden bir hiçe sayışa izin veren o büyülü ordunun bir mensubuydu. Acaba gitmeden önce ondan bu dağınıklığın icabına bakmasını isteyecek miydi? Ve kadına onun hizmetçisi olmadığını söylemesine imkân tanıyan o kısacık dakikayı bahşedecek miydi?

Fakat adamın kendisine –ve elbette o itham eden lekeye– bakışından, o küçük kirli sahnenin düşüncelerinin çok uzağında olduğunu anlamıştı. Onu çarşaftaki küçük bir leke gibi önemsiz bir meseleyle ilgili böylesine dikkatsiz olmaya iten başka türlü bir kayıtsızlıktı. Bu, silinmesi gereken bir leke miydi? Kadın da –bir leke olmamasına rağmen– kendini onun yatağından silmeli miydi? Evet, onun orada olmasını *istiyordu*, kadının rolünün giysilerini düzeltmeye devam ederek merdivenlerden alelacele aşağıya inmek olduğu başka bir yaşamda ya da alelade komik hikâyenin birinde. Gitmeden önce dileği, onu orada görmek, onu orada tutmaktı; çırılçıplak ve –kim bilir, belki de– adeta mıhlanmış gibi yatak odasını işgal etmiş halde; böylelikle kadının hayali, vazosuyla buluştuğunda bile, zihnine mühürlenip orada kalacaktı.

Orada öylece yatarken doğrusunu, olabilecek en incelikli şeyi yapıyordu. Bunu anlayabiliyordu; tıpkı orada öylece yatmasının, adamın gitmesini engelleyecek her türlü münakaşadan, her türlü yakarıştan vazgeçmek anlamına geldiğini anlayabildiği gibi. Gidiyordu, bu açıktı. Ve anlayamadığı bir sebepten ötürü, kendisi çıplaklığını sergilerken bile, onun giyinmesini, ona ait olan yaşamı tekrar üzerine geçirişini izlemesini istiyordu.

Ne demeye bu kadar yavaş hareket ediyordu ki?

O an odanın içi mümkün olabilecek en çok ışıkla ve mevsime uymayan sıcaklıkla doluydu. Saatindeki minik çubuk bire doğru ilerliyor olmalıydı, hatta belki geçmişti bile. Beechwood'daki –şu anda kucağında kitabıyla oturuyor olabileceği– bahçedeki güneş saatinde gölgeli kısım biraz daha ileri hareket etmişti. Tuvalet masasının üzerindeki, iki erkek kardeşin birer muhafız gibi iki yanında beklediği küçük saati seçemiyordu gözleri.

Daha önce böyle bir gün yaşanmış mıydı? Böyle bir günün bir daha yaşanması mümkün müydü?

Çarşaftaki izi –sızıntı, leke– halletmenin Ethel'in işi olduğunu fark etti. Şu an, Ethel'in her yanına pahalı biftek kokusu sinen bir evde oturduğunu ya da belki de, böylesine ılık bir günde, ona bir parça soğuk domuz budu ikram edildiğini hayal etti. Annesinin hiçbir şekilde kalkmamasını, parmağını bile kımıldatmamasını emrettiği bir yerde oturuyor olmalıydı. Sonuçta, bugün onun izin günüydü, öyle değil mi? Bugün her şey farklı ve özeldi. "Biraz babanla konuş, Ethel." Ethel'in hâlâ bir babası varsa ya da babası hâlâ tek parça halindeyse. Bu birkaç saatlik yeniden bir araya gelme ve anneyi onurlandırma saati boyunca Ethel'in annesi mutfakta harıl harıl çalışacak, Ethel'in annesiyle babası sonraki bir hafta boyunca et yağına ekmek banarak idare edecekti.

Fakat daha sonra Ethel görevinin başına döndüğünde, –belki de "gösteriş budalaları" o güneşli günde yaptıkları gezintiden yorgun fakat dinçleşmiş bir şekilde dönmüş ve kendileriyle ilgilenilmesini istiyor olacak– daha erken saatlerde orada olmadığı için, Bay Paul'ün odasındaki çarşafları değiştirecek ve lekeyi fark edecekti. Ethel bu tür şeyleri hemen fark ederdi zira görevi bunları fark etmek ve aynı zamanda hızlıca hiç var olmamışlar gibi görünmelerini sağlamaktı.

Daha birkaç saat önce tıpkı bir asilzade gibi biftek yemeye koyulan Ethel bile böylesi bir lekenin ne olduğunu bilirdi. Onun sınıfından insanların yatak odalarında bunlara denk gelmesi alışılagelmiş bir şeydi. Hatta öyle ki hizmetçiler arasında kullanılan amiyane tabirle, bunlara "denk gelinenler" denirdi. Değişen yaratıcılık düzeylerine sahip başka ifadeler de vardı; "Britanya Adaları'nın haritası" gibi. Bu meselelere ilişkin uygunsuz birtakım profesyonel tartışmaların hayata geçmesi gerekiyorsa onlardan "ıslak rüyalar" diye bahsedilirdi; durumun illa tüm yönleriyle ele alınması gerekmez ve on altı yaşındaki yeni hizmetçi kız, bu konu-

larda tam anlamıyla aydınlatılmazdı. Küçük oğlanlar da –o kadar da küçük olmayanlar– "ıslak rüyalar" görürlerdi ve bu olduğunda tedbirli hareket etmeleri gerektiği bir yana, böyle bir şeyi hiç yapmamışlar gibi davranılması gerekirdi.

Yazın ikamet edilecek büyük eve fazladan çalışan gerektiği için, alacağı "eğitim"in bir parçası olarak, kısa süreliğine Beechwood'a gönderilmeden önce ufak ufak derleyip biriktirdikleri bunlardı genç kadının. Toplamda beş hizmetçi vardı ve içlerinden bazıları –Aman Tanrım! – ne çok konuşuyordu!

Tek başına görülmeyen pek çok "ıslak rüya" vardı; hizmetçilerin çoğu, çıkarımda bulunma yetisiyle, aradaki farkı söyleyebilir, hatta çıkarımda bulunma yetilerini biraz daha ileri götürerek bu "ıslaklığın" tam olarak nasıl ortaya çıktığını dahi anlayabilirdi. Fakat bunlar hiçbir şekilde dillendirilmediği gibi kabul dahi edilmezdi. Gerçi, bir hizmetçinin işini ilgi çekici hale getiren şeylerden biri de buydu. Tüm o lekeler, tüm o permütasyonlar. Yirmi dört misafirli bir yazlık ev eğlencesi. Aman Tanrım!

Her ne kadar yokmuş gibi yapacak kadar güvenilir olsa da Ethel'in de kendine göre çıkarımları ve hükümleri vardı. Ethel'in çıkarımı şu olabilirdi: Ev (güya) boşken, Bay Paul bunu fırsat bilip yatak odasında, nişanlısı Bayan Hobday'i eğlendirmişti. Bunun, bir ihtimal, böyle bir şeyi yapabilmeleri ve bunun yanlarına kâr kalması dışında bir sebebi yoktu. Bekleyebilecekleri gerçeği bir yana bırakılırsa. İki hafta sonra artık böyle hilebazlıklar yapmalarına da gerek kalmayacaktı. Tabii Bayan Hobday'in ne tür bir kadın olduğu bir yana bırakılırsa. (Bay Paul'ü kimsenin tartıştığı yoktu.)

Yargılamak Ethel'e düşmezdi. Fısıldanarak ona ulaşan bilginin üzerine eklediği çıkarımda bulunma yetisi, ona Bayan Ethel'in en azından şu tür bir kadın olduğunu söyleyecekti belki de: Bay Paul, onu Upleigh'e daha fazla beklemeden bekâretini bozma amacıyla davet etmemişti.

Her halükârda, çarşafları çamaşır sepetine atan Ethel, Bay Paul'ün –şayet lekeyi fark etmişse– şöyle düşüneceğini farz edecekti: Ethel, iyi kalpli bir peri gibi o lekeyi yok edecektir.

Fakat daha sonradan durumun –tüm atmosferin ve evin ihtiyaçlarının– bambaşka olduğu anlaşılacaktı. Hiç kimse Ethel'in annesiyle iyi vakit geçirip geçirmediğini merak etmeyecekti; tıpkı daha önce merak etmedikleri gibi. Ve zaten Ethel çarşafları çoktan değiştirmiş olacaktı.

Hayatında daha önce bir erkeğin giyinmesini hiç izlememişti. Gerçi, o yaz, büyük evde erkek kıyafetleriyle yakinen ilgilenmek durumunda kalmış ve bir erkeğin sahip olabileceği kıyafetlerin hayret verici çeşitliliğine ve karmaşıklığına ilişkin hızlı bir eğitime tabi tutulmuştu. Tuhaf birtakım mekânlarda (ahırlar, sera, bahçıvan kulübesi, çalılıklar) Paul Sheringham'ın kıyafetleriyle yakından muhatap olmak durumunda kalmıştı; tabii adamın da onunkilerle muhatap olması şartıyla.

Adam önce, giyinme odasından getirdiği temiz, beyaz gömleği giymişti. Gömleği giymek için –ya da daha ziyade gömleğin içine girmek için– onu bir kadının giysisini tünele girermiş gibi giymesini andıran bir şekilde kafasının üzerine kaldırmıştı. İlk önce gömleği giyeceğini tahmin etmemişti. Fakat her beyefendinin giyinme eylemi, içinde bir parça kişisel tercihle beraber takip edilmesi öngörülen sıralamayı barındırıyordu. Sonuçta, "eski günlerde" olsa onu bir erkek hizmetçi "giydirirdi". Tıpkı kendisinin Bayan Niven'ı "çözmenin" yanı sıra "giydirmekle" yükümlü olması gibi.

Onun sınıfına mensup insanlar için giyinmek hiçbir zaman kıyafetleri öylece üzerine geçirivermek anlamına gelmemişti. Giyinmek, merasimi andıran bir parçaları bir araya getirme pratiğiydi. Gerçi bu durumda kıyafetlerini üzerine elden geldiğince çarçabuk geçirmek istemesi gayet

doğal olurdu. Bir başka hikâyede, bir başka adam, kıyafetlerini çılgınca çekiştirip tıkıştırarak şöyle diyebilirdi: "Aman Tanrım! Acil tabanları yağlamam lazım, Jay!"

Fakat önce gömleği. Bu, onu şaşırtmıştı. Çünkü bu, telaşsızlığı ile korumakta kararlı olduğu vakarın bir anda kaybolması demekti. Paul Sheringham'ın asıl büyük numarası buydu, diye düşünecekti sonradan, vakarsızlıktan öyle tiksiniyordu ki ona asla maruz kalmamıştı. Onunlayken vakarını pek çok defa kaybedip yeniden bulmuştu adam. Fakat o gömleği hangi erkek giyse anında gülünç olurdu ve bir başka hikâyede olsa kadın buna kıkır kıkır gülerdi.

İki temel seçenek olduğunu düşünüyordu: gömleği halihazırda üzerinde olan pantolonun içine tıkıştırmak ya da üzerindeki pantolonun gömleği beklemesi. İkisinin de kendine göre avantajları vardı. Yine de, bir an için, dünyayla (ve öfkeli bir nişanlıyla) yüzleşmeye hazır yetişkin bir erkekten ziyade bir palyaço ya da uyku saati için hazırlanmış iri bir oğlan çocuğuna benzemişti.

Bir zamanlar öyleydi, diye düşündü kadın. Gece entarisi giymiş bir oğlan çocuğu. Bir keresinde, –geçmişin kapısının aralandığı o nadir anlardan birinde– ona okula başladığında evden ayrılan Becky Dadı'dan bahsetmişti. Bir zamanlar onu soyup giydiren bir dadısı vardı; üç erkek kardeşin de vardı.

Dadı, yedek anne, ne tuhaf bir şeydi. Tıpkı bir aşçının kek ikram etmesi gibi, saat beşte çocuğu anne babasına ikram etmek. Becky Dadı şimdi nerelerdeydi acaba? Muhtemelen başka bir evdeydi. Ya da belki de annesinin yanında.

Kadın adamın gömleğine kıkır kıkır gülmedi. Yatakta konuşlandığı yerden bakınca kıkır kıkır gülmek güzel olabilirdi. Tüm bunların alışılagelmiş, gündelik repertuvarın bir parçası olduğu başka bir dünya ve başka bir yaşam mümkündü. Fakat bu, öyle bir dünya ve öyle bir yaşam değildi.

Kadın, Londra'da bir odada uzanmış, kocasının giyinerek bir avukatın parodisine dönüşmesini izleyen eş olabilirdi pekâlâ.

Bir süre neredeyse hiç konuşmadılar. Daha az önce nefes nefese, hayvani sesler çıkararak inlemişlerdi. Sanki birlikte, kadının ancak daha sonraları öğreneceği "beden dili" ifadesinin uygun düştüğü, azalıp eksilen bir varoluş boşluğuna düşmüşlerdi. Yalnızca kadının bedeni konuşabilirdi. Kelimelere dökmek gibi bir hataya düşerek hiçbir şeyi tahrif etmek ya da hükümsüz kılmak istemiyordu. Ve bu da, daha sonraki yaşamında, onu fiilen meşgul eden, ebedi bir muamma olacaktı.

Sanki o an hangi kelimeyi söyleseler, tahripkâr bir bayağılıktan ibaret olacaktı. Adam her ne kadar iç çamaşırı ve çorap gibi bayağılıklarla iştigal ediyor olsa da.

Yine de, güzel kıyafetlerini giyiyordu. Bembeyaz, sakız gibi bir gömlek. Resmi bir gömlekti bu. Yakalık takmayı gerektirecek bir gömlek. Bir pazar gezintisine, üstü açık bir arabayla patinaj çekmeye uygun, temiz, yumuşak yakalı herhangi bir gömlek değildi. O dönem için bile biraz demode bir anlayışla, genç adamın "en güzel Pazar kıyafeti"ydi. Genç kadın, soğukkanlı bir maharetle –güneş ışığında göz kırparmış gibi yanıp sönen küçük, gümüş ovallerden ibaret– kol düğmeleriyle, yaka düğmeleriyle ve yarı-sert yakayla haşır neşir olurken izledi onu. İçeriden, üzeri küçük beyaz puanlı, arduvaz mavisi, gösterişsiz olmasına karşın parlak bir kravat getirmişti. Bir kravat iğnesi seçti. Yoksa o gerçekten minik bir pırlanta mıydı? Kadının dokunma fırsatı bulduğu, halihazırda pürüzsüz çenesi kolonyayla ovulmuştu.

Sanki düğünü için giyiniyordu. Fakat –henüz– düğün günü değildi. Müstakbel karısıyla Thames Nehri kıyısında öğlen yemeği için buluşmaya gidiyordu yalnızca. Ve o an itibariyle, ciddi bir şekilde geç kalacağı neredeyse kesinleşmişken, iki dirhem bir çekirdek giyinmek ne işe yarayacaktı ki Tanrı aşkına?

Kravat iğnesini takmadan önce kravatını büyük bir özenle, düğüm yerine ve sarkan iki ucuna olması gerektiği gibi dikkat ederek bağlamıştı ve tüm bunları yaparken pantolonunu hâlâ giymemişti. Gülmemişti genç kadın, gülememişti. Daha sonraları, her şey adamın sergilediği kaba bir komedinin parçasıymış gibi gelecekti ona. Pantolonunu giyer giymez her şey birdenbire yok olacaktı. Keşke ona, "Sakın onu giyme!" diyebilse, böyle haykırabilseydi.

Fakat adam yine giyinme odasına gitti; orada hışır hışır sesler çıkararak dakikalarca oyalanıp (acaba zamanın durduğunu falan mı düşünüyordu?) daha sonra ceketiyle ayakkabılarının yanı sıra pantolonunu da giymiş, hatta kravatıyla mükemmel uyum sağlayan, cebinden sarkan bir ipek mendil takmış halde geri geldi.

Demek tüm bunlar, henüz pantolonunu seçmediği içindi; daha önce deneyip eledikleri mi, yoksa giyinme odasında hâlâ asılı duranlar mı? Kadın bunu hiç bilemeyecekti. Onun zekice bir karşılık vermesine ya da tüm bunları açıklığa kavuşturmasına imkân tanıyacak şekilde, "Pantolonunu giymen çok uzun sürdü," demezdi asla ya da diyemezdi.

"Evet, Jay. Öyle oldu."

Hem zaten, ne saçma bir kelimeydi "pantolon".

Orada dikiliyordu işte, eksiksiz, tastamam. Sigara kutusuyla çakmağını aldı. Belki de tek ihtiyacı olan şey, yakasına iliştireceği bir çiçekti. Holde beyaz orkideler vardı. Bu haliyle evden düğününe gitmek üzere çıksa yeriydi. Düğün o gün değildi belki ama genç adam önceden sinyallerini veriyordu işte; belki de tüm bu abartılı şıklık bu sebeptendi, ayrılıyordu, –öyle değil mi? – evlenmek üzere ayrılıyordu. İçinde, tüm bu aheste süslenip püslenmenin muhatabı olacak kadına karşı, canını acıtan bir haset duydu. Şayet o kadın, hakarete maruz kalmaktan ötürü öfke içinde değilse.

Ve orada öylece yatan, *kendisi*, adamın üzeri örtülmemiş çıplaklığına sahip olmuştu.

Sonra beyninde bir şimşek çaktı; belki de tüm bunlar tamamen *kendisi* içindi. Onun son bakışı için. Adamın "giderken" giydiği kıyafetler. Kesinlikle öyle değildi. Yine de, kendine rağmen, "Çok yakışıklısın," dedi; bunlar, uzun bir aradan sonra söylediği ilk sözlerdi. Bunların kulağa ne bir hizmetçi kızın uygunsuz bir kıkırdamayla, yüzü kızararak "Ooo, çok yakışıklı olmuşsunuz, efendim," demesi ne de asil bir onaylama gibi gelmemesine çalışmıştı. İçtima bitti, artık gidebilirsin. Kulağa üzerini kararlılıkla örtmeyi istediği o ifade gibi bile gelmesin diye çabaladı.

Adam, "Sen de çok güzel görünüyorsun," demedi. Böyle bir şeyi hiç söylememişti; o kelimeyi hiç kullanmamıştı. Yalnızca "arkadaş" kelimesi. Adamın yüzünde, az önce ettiği iltifattan rahatsızlık duyduğuna dair bir belirti olup olmadığından bile emin değildi.

Yalnızca bayağılık yeterliydi. Tahrip ediciydi ama yeterliydi. Ve adam şimdi, bayağılığa ilişkin bir söylev veriyordu:

"Acele etmene gerek yok. Gösteriş budalalarının saat dörtten önce döneceğini sanmam. Çıkarken ön kapıyı kilitleyip, anahtarı çamur temizleme demirinin yanındaki taşın altına koy. Aslında o bir taş değil; üç kilo ağırlığında bir ananas. Freddy, ona kriket sopasıyla vurduğundan beri öyle. Evi boş bıraktığımızda hep öyle yaparız. Ki böyle bir şey pek vaki değildir. Ben de şu an evi boş bırakmıyorum sonuçta, öyle değil mi? Fakat gösteriş budalaları erken gelecek olursa –Ethel'le Iris'ten önce– öyle yapıldığını düşüneceklerdir. Anahtar kocaman; yanlarına almazlar Onu, girişteki masanın üzerine bırakırım. Hepsi bu kadar. Her şeyi öylece bırak."

Sandalyenin üzerinde yığılı duran gömleğiyle deneyip çıkardığı pantolonları mı kastediyordu? Başka neyi kastediyor olabilirdi ki? Ona, lanet olası bir hizmetçi olmamasını

mı söylüyordu? Bu esnada kravatının düğümünü yoklayıp manşetlerini düzeltiyordu.

"Acıkırsan, mutfakta dana pastırmalı bir –ya da yarım– börek var. Aşçıya böreği hapur hupur mideye indirdiğimi söyleyebilirim. Öğlen yemeğine gittiğim halde. Aslında, hiç kimseye hiçbir şey söylemek mecburiyetinde değilim. Hiçbir şey."

Bu da onun tuhaf bir biçimde yankılanan son sözüydü. Mesele dana pastırmalı börek miydi yani?

Sonrasında kadın, tıpkı dana pastırmalı böreği ağzında evirip çevirdiği gibi, adamın duygusuz konuşmasını da aklında kelimesi kelimesine evirip çevirecekti. Ürkütücü bir biçimde izi kalacaktı o konuşmanın. Fakat tam da bu sebeple, bazen, elli yıl sonra bile, bu kadar net bir biçimde hatırladığı tüm o kelimeleri o söylememiş de kendisi uydurmuş gibi gelecekti. Sonuçta, "Bir an önce giyinip ortadan kaybolsan iyi olur," da demiş olabilirdi pekâlâ.

Bütün bunların üzerine asıl anlamına henüz kavuşmamış, üzerinden geçilip yeniden yazılması gereken bir paragrafmış gibi uzun uzun düşünecekti kadın.

Sonra da gitmişti adam. Hoşça kal demeksizin. Saçma sapan bir öpücük kondurmaksızın. Sadece son bir bakış. Onu emercesine; kana kana içip bitirircesine. Ona bahşettiği evinin tamamıydı. Evi ona bırakıyordu. Ev, tadını çıkarmak üzere, onundu. Dilerse altını üstüne getirebilirdi. Tamamen ona aitti. Bir Annelerin Kutsal Pazarı'nda özgür bırakılmış, gidecek bir evi olmayan bir hizmetçi kız bu süre içerisinde ne yapacaktı ki zaten?

Adamın merdivenlerden indikçe uzaklaşan ayak seslerini dinledi. Sesler holün karo taşlarına basıp üzerlerinde oyalanırken yine yükseldi. Evden tam anlamıyla ayrılmadan önce yanına bir iki parça eşya mı alıyordu? Şapka? Yakasına iliştireceği çiçek? Neden olmasın? Belki de bu tür

şeyler için ceket cebinde bir iğne bulunduruyordu. Bahsettiği anahtarı mı bulmaya çalışıyordu?

Kımıldamadı. Donup kalmıştı. Ön kapının –ya da kapıların– açılıp kapandığını duydu. Bu, ne bir kapı çarpış ne de nazik bir itişti. Sonra adamın –açık pencereden gelen, evin içinde yankılanmayan– ani kıkırdayışını duydu. Buna kıkırdama denebilirse. Daha ziyade bir trampet sesini, bir tavus kuşununki kadar tuhaf ve ürkütücü olan cüretkâr bir haykırışı andırıyordu. Bunu hiç unutmayacaktı.

Ayakkabılarının çakıl taşları üzerinde çıkardığı ses duyuluyordu. Eski ahıra ve park halinde duran arabasına doğru yürüyordu. Kadının duvara yaslanmış bisikletini görecekti. Bisikletini oraya ön duvara yaslamıştı, çünkü adam ön kapı demişti ve şimdiden, sihirli gibi açılıyordu ön kapı. Bisikleti gizlememiş, gözden uzak bırakmamıştı. Şayet Bayan Hobday, tıpkı bu modern dönemde bir nişanlının yapabileceği gibi, muzip bir biçimde arabasıyla oraya gelip ona sürpriz yapmak isteseydi, ki bu gerçekten de sürpriz olurdu, onu orada görebilirdi: Üst borusu olmayan hanımefendi bisikleti. Ve belki de hiddetli ve hummalı bir sahne yaşanırdı. Ve o gün her şey çok farklı gelişirdi.

Fakat Bollingford'daki Swan Oteli'nde zaten her halükârda bir sahne yaşanmayacak mıydı?

Tüm o sahneler. Hiçbir zaman gerçekleşmeyen fakat olasılıkların kanatlarında bekleyen tüm o sahneler. Saat şimdiden neredeyse bir buçuk olmalıydı. Kuşlar koro halinde şarkı söylüyordu. Bollingford'un öte tarafındaki yolun bir yerlerinde bulunan Emma Hobday, Emmamobil'iyle buluşma yerlerine yaklaşmaktaydı. Ya da belki o da geç kalmıştı. Bu, bir kadın olarak hakkıydı. Belki de kadın, daima insanı çıldırtacak kadar geç kalıyordu ve adam da onun, bu çileden çıkarıcı alışkanlığa güveniyordu. Eğer zamanlamayı doğru yaptıysa, sükûnet içinde aynı anda orada olacaklardı.

Belki de meselenin basit açıklaması buydu.

Fakat her durumda, Emma Hobday, bu bahar gününde, baş döndüren hızlı sürüşün tadını çıkarıyor olmalıydı. Araba kullanmanın yaratacağı his, bir hizmetçi olarak deneyim alanının dışındaydı; hayatında o zamana kadar yalnızca bisiklet sürmüştü. Fakat kendini bir an için, müstakbel kocasının kendini nasıl bir gösteri malzemesi haline getirdiğinden ya da pantolonunu giymesinin neden bu kadar uzun sürdüğünden haberi olmayan Emma Hobday'in yerine –ya da onun şoför mahalline– koymaya çalıştı.

Ve Henley'de, somon fümelerini bitirmiş, –kesinlikle Milly'ninki kadar güzel olmayan– nane soslu ördek ya da kuzularını bekliyorlardı muhtemelen. Ve bir kez daha havanın muhteşemliğinden dem vurup, havanın düğün günü de aynı o şekilde olmasını diliyorlardı. Güneş ışığını içeri alacak şekilde ardına kadar açılmış, yüksek Fransız pencereli bir yemek odası canlandırdı gözünde genç kadın. Nehre kadar uzanan çimenlik bir alan. Masalar dahi dışarı kurulmuş. Beyaz şapkalar. Sanki düğün.

Tüm o sahneler. Onları tahayyül etmek, mümkün olabilecek olanı tahayyül etmek, hatta gerçekte olanı öngörmekti. Fakat aynı zamanda, âdeta ruh çağırır gibi var olmayanı çağırmaktı.

Arabanın çalışmasını duydu genç kadın. Arabanın devrinin gırtlaktan çıkar gibi gelen bir sesle bir ya da iki kez yükselişini. Belki de bunu hep yapıyordu genç adam, bir yarışın başlangıç çizgisindeymiş gibi. Ve şimdi kendini bir parça affettirmek istiyorsa bir yarıştaymışçasına sürat yapmalıydı. Fakat kadın, tekerleklerin çakıl taşlarının üzerinde yalnızca çatırdadığını duydu, patinaj yaptığını ya da yalpaladığını değil, daha sonra motorun o limon ağaçlarının ve iki büyük çimenliğin arasından geçerken hızlanıp yükselen sesini ve en son iyice cılızlaşıp kuş seslerine karışmasını.

Hareket etmedi. Pencerenin önüne gitmedi. Adam –o sabah, diğer arabayla, onur duymalarına rağmen ürkmüş

Ethel ve Iris'le birlikte saptığı– asfalt yola çıktığında kısa süren ve şiddeti kademeli olarak artan bir kükreme sesi duyuldu, sonrasında da nihayet gazı kökledi.

Hareket etmedi. Perdeler hafifçe kımıldadı. Adamın odasında çırılçıplak bir kız. Hareket etmedi –ne süreyle hareket etmediğini bilmiyordu– ta ki hareket etmemenin absürdlüğü, ürkütücü bir hareket etmeme ihtiyacına baskın gelmiş gibi görünene dek.

Sonra hareket etti. Yastığından doğruldu. Ayakları halıyla buluştu. Tıpkı onun gibi çırılçıplak yürüdü halının üzerinde. Gümüş çerçevedeki iki erkek kardeş, onu seyretti. Aynada kendini gördü. Pencerenin önüne gitti. Görülecek hiçbir şey yoktu. Berkshire. Genç kadının aniden garip bir şekilde pencerede beliren yüzünü, güneş vurmuş çıplak memelerini fark edecek kimse yoktu. Gökyüzü kesintisiz maviydi.

Kıyafetleri toplamak için duyduğu anlık dürtüye karşı koymaya çalışarak odaya geri döndü. Beraberce yattıkları yatağa baktı; savrulmuş örtülere, çukurlaşmış çarşaflara, küçük, arsız lekeye.

Ethel'i düşündü.

Tüm o ıslaklıklar. Oğlan çocuklarının olduğu bir evde hizmetçi olan Ethel, bunlara yabancı değildi fakat bu küçük leke, tuhaf bir biçimde diğerlerinden farklıydı. Üç erkek kardeşten kaynaklanan bütün o ıslaklıklar ve içlerinden ikisi artık yoktu. Gerçi işte oradaydılar, gümüş çerçevelerinin içinden çıplak bir kızı süzüyorlardı. Ethel'in, değil onu içinde hissetmek, sıvılarının karışıp bedeninden dışarıya sızması, bir erkeğin ıslaklığına doğrudan sebebiyet vermenin nasıl bir duygu olduğunu bile bilmediğine inanıyordu genç kadın. Bir hizmetçi; evet, bir hizmetçi. Ve Ethel otuzuna yaklaşıyordur. Anne babası çok yaşlı olmalı. Fakat en azından anne babası vardı ve bugün onları görmesine izin verilmişti.

Tüm o boşa giden ıslaklıklar. Güneş ışığı bir an için odayı, yalnızca parlak bir boşlukla doldurmuş gibiydi. Fakat tüm bu şeylere sahip olduğu böylesi bir günde neden dünyada böylesine yapayalnız ve yoksun hissediyordu kendini? En nihayetinde, Ethel'in yerinde değilken? Hem de, o an –Bay Niven'ın deyişiyle– küçük bir park ile koca bir ev emrine amadeyken.

Odadan çıktı, giyinme odasının önünden geçti ve yakındaki banyoya girdi. Küçük, erkeksi bir tapınak. Jiletlere, fırçalara ve kolonya şişelerine bakıp dokunsa mı bilemedi. Cam raflardaki her bir eşyaya dokunsa mı, onları parmakları arasında tutsa mı, bilemedi. Küvette yıkanıp –o kullandığı için hâlâ nemli olan– havluyla kurulandı; Ethel olsa bunu hiç düşünmeden kaldırırdı.

Genç adamın almasına yardımcı olduğu bir kep takmıştı. O yüzden bu kadar çok akıntı olmuştu. Böyle bir şeyi onsuz alamazdı; her şey, öğleden sonra izinli olduğu bir günde, adamın zorluk ve utanç karşısında duyduğu her zamanki küçümseyişi eşliğinde gerçekleşmişti. Reading'e giden 13:20 trenine binip onunla buluşmuştu. Sonrasında beraber sinemaya gitmişlerdi.

Kim bilir nasıl ayarlamıştı bunu? Belki de bazı konularda ondan zekiydi. "Tanıdığım bir doktor arkadaş var, Jay..." O şeye adapte olması biraz zaman almıştı. O şey, onun (onların) kıymetli korunma yöntemleriydi.

Daha sonraları, hamile *kalsa* nasıl olacağını düşündü. Bütün sonuçların –zira bu sonuçların hepsinin sorumluluğu ona ait olurdu ve buna tez elden kovulması da dahildi– ceremesini onun düğünü iptal edilmesin diye kendisi mi çekerdi? Bütün bunlara onun için katlanır mıydı?

Farz edelim ki üç ay önce, o şeyi kasıtlı olarak takmayı ihmal etmiş olsun.

Farz edelim.

"Bu, Hollanda yapımı bir kep, Jay. Böylelikle tohumlarım sana yaklaşamayacak. Yani, olması gerekenden daha fazla yaklaşamayacak."

O şeyin nesinin Hollanda'yla ilişkili olduğunu bilmiyordu. Fakat hizmetçi kıyafetinin bir parçası küçük, beyaz bir kepti. Böylelikle, bazı zamanlar iki kep birden taktığı oluyordu.

Ve "tohum". Tohumu andıran hiçbir şeye –elmanın çekirdeklerine ya da bir somun ekmeğin üzerindeki siyah taneciklere– benzemediğinden, bu da tuhaf kelimelerden biriydi. Yine de yerinde ve doğru bir kelimeydi; bunu görebiliyor ve kelimeyi seviyordu. Ve o şeyle ilk kez tanıştığında, genç adamın onun için kullandığı ilk kelimeydi. "Bu, benim tohumum, Jay." Şimdi üzerinden öyle çok zaman geçmiş gibi geliyordu ki. "Bu, benim tohumum. Toprağa ekip sulayıp ne olacağına bakabiliriz." Açıkçası, ciddi olup olmadığını anlayamamıştı.

Ve artık bahar gelmişti. Tohum zamanıydı. "Tarlaları sürüp serpiştireceğiz..."[4]

Tüm o ıslaklıklar.

Yoksa annesi hamile kalmış bir hizmetçi miydi? Yoksa aslında tüm hikâye bundan mı ibaretti? Annesinin, içine takacağı bir kepi yok muydu? Tüm o ihmaller. Milly olsa böyle diyebilirdi.

Giyinme odasına gitti. Asılı olan her şeye dokunup parmaklarını üzerlerinde gezdirmeye –hatta denemeye– can atıyordu. Bu, hizmetçilerin yalnızca şaşırıp hayran kalacağı bir şeydi. Bugün hangisini seçsem? Bugün kim olsam? Böylesi bir günde, haşin olmasına karşın kusursuz olan o çelik grisi ceketini giymeye nasıl karar vermişti?

---

4 Hasat zamanıyla ilişkilendirilen bir Alman ilahisi. (ç. n.)

Yatak odasına geri döndü. Kuş şakımaları yumuşacık bir hamle yapmıştı bir kez daha. Uzaklarda bir tren burnundan soluyordu.

Kıyafetlerini alıp giyebilir ve derhal oradan ayrılabilirdi. Kitaplarda zaman zaman okuduğu o deyiş neydi? "Bıraktığı izleri silmek." Fakat adam söyleyeceğini söylemişti: Ev, onundu. O da bunun hakkını verecekti. Ve kıyafetlerini tekrar giymekte bir tür yanlışlık, bir tür yenilgiyi kabul ediş varmış gibi geliyordu.

Çıplak ayağıyla antika halının üzerine basarak sahanlığa, gölgeye çıktı. Yukarılardaki bir pencereden ya da tavan penceresinden giren gün ışığı mızrakları ve benekleri, ayağının altındaki kahverengi, kırmızı ilmekleri, merdivenin üst kısmındaki aşınmış bölgeyi, tırabzanların ışıltısını, havadaki toz zerreciklerinin pırıltısını yakalıyordu. Havada her daim toz vardı. Yoksa toz almaya neden ihtiyaç olsun ki?

Tırabzana dengesini bulmaktan ziyade narince yoklamak için dokunarak merdivenlerden aşağıya indi. Merdivenlerin kıvrıldığı yerde merdiven çubukları ışıldadı. Ethel tembellik etmemişti. Aşağıda hol, o yaklaşırken gerildi sanki. Eşyalar sıvışıp kaçmış bile olabilirdi. Daha önce böyle bir şeye tanık olmamışlardı. Merdivenlerden inen çırılçıplak bir kadın!

Ayakları, holdeki karo taşların serinliğine temas etti. Antreye açılan holün bir tarafında sarkaçlı büyük bir saat, diğer tarafındaysa bir boy aynası vardı. Salonun karşısında, üzerinde kocaman bir kâseyle incecik dallı beyaz çiçekler olan bir masa vardı. Annesinin kıymetli orkideleri. Başka hiçbir çiçeğe benzemiyorlardı. Bir sükûnetleri, bir dirençleri vardı ve her bir çiçek donmuş birer kelebeği andırıyordu.

Evden çıkmadan önce bir tanesini koparmış mıydı acaba? Koparılmayacak kadar kıymetli görünüyorlardı. Fakat bu neden onun umurunda olsundu ki? Böyle şeylere saygı

gösterecek biri değildi. Dakikliğe saygı gösteren biri olmadığı gibi. İkiye çeyrek var diyordu sarkaçlı büyük saat! Hem, sapından koparılmış küçük bir çiçeğin yokluğunu kim fark edecekti ki zaten? İçlerinden bir tanesi eksikse bile, şu an bunu fark edemiyordu.

Her neyse, adamın bir orkide koparmış olabileceği kadının yalnızca zihninde yarattığı bir şeydi. Sonra da aynanın önünde durup çiçeği iliştirmişti. Zihnindeki resme göre, genç kadın burada durup ona bir çiçek koparmış olabilirdi. "İşte, gitmeden bunu al." Ve ceketinin yakasına iliştirmişti çiçeği.

Salon duvarlarında resimler asılıydı, merdiven modasına uygun olduğu üzere merdivenlerin üzerinde ve Beechwood'daki gibi duvarlarda. Bu sınıfın duvarları süslemek adına resimlere ihtiyaç duyması tuhaf şeydi, zira ne Bay Niven'ı ne de Bayan Niven'ı herhangi bir resmin önünde durup bakarken görmemişti. Belki de resimler, şöyle bir göz ucuyla bakılsın ya da sırf misafirler takdir etsinler diye var olan şeylerdi. Ya da daha ziyade, hizmetçiler çerçevelerinin tozlarını alıp camlarını temizlerken onları iyice inceleyip esaslı birer uzman haline gelsinler diye.

Onları her daim hatırlayabilmek için Beechwood'daki tüm o resimlere öyle çok bakmıştı ki doksanına geldiğinde bile, hepsi, tıpkı insanların ilk çocuk kitaplarındaki illüstrasyonları esrarengiz bir netlikle hatırlaması gibi kafasının sayfaları çevrilmekten yıpranmış envanterindeydi. Tıpkı, uykudan önce hikâye okunmayan o yetimhanenin giriş holünde asılı olan, koyu renk paltolu erkeklerin –hayırseverler, müfettişler– büyük, kasvetli resimlerini daima hatırladığı gibi.

Burayı da "envanterine" dahil edebilir miydi? Ya da en azından onun için aniden kalabalıklaşan varlığını, içindekilerin çeşitliliğini bir şekilde hafızasına alıp muhafaza edebilir miydi? Bir daha asla burada bulunamayacağı düşünülür-

se. Dilediğince kalabilirsin dendiği düşünülürse. Ne kadar kalmaya cüret edebilirdi?

Ve buranın envanteri yeni yaşamında adamın zihninden ne zaman akıp gidecekti? Çabucak değil, diye geçirdi içinden ya da öyle umdu. Peki ya onunla geçirdiği dakikaların envanteri ne zaman...? Belki de gün yitip gitmeden.

Beechwood'dakine hayli benzeyen girişte, gelişlere, gidişlere, paltoları çıkarıp giyişlere eşlik eden tüm o bilindik şeyler –şemsiyelik, şapkalık– vardı. Burada, (her ne kadar bu, Ethel'in göreviyse de) kolaylıkla durup aynı anda hem elzem biçimde el altında olup hem de görünmez olmayı içeren hizmetçilik sanatını icra edebilirdi. Artık görünmezdi.

Üzerine zaman zaman eldivenlerin ve diğer kişisel eşyaların konduğu, yüzeyi pürtüklü küçük masada adamın kendisi için bıraktığı anahtarı gördü. Anahtar büyüktü, adamakıllı bir anahtardı ve bir şekilde can sıkıcı bir bekleme testi gibiydi; gerçi herhangi bir şeyi açmaya değil sadece kilitlemeye yarıyordu.

Henüz ona dokunmak istemiyordu.

Çeşitli kapı ve yön seçeneklerinin önüne serildiği hole döndü yeniden. Belki de fark etmezdi. Odaların hiçbirinde belli bir işi yoktu; yukarıdaki yatak odası hariç, ki oradaki işi de bitmişti. Yine de, genç kadının belli başlı ve en çekici görünen işi, izinsiz girmek suretiyle, hem onun olan hem de olmayan bu evi, görünmez ve kıyafetsiz varlığıyla gebe bırakmak gibi görünüyordu.

Ve öyle de yaptı. Bir odadan diğerine süzüldü. Baktı, gördüklerini idrak etti fakat aynı zamanda gizli hediyelerini sundu. Ziyareti her ne kadar akıl almaz olsa da –üzerinde iplik namına tek bir şey yoktu!– kimsenin onun burada olduğunu bilemeyeceği, böyle bir şeyi tahmin dahi edemeyeceği bilgisinin üzerinde adeta süzülüyordu. Çıplaklığı ona görünmezliğin yanı sıra gerçeklerden azade olmayı da bahşetmişti sanki.

Ethel anlayacaktı elbette. Fakat Ethel, onun Bayan Hobday olduğunu zannedecekti.

Misafir odasına girdi. Oda, yalvarsa da terk edilmiş eşyalardan oluşan, ıssız yabancı bir ülkeyi andırıyordu. Beechwood'dayken hiç böyle düşünmemişti ama yaşamın kendisi, sahip olduklarının bir toplamından ibaretti sanki. Gayri ihtiyari, misafir geldiğini haber veren ya da çay getiren bir hizmetçinin çalışılmış hürmetiyle girdi içeri. Fakat içeride hiç kimse yoktu. Neredeyse, Beechwood'daki oğlanların odasına, değişiklik yapılması imkânsız mabetlere girmek gibiydi –kapıyı çalmaya gerek yoktu fakat çalmalıymışsınız hissine kapılıyordu insan– ve o an, orada, yukarıda olması gereken muadil odalara giremeyeceğine kanaat getirdi. Gerçekten girebileceğini mi düşünmüştü? Aynen bu şekilde?

Şöminenin üzerindeki yaldızlı ayna, onu yakalamak, onun o inkâr edilemez, aleni varlığını kanıtlamak için birdenbire üzerine atıldı. Şuna bak, sensin demek! Buradasın işte!

Acaba adam, *kendisinin* de gerçeklerden azade olduğunu mu farz etmişti? İkiyi çeyrek geçenin, rahatlıkla bir buçuğa dönüşebileceğini mi? Kadın, adamın geç kalışının mazur görüleceği, soğuk bir biçimde mazur görüleceği, öfkeli bir biçimde mazur görüleceği ya da kesinlikle mazur görülmeyeceği dakika kalibrasyonunun tam olarak ne kadar olduğunu tahmin etmeye çalıştı. Düğünlerinin o bağışlatıcı yakınlığına rağmen mazur görmemek; belki de özellikle tam da bu yüzden mazur görmemek.

Kendini yine Emma Hobday'in yerine koymaya çalıştı. Şöminenin üstünde, eğik, siyah harflerle kaliteli basılmış, kalın, kenarları altın yaldızlı, köşeleri yuvarlak bir davetiye duruyordu. Davetiye, Bay ve Bayan Hobday'den, Bay ve Bayan Sheringham'a gönderilmişti; onları, kızları Emma

Carrington Hobday'in düğününe davet ediyorlardı. Bu, elbette bir formaliteden ibaretti ve şöminenin üzerine, gururla ilan etmek için konmuştu. Sanki davetiye olmasa oğullarının düğününe gitmeyeceklerdi.

"Carrington?"

Hole dönerek, kendini tuhaf bir biçimde somut olmayan kendi bedenine koymak istercesine boy aynasının önünde dikildi. Daha önce bu kadar çok aynaya sahip olmanın lüksünü hiç tatmamıştı. Daha önce örtünmemiş halinin tamamını hiç görmemişti. Tüm sahip olduğu, hizmetçi odasındaki, büyüklüğü holdeki karo taşlarından fazla olmayan, küçük kare aynaydı.

Bu, Jane Fairchild! Bu, benim.

Paul Sheringham, bedenini kendisinden çok daha iyi görmüş, tanımış, keşfetmişti. Ona "sahip olmuştu". Bu da bir başka kelimeydi. Bedeni, neredeyse sahip olduğu her şeyken, adam, onun bedenine sahip olmuştu. Peki kendisi, ona sahip olabilmiş miydi ya da daima sahip olabilecek miydi?

Peki adam, Emma Hobday'e hiç sahip olmuş muydu? Eh, iki hafta içinde olacaktı.

Genç kadın, Emma Hobday'in çıplak bedenini gözünde canlandırmaya, ona benzeyip benzemediğini anlamaya çalıştı. Fakat başaramadı. Emma Hobday'i üzerinde kıyafetleri olmadan hayal bile edemedi. Haziran'dan kalma bu Mart gününde ne giymişti acaba? Çiçekli, yazlık bir elbise? Hasır bir şapka? Aynada Emma Hobday'i görmeye çalıştı. *Adamı* görmek bile zordu, oysa bir saatten kısa bir süre önce, orkideli ya da orkidesiz, bu aynanın önünde dikilip muhteşem haliyle son kez arzıendam etmiş olmalıydı.

Bir ayna, görüntülerin kaydını tutabilir mi? Aynaya baktığınızda bir başkasını görebilir misiniz? Bir aynanın içine girip bir *başkası* olabilir misiniz?

Sarkaçlı büyük saat ikiyi vurdu.
Kadın, adamın çoktan öldüğünü bilmiyordu.

Kapılar arasından bir seçim daha yapmak üzere dönüp her birini ardı ardına açtı ve en sonunda kendini kütüphanede buldu. Bu, belki de, rasgele bir seçim değildi. Evlerin belli örüntüleri ve doğru düzgün "evlerin" –hatta Beechwood ya da Upleigh gibi mütevazı evlerin bile– kütüphaneleri vardı. Her halükârda, kendini orada bulmaktan memnundu.

Normalde, kütüphanelere de –hatta özellikle kütüphanelere– nazikçe kapı tıklatarak ve ihtiyatlı bir biçimde girilmesi gerekirdi; gerçi Beechwood'daki kütüphaneden yola çıkacak olursa, içeride çoğu zaman hiç kimse olmazdı. Buna rağmen, boşken dahi size orada olmamanız gerektiğini ima eden çatık kaşlı bir ifadeyle baktıklarını düşünebilirdiniz. Fakat bir hizmetçinin toz alması gerekirdi ve aman Tanrım, kitaplar nasıl da toz tutardı. Beechwood'daki kütüphaneye girmek, biraz da oğlanların üst kattaki odalarına girmeye benzerdi ve kütüphanelerin varlık sebebinin kitapların kendilerinden ziyade bu kutsal, rahatsız edilmemesi gereken erkek mabedi havasını korumaları olduğunu düşünürdü bazen.

Aslında, bir kadının kütüphaneye çıplak girmesinden daha şok edici çok az şey olabilirdi. Düşüncesi bile korkunçtu.

Beechwood kütüphanesinin duvarları, çoğu (bir hizmetçinin bileceği üzere) hiç dokunulmamış kıymetli kitaplarla doluydu. Köşelerden birinde, düğmeli deri koltuğun yakınında, okundukları kesinlikle belli olan kitapların konduğu, dönen (temizlik yaparken bazen öylesine döndürmeyi sevdiği) bir kitaplık vardı. Genellikle yetişkinlere ait olan böylesi bir yerde, çocukluğa, erkek çocukluğuna ya da erkek olmaya atıfta bulanan ve bir zamanlar, yukarıdaki o sessiz odalarla kütüphane arasında gizlice getirilip götü-

rüldüğünü tahmin ettiği kitapların olması biraz şaşırtıcıydı belki de. Bir umutla, yeni alınmış fakat hiç başlanmamış gibi görünen birkaç kitap bile vardı.

Rider Haggard, G. A. Henty, R. M. Ballantyne, Stevenson, Kipling... Kitaplardan bazılarının isimlerini, hatta alt başlıklarını hatırlamak için geçerli sebepleri vardı. *Kara Ok*, *Mercan Adası, Kral Süleyman'ın Hazineleri*... Onların kirlenmiş ve aşınmış kılıflarını ya da birebir aynı renkteki kumaş ciltlerini, kırışıp rengi solmuş sırtlarını görürdü mütemadiyen.

Beechwood'daki tüm odalar içinde, tüm iç karartıcılığına rağmen temizlemeyi en çok sevdiği yer kütüphaneydi. Kendini neredeyse memnuniyetle içeri buyur edilen masum bir hırsız gibi hissettiği oda da orasıydı.

Bir gün, cesur olmasına karşın mahcup bir ifadeyle, hatta biraz samimiyetsiz bir biçimde sırıtarak ettiği ricadan sonra, Bay Niven, düşünmek için fazla uzunca bir duraklamadan sonra, "Evet, elbette, Jane," demişti. Duraklama, evin hiyerarşisinin bir yönden altüst edilmesine izin verdiğini ya da çok daha pratik bir açıdan duyduğu şaşkınlığı işaret ediyordu belki de: Yapılacak bunca işi varken, tüm bunları ne ara okuyacaktı ki? Uykusunda mı? Genç kadının okuyabiliyor oluşuna –ki yakın zamanda bu becerisi teste tabi tutulmuştu– duyulan hayreti de işaret ediyor olabilirdi.

Yine de bu, yumuşak hatta müşfik bir duraklamaydı.

"Elbette, Jane."

Bunlar, kapıları açan, sihirli kelimelerdi. Başka türlü bir cevap –Sen kim olduğunu zannediyorsun, Jane? – hayatını mahvedebilirdi.

Bu cevap eksiksiz reveranslarından birini hak ediyordu. Daha azını değil.

"Fakat önce bana hangi kitap olduğunu söylemelisin. Ve onu tabii ki geri getirmelisin."

"Elbette, efendim. Çok teşekkür ederim, efendim."

Böylece Beechwood kütüphanesinin titizlikle izlenen fakat meraklı, hatta teşvik edilen ödünç kitap okurlarından biri oldu. Kütüphanenin asıl hangi bölümüyle ilgilendiği belli olduğunda, Bay Niven'la işler bariz bir biçimde hassas bir dönemece girdi. Sonuç olarak, Foxe'un *Şehitlerin Kitabı*'nı ya da Smiles'ın (beş ciltlik) *Mühendislerin Hayatları* adlı kitaplarını okumayı istemiyordu. Kim isterdi ki?

"*Hazine Adası* mı, Jane? Niye okumak istiyorsun ki *Hazine Adası*'nı? Onlar hep erkek çocuklarına göre kitaplar."

Bu aslında bir soru ya da sorgulamadan ziyade şaşkınlıktan ya da bir nevi gafil avlanmadan ibaretti. Boğazını temizlemek için çokça öksürerek, "O kitaplar olmaz, Jane. Hepsi olur ama onlar olmaz," demişti belki de.

Adamın diğer tespitine gelince, sahi, kızlar için olan kitaplar neredeydi?

Bu sorunun yanıtı umurunda bile değildi. Erkek çocuklarına göreymiş, maceraymış. Kız şeyleri okumaya da itirazı yoktu, artık onlar her neyse. Macera. Kelime, çoğu kez sayfaların arasında hayal gibi belirir, eliyle işaret ederek çağırırdı onu: "Macera".

Her türlü zaman ve imkâna sahip olmalarına rağmen ne Beechwoodlu Niven'lar ne de genel olarak o sınıfa mensup diğerleri, maceraperest ya da macera fikrinin taraftarı gibi görünüyorlardı. "Henley'de bir cümbüş." Kütüphanelerin kendileri bile, maceranın kuru, temkinli birer inkârıydı. Yine de Beechwood kütüphanesinde, sıkıcı ya da korkunç bir yetişkinliğe adım atmadan önce izin verilen dozda yutulan şeylerin bulunduğu dönen, küçük bir saklama yeri vardı.

Bay Niven, "Jane, lütfen, o kitaplık olmaz," diyebilirdi. Fakat demedi.

Sonraları, çok sonraları, röportajlarda temcit pilavı gibi ısıtılıp ısıtılıp önüne sürülen o (sıkıcı) soruya şöyle yanıt ve-

recekti: "Ah, erkek çocuğu kitapları, macera kitapları, esas gözdem onlardı. Saçma sapan kız şeylerini okumayı kim ister ki?"

Gözleri parıldar, kırışık suratı daha da bir büzüşürdü. Fakat daha sonra, daha az hoppa olmak istediğinde, o dönem o kitapları okumanın –"savaş, hani birincisi, daha yeni bitmişti"– yaşamla ölüm arasındaki çizginin karşısına geçip okumak gibi olduğunu söyleyecekti. Çok yakınımızda yer alan fakat devasa bir çizgi, derdi. Korsanlarla zırhlı şövalyeler, gizli hazinelerle yelkenli gemiler. Okuduğu kitaplar bunlardı.

Upleigh'deki kütüphane de bariz biçimde aynıydı. Orada da koca bir duvar dolusu, hiç okunmamış gibi görünen kitap vardı. Aynı tornadan çıkmış gibi görünen, tek omuzlu ihramlar giymiş, kalın kaşlı, gür sakallı erkeklerin siyah ya da beyaz büstleri vardı yine. Bir çalışma masasıyla –deri koltuk yerine– iki tane kiremit rengi, bodur tekli koltuk vardı. Bir gazete ve dergi yığınıyla müzelerde görülebilecek türden, tuhaf, modern eşyalar vardı. Gün ışığı pencerelerdeki yarıya kadar çekilmiş perdelerin arasından girip açık kahverengi halının üzerinde parlak bir dikdörtgen şeklinde uzanıyordu.

Masanın üzerinde, hukuk kitabı olduğunu tahmin ettiği kitaplardan oluşan bir yığın vardı. Ev boş ve sakinken adamın sözde niyetini açığa vuran tek işaret –fazla derli toplu görünmesine rağmen– bu yığındı. Böyle bir sabahta? İneklemek? Kaldı ki, çalışacak olsa bile gayretkeş çalışmasının ayaklarını masanın üzerine dayayıp bir sürü sigara içmekten ibaret olduğunu canlandırabiliyordu gözünde.

Tıpkı odadaki bir hayalet gibi, tam da öyle yaptığını görür gibiydi. Böylelikle, iki hayalet olmuşlardı. Fakat kadının hayaleti süsten uzak ve açıkça oradaydı. Gerçi bunu hiç kimse bilemezdi.

Daha marttı fakat hava öyle sıcaktı ki bir sivrisinek vızıldayarak inatla pencereye çarpıyordu. Sonra, masanın diğer

tarafında, Beechwood'dan bildiği ve başvurduğu kitaplara çok benzeyen kitaplardan oluşan küçük bir kurtarılmış bölge gördü. Tanıdık olduğu isimlerle, gerçekten okuduğu kitaplarla karşılaştı. Orada herhangi bir yabancı ya da izinsiz giren bir kişi değildi. Bir açıdan, oraya ait olduğu bile söylenebilirdi.

Şayet Paul Sheringham, o kitapların yakınından geçtiyse bile, bundan hiç bahsetmemişti. Upleigh'de şimdiye kadar çoktan çöpe atılmış olması gereken bir sürü şey olduğunu ima etmişti sanki. Sonuçta, lanet olası atların hepsi gitmişti. Ve genç kadın, ona Beechwood'daki okumalarından bahsettiğinde (hiç bahsetmemiş olmayı dilemişti), pek çok şeye yaptığı gibi ona da burun kıvırmış ve "Tüm o saçma sapan şeyleri mi, Jay? O şeyleri mi okuyorsun?" demişti. Ve böylelikle ona hemen, ilişkilerinin özünde tensel, fiziksel ve anlık olduğunu, kitaplar üzerine homurdanmaya yer olmadığını hatırlatmıştı.

Avukat? Olacak şey değildi.

Upleigh'deki tek fark, "erkek çocuğu kitaplarının" dönen ya da başka bir şekilde ayrı bir kitaplığa değil, kolay ulaşılabilir, (muhtemelen bir zamanlar daha ağır şeylerin kaldırıldığı) büyük ana kitaplığın küçük bir bölümüne konmasıydı.

Diğer farksa, elbette, Upleigh'deki kütüphanede çırılçıplak durmasıydı ki böyle bir şeyi Beechwood'da hiç yapmamıştı.

Önündeki raftan bir kitap alıp açtı ve açıklayamadığı bir sebepten ötürü, kitabı sanki emzirirmiş gibi çıplak memelerine bastırdı. Kitap, *Kaçırılan Çocuk*'un bir nüshasıydı. Kitabı biliyordu. Beechwood'daki kitaplıktan alıp okumuştu. "David Balfour'un Gezintileri" adlı bir haritası vardı. "Maceralarımın hikâyesini anlatmaya başlarken..." şeklinde sözleri.

Kitabı kendine bastırdıktan sonra yerine koydu. Kimse bilmeyecekti. Kitabın küçük gezintilerini ve maceralarını kimse bilmeyecekti. Yukarıdaki çarşafların üzerindeki "haritayı" kimse bilmeyecekti.

Kütüphaneden çıktı. Eve dağılmış saat heyeti tıklayıp vızıldadı. Başka hiç ses yoktu. Dışarıda, dünya parıldayıp şarkı söylüyordu. Buradaysa her şey lâl olmuştu, araftaydı, hapsolmuştu.

Kendisini mutfağa giden merdivenlere çıkaracağını içgüdüsel olarak bildiği hole döndü. Burası, merdivenleri indikten sonra, öyle sessiz ve sakindi ki kütüphane olsa yeriydi. Sinir bozucu sükûnetini hissetti. Her mutfağın kullanılmaktan kaynaklanan fazladan bir sıcaklığı olur fakat güneş gören üst katların altındaki bu mutfak, tüm sabah atıl kaldığından bariz derecede soğuktu. Fakat bu belki de, giysisi olmadığından kendi suçuydu.

Tüyleri diken diken oldu. Ayrıca, midesinden hoyrat bir gurultu geldi.

Börek, kesmek için konmuş bir bıçakla beraber masanın üzerindeydi; üzerine mavi beyaz bir mutfak bezi örtülmüştü. Yanında, üzerinde çatal bıçak, peçete, baharatlar, bir şişe bira, bir bardak ve bir şişe açacağı olan bir tepsi vardı. Bu hafif yemek, Bay Paul dilerse evin üst katına götürsün diye hazırlanmıştı, örneğin, kütüphaneye; olur da çalışmasına ara vermek istemezse diye. Tabii tek başına mutfakta yemek yemek gibi yeni bir deneyimin tadını çıkarmak istemiyorsa; elbette, vaktini geçirmek ve öğlen yemeğini yemek için başka planları olmadığını varsayarak.

Böyle bir günde kim başını kaldırmadan kitap okumak isterdi ki?

Börek yarımdı, bu geriye kalan parçasıydı fakat bu haliyle bile bir kişi için fazlaydı. Fakat o, böreğe gözü dönmüş, görgüsüz bir açlıkla saldırdı. Etrafta izleyebilecek kimse

yoktu. Gün, uydurduğu plana uyup farklı gelişseydi, o da aynen böyle yapardı, diye geçirdi içinden. Mutfağa inip bu durumdan sapıkça bir haz alarak masanın üzerindeki böreği oracıkta bir kurt gibi mideye indirebilirdi. O ihtişamlı ve mesafeli Paul Sheringham olmayı bir yana bırakıp kimseler görmezken, tombik yanaklı, hapur hupur yemek yiyen bir okul çocuğuna ya da açlıktan ölen bir berduşa dönüşebilirdi.

Ve kendisi, hanımefendilere has bir özgürlükle –ve cebinde yarım kronla– herhangi bir köydeki bir kafede durup yumurtalı tereli sandviçlerle kek yiyebilirdi

Adam şimdiye, o kusursuz giyim kuşamıyla, onunla Swan'da oturuyordu mutlaka. Gerçi böyle bir şeyi nasıl başarmıştı ki? Sihirle mi? Yüzsüzlük ya da budalaca bir cesaret göstererek mi? "İşte geldim ya..." Ya da rest çekip her şeyi gözden çıkarmaya hazır olarak mı? "Eğer iptal etmek istiyorsan..."

Hatta zalim ve incelikli planı bu muydu? Böyle düşünmek, içinin incecik bir umutla ürpermesine sebep oldu. İptal etmek; ciddi bir memnuniyetsizliğe yol açarak kendini azat etmek.

Yine de, böreği yerken –tıpkı adam o an orada otursa yiyeceği şekilde: yanakları patlayacak gibi, kırıntıları döke saça– o sahneyi gözünün önünde canlandırmaya çalıştı. Onun yemediği bu böreği onun için yemek istiyordu. Sanki *o*'ymuş gibi.

Çok güzel bir börekti. Bira şişesini açıp yemeği daha kolay yutmak istercesine içti. Biranın tadı, daha önce bir iki sefer içtiğinde nasılsa yine öyleydi; kahverengi güz yaprakları gibi. Böreğe tekrar saldırdı. Sonra birden kendini dünyanın en sefil, en çaresiz yaratığı gibi hissetti: Sırtına giyecek kıyafeti olmayan, başını sokacak bir damı olmayan ve bir başkasının böreğini yiyen.

Ürperdi. Ayağa kalktı. Börek zaten çok fazlaydı. Yüksek sesle geğirdi. Her şeyi olduğu gibi bıraktı. Her şeyi olduğu

gibi bırakırken tıpkı onun bırakacağı gibi, diye düşündü, tıpkı çıkarttığı kıyafetlerini bıraktığı gibi. Hatta kapının orada dönüp, tüm bunlar onun pervasızlığıymış gibi baktı. Daha sonra Ethel temizlerdi elbette. Ethel ya da Iris. Ve temizleyecek olan her kimse, Bayan Hobday'le öğlen yemeye gideceği halde, böreğin çoğunu yemesini tuhaf bulacaktı. Ve şayet Bayan Hobday'le öğlen yemeğine gittiyse, çarşafta o lekenin olması da tuhaftı.

Hem böreği hem de lekeyi fark eden Ethel olursa parçaları birleştirip –kendisinin, Beechwood hizmetçisinin kısa sürede tasarlayamadığı– bir hikâye oluşturabilirdi. Bayan Hobday, böylesine güzel bir sabahta, Upleigh'e kadar olan yolu arabayla tepip Bay Paul'e "sürpriz" yapmayı kendisine görev edinmişti. O sırada, hukuk kitaplarıyla cebelleşen Bay Paul sıkılmış, acıkmış ve dana jambonlu böreği hatırlamıştı. Yağmalanmış fakat tam olarak bitirilmemiş artıklarla ağzı tam açılamamış bira şişesi, genç adamın kuşluk vakti mutfak taarruzu esnasında sürpriz bir baskına uğradığını gösteriyor olabilirdi. Daha sonrasında, Bayan Hobday'in gelişi, beklenmedik ya da beklendik bir biçimde, başka bir şeye yol açmıştı ki bu da çarşaftaki lekeyi açıklıyordu.

Bay Paul'le Bayan Hobday evin boş oluşundan faydalandıktan sonra öğlen yemeğine gitmek için oradan ayrılmış, randevu yerinde buluşmuşlar gibi bir izlenim yaratmak için ayrı ayrı arabalarına binmişlerdi. Hatta Ethel, Bay Paul'ün o küçük, tuhaf araba yolculuğunda, öğlen yemeği için bir ihtimal Bayan Hobday'le buluşacağını, Iris'inse her ihtimale karşı onun için bir parça dana jambonlu börek bıraktığını söylediğini hatırlayacaktı. Adamın planlarını hizmetçilerle müzakere etmek gibi bir zorunluluğu yoktu elbette; böyle bir şey yapsa, çok olağandışı olurdu. Fakat onları bizzat istasyona götürmesi de olağandışıydı.

Olağandışı bir gündü.

Daha sonraları şöyle düşünecekti genç kadın: Ethel böyle bir hikâye kurgulamış ve zamanı geldiğinde, hikâyesinin

kendine göre aksaklıkları olduğunu görmüş olabilirdi. Fakat kuvvetle muhtemel olan, Ethel'in iki dağınıklığın icabına bakarken, ikisiyle –ya da çirkin çağrışımlarıyla– ilgili pek kafa yormamasıydı zira bu tür şeylere kafa yormak onun vazifesi değildi. Annesine daha yeni gittiği için, düşünecek dünya kadar şeyi vardı.

Ethel ya da börekle daha fazla alakadar olacak Iris şunu düşünmüş olabilir miydi acaba: Şayet böreği yediyse, bu onun son yemeği miydi?

Merdivenlerden çıktı. Erkek çocuklarının macera kitaplarının yanı sıra yetişkinlerin dahi sevdiği bir popüler kitap türü daha vardı. Fakat kendisi röportajlarında, dedektif hikâyelerine pek vakit bulamadığını söyleyecekti. Değil yazmak, okumaya bile. Hayatın kendisi başlı başına bir muammaydı.

Mutfaktan yukarı, üst katların sıcaklığına ve ışığına doğru tırmandı. O an, aslında acelesi olmadığı halde –holdeki saat ikiyi yirmi geçtiğini söylemişti ve dünya âlem hâlâ öğlen yemeğindeydi– oradan gitmeyi istedi; zaten keşfedeceğini keşfetmişti.

O sırada, (çalacağı zamanı tam olarak doğru tahmin ettiği) o telefon –ya da herhangi bir telefon– daha önce fark etmediği bir köşeden çaldı. Donakaldı. Telefonun yaklaştığı için çaldığı gibi tuhaf bir his doğdu içine. Telefona, telefonlara bakma konusunda epey yetenekli olsa da bakmadı; bakması saçma olurdu. O öylece, kımıldasa telefon fark edecekmiş gibi –ki bu da çok saçmaydı– dururken telefonun çalışı bir süre daha devam etti.

Fakat üzerinde hiçbir şey yokken ona yabancı bu holde dikilmek zaten had safhada saçma değil miydi?

Merdivenleri çıkıp tekrar yatak odasına girdi. Oda aynıydı, elbette öyleydi, bıraktığı gibi. Sadece, hâlâ içeri giren güneş ışıklarının açısı biraz daha eğikti. Pencere açık, tekli

koltuğun üzerinde kıyafetler, adamın deneyip beğenmediği pantolonlardan biri kadının çorabının tekine dolanmıştı. Sıyrılmış yatak örtüleri. Leke, bir parça kurumuştu. Yine de, bu kısacık sürede bile, yuvarlak odanın etrafında görünmez bir çit yükselmiş gibiydi. Sahiden bu odada mı olmuştu? Bu odada mıydı sahiden?

Bu, sorulabilecek soruların en derinliklisiydi. Böyle bir şey sahiden olmuş muydu?

Pencerenin ötesinde kuşlar sonsuz bir şarkı şakıyor ve kadın mavi gökyüzünde herhangi bir kusur göremiyor ya da gördüğünü hatırlamıyordu.

Tuvalet masasındaki ayna çıplaklığını bir an için üç kısım halinde son bir kez sundu. Kıyafetlerini giydi. Fazlasıyla kullanılmış tebdili kıyafetler gibi geçiverdiler üzerine. Düzeltme amacıyla değil sırf dokunmak, okşamak için pantolonuna dokundu. Açık duran pencereyi kapatmadı. O olsa, pencereyi aynı böyle pervasızca açık bırakırdı. Ethel'in görevi. Zaten kim gelip merdivenle...? Lekenin üzerini örtmek için bile olsa yatağa dokunmadı.

Tuvalet masasının üzerindeki çerçevelerin içindeki genç adamlar, o an genç kadından bihaber gibiydiler. Daha önce gözlerini dikip seyretmeleri, kendi kibirli fantezisinden mi ibaretti? Deklanşörüne uzun zaman önce basılmış bir objektiften, gözlerini ayırmaksızın ona bakıyorlardı. Kapının eşiğinde durup kendine ait son zihinsel fotoğrafı çekti. Sonra da gitti.

Holde bir kez daha durup çanağın üzerindeki orkidelerden birini aldı, daha doğrusu kopardı. Adam koparmamışsa o koparırdı. Hemen o an, çiçeği takacak olursa, bunun, üzerindeki parçalar içinde onu suçlu çıkaracak yegâne şey olacağını fark etti. Şayet Beechwood'a elbisesine bir orkide iliştirilmiş halde dönecek olursa. Fakat orkide, takmaya uygun değildi. Onu, daha önce yarım kronunu koyduğu yere koydu. Belki hemencecik ezilip parçalanacaktı fakat yine de

kendi kendine sunduğu bir kanıttı. Böylelikle, kendisi daima bilecekti. Başka hiç kimse bilmeyecekti.

Dedektif kitapları değil, macera kitapları. Erkek çocuğu kitapları. Asıl gözde onlardı. Ve röportajı gerçekleştiren kişi, röportajın fazla "kitabi" olmasını istemediğinden, biraz şakayla karışık şöyle diyebilirdi: "Peki ya erkek çocuklara ne demeli?"

"Ah, evet," diye karşılık verirdi, seksen yaşındaki elinin, aman-benden-ırak-olsun hareketiyle, bir zamanlar önünde kuyruklar olurmuş gibi. Karanlık koltuklarında oturan seyirciler, nezaket gösterip kıkırdarlardı. Tüm o şakaların arasında, röportajı gerçekleştiren kişi, konu değişikliği karşısında bir anlığına kısılan gözlerini fark etmeyebilirdi.

Belki de yaşamın kendisi başlı başına bir maceraydı. Tüm o kitapların örtülü mesajı (şimdilerde buna "alt metin" diyorlar herhalde) buydu. Aslında, başka türlü yaşamanın bir yolu var mıydı? Macera, korsanlar ve ucuz kurtulmalardan ibaret olmak zorunda değildi. Zihinsel anlamda sürekli tehlikeye atılmak olabilirdi. Farz et, hayal et. Hayal et. Yazarlar zamanlarını nasıl geçirirlerdi? Onlar, dünya üzerindeki en macera sevmez ruhlardı, öyle değil mi? Tüm gün masalarının başında otururlardı.

Fakat röportajlarda böyle şeyler söylemezdi. Koruma kalkanı vazifesi gören göz kırpıştırma hareketiyle ve ironiyle büzülmüş dudaklarıyla, şakalaşıp sataşarak gizli gerçeğin etrafından dolanmakla yetinirdi.

Maceralarımın hikâyesini anlatmaya başlıyorum...

Anahtarı ananas şeklindeki taş kaidenin altına koydu. O an, Freddy'nin onu bir kriket sopasıyla nasıl kırabildiğini anlayamadı. Savaş baltası olsa gerekti. Ve gümüş çerçevedekilerden hangisinin Freddy olduğunu bilmiyordu. Sorabilirdi, sormalıydı fakat sormamıştı. "Hangisi, hangisi? Bana

onları anlatsana." Orada öylece yattıkları zaman böyle bir şey için uygun muydu? Yoksa, yüzünde kötü bir şey tatmış gibi bir bakışla, soruyu geçiştirir miydi?

Artık bunu bilmesi mümkün değildi.

Bisikleti, suçlu çıkarma potansiyeli barındırdığı halde hiç kimseyi suçlu çıkarmamış bisikleti, duvara dayalı öylece duruyordu. Derin ve düzensiz nefesler alarak, binmeden önce onu bir süre çakıl taşlarının üzerinde sürükledi. Seleye değen yeri birazcık acıyordu. Eteğini kıvırıp yukarıya topladı. Etrafı sıcacık ve parlak havayla dolup taşıyordu.

Ansızın, içini beklenmedik bir özgürlük duygusu kapladı. Hayat yeni başlıyordu; sona ermiyordu, ermemişti. Onu sarıp sarmalayan bu mantıksız dönüşümü asla açıklayamayacak ya da açıklamak durumunda kalmayacaktı. Gün adeta tersyüz olmuştu; sanki geride bıraktığı şey kaybolmamış, bir evin içine hapsolup gömülmemişti. O şey, bir şekilde (dışarıya akarak) soluduğu havaya karışmıştı. Bunu hiçbir zaman açıklayamayacak ve o günün nasıl olup da tersyüz olduğunu keşfettiği anda dahi o güne dair hislerinde herhangi bir azalma olmayacaktı. Hayat nasıl hem bunca acımasız hem de bunca âlicenap olabiliyordu?

Bisikletine binip uzaklaştı. Onun giderken, kendisinin gelirken kullandığı, evin kapısıyla cadde arasındaki yoldan sürmedi bisikletini. Eski alışkanlıklar ve o eski sır saklama hali, onu eski yolu kullanmaya itti. Fundalıkların arasından giderek ahırları geçti; sebze ekilen araziyi, bahçe malzemelerinin konduğu kulübeyi, soğuk kış bahçelerini ve serayı geçti; sonra, dolambaçlı patikalardan ve bakımsız çalılıklarla dış taraftaki koruluğa açılan, keşmekeş haline gelmiş bölgenin arasındaki daracık boşluktan geçti. Her bir kıvrım ve dönemece, karşısına dikilen her bir binaya, her bir bitki kümesine aşinaydı. Aralarında bir yerlerde buluşmuş ve onlardan çokça istifade etmişlerdi. Hatta adamın, "bahçe yolu" şeklinde standartlaşmış bir talimatı bile vardı.

Beechwood'dan Upleigh'e giden gizli yol daima aklında kalacaktı öyle ki istediği zaman, tıpkı *Hazine Adası*'ndaki ya da David Balfour'un[5] Kuzey İskoçya'daki gezilerindeki gibi, kolaylıkla haritasını çıkarabilirdi. Her ne kadar bu beceriyi muhafaza etse de, gerçekten gizli bir harita çizmek bir çelişki, bir ihanet olurdu.

"Bahçe yolu, Jay." Hatta bir keresinde, garip yankılanan bir içtenlikle: "Seni asla yanlış yollara saptırmayacağım."

Koruluk, üzerinde haşin otlarla böğürtlen çalıları olan küçük, el değmemiş bir araziye, sonra da Upleigh arazisi sınırlarının dışına çıkmanın bir başka yolu olan, doğal çit işlevi gören çalılara açılıyordu. Bu yol, bisikletini kaldırıp çitten atlatmasını gerektiriyordu fakat bunu zaten daha önce yeteri kadar yapmıştı. Bisikletini pekâlâ –her zamanki yerinde– çalıların orada bırakıp güvenli bir biçimde saklayabilirdi. Fakat genç adamın net ve kati emri onu yüreklendirmişti. Ön kapı.

Çalılıkların –çalılıklar bu noktada yoğun ve dağınıktı ve görünüşe göre şu kısacık saatler içerisinde bile bir sürü yeni yeşil yaprak vermiş, küçük köpükler misali beyaz tomurcuklar açmıştı– ötesinde küçük, daracık bir yolun kavisi görünüyordu. O yola adımını attığında, son sürat istediği yere gidebilir, bu cenneti andıran pazar gününde pedal çeviren, dertten tasadan azade, alelade bir seyyah olabilirdi.

Gerçi, elini ayağını bağlayan o bir dakika boyunca ne yöne gideceğine karar veremedi. Saat üç falan olmalıydı. Öğleden sonranın geri kalanı hâlâ önünde uzanıyordu. Sola dönmek, en kısa yoldan Beechwood'a dönmek demekti; bu sebeple, bariz tercih sağ taraf olacaktı. Fakat nereye? Bunun bir önemi olmadığına karar vererek kendini yola vurdu; önemli olan, insanın içini kıpır kıpır eden bu sıcacık havada son sürat bisiklet sürmekti ve yol onu önce uzun, güneşli ve

---

5 Robert Louis Stevenson'ın *Kaçırılan Çocuk* adlı romanın kahramanı. (ç. n.)

bayır aşağı bir yola, sonra da hafif bir rampaya (ki burası Upleigh arazisinin arka tarafıydı) çıkardığından, kararsız kalma kararının ne denli isabetli olduğu doğrulanmıştı.

Önce son sürat pedal çevirip, sonra pedal çevirmeden gider, ardından da kademeli olarak hızlanırken, tekerleklerin vınlayışını, havanın, saçlarının, kıyafetlerinin hatta neredeyse damarlarının içini dolduruşunu hissetti. Damarları şarkı söylüyordu; şiddetle esen rüzgâr ağzını kapatmasa o da söyleyecekti. Duyduğu o katışıksız özgürlüğü ve dört nala koşan her şey mümkün hissini asla açıklayamayacaktı. Ülkenin dört bir yanında, o gün, hizmetçiler ve aşçılar ve dadılar "azat edilmişti" fakat acaba içlerinde –Paul Sheringham da dahil– onun gibi böylesine zincirlerinden boşanmış olan var mıydı?

Şayet gidecek bir annesi olsaydı o gün o yaptığını yapabilir miydi? Sahip olacağından henüz haberdar olmadığı o hayata sahip olabilir miydi? Annesi, o korkunç kararı verirken, aslında ona büyük bir iyilik bahşettiğini bilebilir miydi?

Ve kendi kendisinin annesi olduğu için, her ne kadar hiç kimseye ondan bahsetmese onunla ilgili tek kelime etmese de o bisikletli kızı asla unutmayacaktı.

Kız? Yirmi iki yaşındaydı. Rüzgâr eteğini havalandırıyor ve Hollanda kepi kukusunda duruyordu.

Rampanın ötesinde, kasabalarda görebileceğiniz türden, beyaz üzerine siyah yazılı, dört kollu tabelasıyla bir kavşak vardı. Herhangi bir yöne sapıp sonsuza dek yola devam edebilirdi. Gizli hazinesi yanındaydı. Ağaçların arkasındaki o evden gizlice hapur hupur yemelik börekle, bir dikişte içmelik bira almıştı.

Fakat kavşakta uzun süre durakladı. Saat üç. O an Henley'de kremalı tatlılarını bitirmiş, muhtemelen yaklaşan etkinlikle ilgili düşünüp taşınıyorlardı. Bay Hobday, topluluk

üzerinde iyicil otoritesini tesis etmiş, Bay Niven ise hesabı paylaşmak zorunda kalmayacağına dair bir umut beslemeye başlamıştı belki de. O sırada, Bollingford'da, bu pespembe, güllü dallı düşüncelerinin nesneleri, –kim bilir belki de– her şeyin sonunu getirecek bir yangını daha yeni atlatmış olabilirlerdi. Şampanyayla söndürülen öfke patlamaları. Emma Hobday, Paul Sheringham'ın o karşı konulmaz letafetine yenik düşmüş olabilirdi. "Böyle mi yapacağız, Emsie? Böyle bir günde? Sırf yarım saat geç kaldım diye... Tamam, kırk dakika. On dakikanın hesabını mı yapacağız?" Adamın eli, o ana kadar çoktan kadının dizini yoklayıp bulmuştu.

Tüm bu yaşananlardan sonra olaylar böyle mi gelişecekti? Tüm o sahneler. Muhtemelen.

Bir ayağı pedalın üzerinde, diğeri bankette, öylece durdu. Hiçbir taraftan trafik uğultusu gelmiyordu. Yalnızca kuş şakımalarıyla ılık havada her şeyin yarım yamalak duyulan kıpırtısı ve uyanışı. Bahar.

Sola döndü, bir buçuk kilometre geçmeden tekrar sola döndü. Bu, Beechwood'a dönen dolambaçlı yoldu. Daha öğleden sonranın yarısı vardı önünde ve geri kalan zamanında ne yapmak istediğini biliyordu.

"Şartlar başka türlüsünü dayatmamış olsaydı –ne mutlu ki öyle olmuştu– Bay Niven'a söylemiş olabileceği şeyi yapabilirdi. Ya da Milly'den aldığı bir sandviç ve yarım kronuyla, bisikletiyle yollara düşüp güneşli, sessiz bir yer bulabilirdi. Bisikleti ve kitabıyla oturmak, uzanmak için. Joseph Conrad'ın bir kitabıydı. Yazarın adını daha önce duymamıştı. Kitaba daha yeni başlamıştı.

Kitabı yanına alsaydı; şimdi yanımda olurdu, diye geçirdi içinden. Fakat böyle bir şey son derece absürddü. Ön kapıda, Hollanda kepiyle ve bir de okunacak kitapla! Şayet o telefon zaferi müjdelercesine çalmamış olsaydı, bir kitapla bahçede oturabilirdi.

"Eğer izin verirseniz, Bay Niven."

Ve o da, o hayli büyüleyici sahneyi gözünün önüne getirerek, "Elbette, Jane," diyebilirdi.

Böylelikle, artık kendine ait bir Annelerin Kutsal Pazarı'nı başladığı gibi sonlandırabilirdi.

Ve böylece, bir kitapla –Joseph Conrad'la– olan randevusuna sadık kalmak için, sola dönüp sonra tekrar sola dönerek, Beechwood'a doğru hızla ya da doğruca değilse de olması gerekenden daha erken yola koyuldu. Vınlayıp vızıldayan bir bisikletin üzerinde, bu muhteşem güneş ışığının ve o ışığın içinde böylesine capcanlı hissetmenin heyecanının tadını çıkarabilirdi. Bu hatırayı sonsuza dek benliğine mühürleyebilirdi.

Ve böylelikle, dördü biraz geçe eve döndüğünde, şaşırtıcı bir biçimde, Bay ve Bayan Niven'ın çoktan döndüğünü fark etti. Eve giden yolda bisikletini sürerken, Bay Niven, Humber'ın yanı başında, çakıl taşlarının üzerinde duruyordu; neredeyse, onu en son o sabah, yanından bisikletiyle ve bambaşka bir ruh hali içinde geçerken gördüğü gibi. Ve "Jane. Sen misin, Jane?" dedi adam.

Ne garip bir sözdü. Başka biri miydi ki?

"Jane, sen misin, bu kadar erken mi geldin? Sana feci haberlerim var."

Bir gün, mesleği –işi, hatta "tanınmış" olmasının sebebi– uzun zamandır hikâye yazmak ve karmaşık bir biçimde kelimelerle ilgilenmekken, temcit pilavı gibi ısıtılıp ısıtılıp önüne sürülen ve bir miktar sıkıcı bir başka soru sorulacaktı ona: "Peki ne zaman, nasıl yazar oldunuz?" Bu soruya zaten yeteri kadar yanıt vermişti ve doğrusu, her seferinde farklı bir yanıt vermek de olası değildi. Yine de, standart yanıtını verdiğinde, insanlar, onun –mesleği hikâye anlatmak olduğundan– hikâye anlattığı ya da şaka yaptığı çıkarımına varırlardı. İnsanlar, kelimelerini olduğu gibi alıp bu şekilde

yorumlardı. Sonuçta, iyi bir yanıttı; hayli su götürmez bir yanıt.

"Doğduğum zaman, elbette doğduğum zaman," diye yanıt verirdi. Bu soru ona yetmişlerinde, seksenlerinde, hatta doksanlarında sorulduğunda bile, daima gizemli bir olgu olan doğumu ona artık olabilecek en uzak ve tuhaf olaymış gibi geldiğinde bile.

"Ben öksüz ve yetimdim," diyerek sırrını kim bilir kaçıncı kez ifşa ederdi. "Annemi, babamı bilmiyorum. Gerçek adımı da. Şayet bir adım olduysa tabii. Bu, bana her zaman bir yazar, özellikle de bir kurgu yazarı olmak için kusursuz bir temelmiş gibi gelir. Hiçbir sicilinizin olmaması. Size tertemiz bir kâğıt verilmesi ya da daha ziyade sizin tertemiz bir kâğıt *olmanız*. Bir hiç kimse. İnsan hiç kimse olmadan bir kimse olabilir mi ki?"

Ve son derece şahsına münhasır bir parıltı yerleşir gözlerine, ağzının kenarında bir çizgi daha belirir ve röportajı yapan kişi, evet, burada bir kurnazlık mevzubahis, diye düşünebilirdi. Jane Fairchild, hilebaz yaşlı bir kuş olarak tanınırdı. Fakat o bakış, tüm o parıltıya rağmen sabitti; yüzse boğum boğum olsa da özünde dümdüzdü. Hatta soruya şu masum soruyla karşılık verir gibiydi: Size yalan söyleyeceğimi mi düşünüyorsunuz?

"Sadece öksüz ve yetim de değil," diye devam ederdi, "terk edilmiş bir çocuk. Alın size yeni bir ifade. Bugünlerde pek kullanıldığını söyleyemeyiz, öyle değil mi? Terk edilmiş çocuk. Kulağa on sekizinci yüzyıldan kalma bir kelime gibi geliyor, değil mi? Ya da bir peri masalından. Bir yetimhanenin merdivenlerine bırakılmışım –bohça gibi bir şeyin içinde sanırım– ve beni içeri almışlar. Bana anlatılan buydu. O günlerde, bu tür şeylerin olabileceği yerler vardı. 1901. O dünya, bambaşka bir dünyaydı. Hayata, hiçbirimizin dilemeyeceği türden bir başlangıç. Fakat bazı açılardan da –o parıldama yine belirir– mükemmel bir başlangıç.

"Adım, Fairchild, terk edilmiş çocuklara verilen o isimlerden biriydi. Zannederim, hayata iyi niyetli bir başlangıç yapsınlar diye yetimhanelerden çıkan bir sürü Fairchild'lar, Goodchild'lar, Goodbody'ler vesaire vardı. İnsanlar bazen bana –nedenini Tanrı bilir– kendi ismimle, gerçek ismimle yazıp yazmadığımı sorarlar. Evet, bana konulan isim buydu. Jane Fairchild. Fakat bu, pekâlâ bir mahlas da olabilirdi. Kendi kendime Jane Fairchild ismini vermiş de olabilirdim. Aslında, gayet hoş bir tınısı var, sizce de öyle değil mi?"

"Peki ya 'Jane'?"

"Ah, Jane, o eski kız isimlerinden bir tanesi, öyle değil mi? Genç kızları kastediyorum. Jane Austen, Jane Eyre, Jane Russell..."

Ve böylelikle, gözlerinde bir parıldama ve dudaklarında bir gerilmeyle, dünyaya doğuştan bir icat etme ehliyetiyle geldiğini ima ederdi. Ve kelimelerin şeylerle nasıl ilişkilendiğine dair içten bir alakayla.

"Tabiri caizse, doğuştan getirdiğim bir hak. Nükteyi mazur görün."

Fakat ne zaman gerçekten yazar olduğunu ya da o tohumun (ve tohum, ne de tuhaf kelimeydi) gerçek anlamda içine, yirmi iki yaşındayken, sıcak bir mart günü, üzerinde kıyafete dair zerre kadar bir şey olmaksızın –doğduğu günkü kadar çırılçıplak bir halde diye düşünebilirsiniz– bir evde gezinirken ekildiğini ve o an kendini, hiçbir zaman olmadığı kadar kendi gibi, daha Jane Fairchild gibi, aynı zamanda daha önce hiç olmadığı şekilde bir misafir hayalet gibi hissettiğini hiçbir zaman söylemeyecekti. Tabiri caizse, dünyanın o olağandışı kapı eşiğine konmanın, bırakılmanın gerçekten ne anlama geldiğini hissetmişti, diye düşünebilirsiniz.

Sonuç olarak, halka açık bir röportajda (ki bu da bazı röportajlarının olabildiği gibi hayli şen şakraktı) böyle şeyleri nasıl itiraf edebilirdiniz ki: Daha önce adımımı atma-

dığım, bana ait bile olmayan bir evde çırılçıplak gezindim. Peki, nasıl oldu da böyle bir şeyi yaptım? İşte bu, apayrı bir hikâyeydi; kimseye anlatmayacağına dair kendi kendine söz verdiği bir hikâye. Anlatmamıştı da. Anlatmayacaktı da.

Ama işte buradaydı, bakın, çekirdekten yetişme bir hikâye anlatıcısı.

Sene 1924, Annelerin Kutsal Pazarı'ydı. Şimdilerde adına Anneler Günü denen o saçmalıktan farklı bir şeydi bu. Ve işte, bildiğiniz gibi onun annesi yoktu.

Bir yetimhanede büyümüş, daha sonra hizmete konmuştu. Bugünlerde pek duymadığınız bir ifade daha; buna karşılık (her ne kadar, 1980 ve 1990'larda pek tavsiye edilecek bir şey olmasa da) müstakbel bir yazar için tavsiye edeceği bir başka "hayata başlama" biçimi. Yazar olmak, yaşamda sizi gözlem yapmayı meslek edinmiş biri haline getirdiğinden, sizi içeriyi görebilmeniz için dışarıda konumlandırıyordu. Hizmetçilik edenler hizmetçilik ediyordu, kendilerine hizmetçilik edilenler ise yaşıyordu. Gerçi, dürüst olmak gerekirse, bazen tam tersiymiş gibi geliyordu. Aslında, yaşayanlar hizmetçilerdi ve zor bir yaşam sürüyorlardı ve kendilerine hizmetçilik edilenlerinse yaşamlarıyla ne yapacaklarını bilmiyormuş gibi bir halleri vardı. Aslında, içlerinden bazıları tam anlamıyla kaybolmuş ruhlardı...

On dört yaşında hizmete konmuştu. İki sene sonra, 1917'de Berkshire'daki Beechwood Evi'ne gitmişti. Onun, o zorlu savaş yıllarında, halihazırda var olan aşçının yanı sıra sadece acemi (belki de düpedüz ucuz) bir hizmetçiye ihtiyacı olan, yakın zamanda iki oğul kaybederek ailelerinin nüfusu azalan Bay ve Bayan Niven tarafından bir kez daha "içeriye alındığını" düşünebilirsiniz.

En iyi kendilerinin bildiği –hayal etmesi belki de çok güç olmayan– birtakım saiklerle, bir yetimi değerlendirmiş, seçmiş ve sonradan, o zavallı sahipsiz şeyin zekâ ve girişkenlik

bakımından hiç de kıt olmadığını keşfetmişlerdi. Kızın pek çok hizmetçiden daha fazlasını, bir konservenin üzerinde yazan "Brasso"dan daha fazlasını okuyabildiği, bir alışveriş listesinden çok daha fazlasını yazabildiği ve dört işlem yapabildiği anlaşılmıştı.

"Jane, üç şilin altı peniyle, yedi şilin altı peniyi toplarsan kaç yaptığını söyleyebilir misin bana?"

"On bir şilin, Bay Niven, efendim."

Yarım yamalak bir eğitimi vardı.

Hatta bir gün kitap okumak istediği anlaşılmıştı. Kitaplar! Bu durum, cüretkârlık olarak addedilmek bir yana, evde halihazırda var olan iyiliksever dürtüleri daha da kamçılamıştı. Bu yetim kızın –Fairchild'ın– kütüphanesinden kitap ödünç alabilecek olması, Bay Niven'ın içindeki o babacan müsamahakârlık potansiyeline bir parça dokunmuştu.

Kızın ne tür kitapları tercih ettiğini öğrendiğinde nazik ama kesin bir biçimde itiraz etmiş olabilirdi fakat belki de kızın kitap tercihi, içindeki müsamahakârlığı daha da açığa çıkarmıştı. Bay Niven da bazen kütüphaneye kapanıp ortadan kaybolurdu. Kız, bazen kütüphanelerin bu işe yaradığını düşünürdü: Erkeklerin kapanıp ortadan kaybolmasına ve kayboldukları halde orada önem arz etmeye devam etmelerine. Bazen, Bay Niven'ın kütüphaneye ağlamak için girdiğini düşünürdü.

Bu müsamahakârlık, kızın da arada sırada "kaybolmasına" imkân tanıyacak şekilde genişlemişti. Bay ve Bayan Niven'ın, genel olarak çalışmasıyla ilgili bir şikâyeti yoktu –hatta tam tersi– ama önceden belirlenmiş tam ve yarım gün izinleri dışında da arada sırada garip bir biçimde yok olabiliyordu. Basit alışveriş işlerinin bir asır sürdüğü zamanlarda olduğu gibi. Ya da bisikletinin lastiğinin patladığı ya da yine zincirinin attığı (ikinci bisiklette bir tür lanet vardı sanki) ve yoldan geçen bisikletlilerden yardım istemek

durumunda kaldığı zamanlarda olduğu gibi. Ya da bazen –evet, genellikle günün daha sessiz anlarında– sebepsiz yere hiçbir yerde bulunamadığı zamanlar olurdu.

Gerçi, bu yok oluşlar belki de artık izah edilebilirdi. Odasında geçireceği kısacık anlar çalmasının sebebi, safça düşünülenin aksine, kendine ait kederli yetim alanında ağlamak değil kitap okumaktı. Ona kitap ödünç verip de kitabı okumak için zaman vermemezlik yapamazdınız. Ayrıca, kabul etmek gerekirdi ki, ev, o eski günlerdeki gibi, disiplinli bir biçimde yönetilen, sert bir biçimde zapturapt altına alınan o ev değildi artık. Zapturaptın dünyayı getirdiği yere bir bakın.

Acaba Bay Niven ya da ikisinden biri hiç şüphelenmiş miydi, tahmin etmiş miydi?

Ah, evet, diyecekti gözünde bir parıldamayla; kendi adına hiçbir şeyi olmaksızın doğduğu için şanslıydı. Aslında, ismi bile yoktu. Ya da gerçek bir doğum tarihi. Yalnızca adsız sansız değil, aynı zamanda yaşsızdı da. Ve o seksen yaşındaki yüzünde güller açardı.

Mayısın biri, ona tahmini bir biçimde uygun görülen doğum tarihi olmuştu; muhtemelen güzel bir tarih olduğundan, tıpkı Jane Fairchild'ın güzel bir isim olması gibi. Bazı anneler bohçanın içine, üzerinde sadece isim ve doğum tarihi yazan küçük bir not bırakıyorlardı belli ki. Sadece ilk isim. Ne kadar sıradan, o kadar iyi. Hiç kimse bir Laetitia'yı terk etmezdi. Ve düşününce, isim denilen şey zaten yalnızca bir düşünceden ibaretti. Zaten her isim, aslında bir düşünce değil miydi? Ağaca neden ağaç deniyordu?

Kendisine Jane Bundle[6] denmesi bile hoşuna gidebilirdi.

Ve doğum gününüzü farklı bir tarihte kutlamanızın bir önemi var mıydı? Ya aslında 25 Nisan ise; bilemezdiniz ki. Yanlış tarih doğru tarihe dönmüştü. Bu, yaşamın muazzam

6 (İng.) Bohça. (ç. n.)

gerçekliğiydi; gerçek ve kurgu daima birbirine karışıp birbirinin yerine geçerdi. Ve şayet hizmetçiyseniz, biri tam tarihi bilse bile, zaten doğum gününüzü kutlamaya pek fırsat olmuyordu. O gün izinli olmuyordunuz. Hizmetçi olmak, biraz da yetim olmak gibiydi çünkü başka birinin evinde yaşıyordunuz ve gidecek bir eviniz yoktu.

Annelerin Kutsal Pazarı hariç. O gün izinli olur ve ailenize, evinize giderdiniz. Bu da onu daima bir parça afallatırdı. Annelerin Kutsal Pazarı'nda ne yapacak, kendini nasıl oyalayacaktı? Annesini aramaya gidemezdi ki.

Gerçi, hizmetçi olmasa kendisini nasıl oyalayacak, hayatını nasıl geçirecekti? Ve bunun –buruş buruş yüzünde yine güller açardı– insana dair çok yaygın bir açmaz olduğunu düşünüyordu. Afallamak, kendiyle ne yapacağını, kendini nasıl oyalayacağını bilememek.

"Hizmetçilik yaptığım yıllarım," diye adlandıracaktı onları, "hizmetçilik yıllarım" diyecek fakat "uzun süre bakire kalmadığım" ifadesini asla eklemeyecekti. "Hizmete konduğum yıllarım." Şimdi, dünyanın neredeyse yarısının "hizmete konduğu" o yılları düşünmek zordu. 1901'de doğmuş –en azından sene doğru olmalıydı– ve herkesin tahmin edebileceği üzere, büyüyünce hizmetçi olmuştu. Fakat yazar olmak; işte bunu kimse tahmin edemezdi. Onu, Mayıs'ın birinde doğan Jane Fairchild olarak yeniden dünyaya getiren yetimhanedeki merhametli komite bile. Ve bunu tahmin edecek en son kişi belki de annesi olurdu.

Röportajlarda ondan, o savaş yıllarının (elbette Birinci Dünya Savaşı'nı kastederek) atmosferini betimlemesi istendiğinde, savaşın çok gerilerde kaldığını, bambaşka bir dünya olduğunu, bu yüzden de savaşı hatırlamaya çalışmanın bir nebze roman yazmaya benzediğini söylerdi. Sahiden o senelerde hayatta mıydı? Fakat şayet dürüst olsaydı, tüm o birikmiş kayıp ve kederden elbette bihaber olmadığını ilave

ederdi. İnsan bundan nasıl bihaber olabilirdi ki? Her hafta, her şeyin "olduğu gibi" bırakılması gereken iki yatak odasının tozunu alıyordu. İçeri girer, belki derin bir nefes alır ve yapılması gerekeni tez elden yapardınız.

Onları, o odaların sahibi olan oğlanları hiç tanımamıştı, tek düşündüğü, *her birinin* mobilyalarla dolu kocaman odaları olduğuydu. Ve şayet, doğuştan itibaren had safhada yoksun bırakılmış biriyseniz –ki onun durumu tam da buydu, öyle değil mi?– bunca eşya olması gerçeğine nasıl katılabilir, böyle bir şeye nasıl katlanabilirdiniz? Savaş onun suçu değildi, öyle değil mi? Ve evet, o yaşta, bir kocası olmasını geçin, düşünmesi gereken bir ağabeyi ya da babası olmadığı için şanslı olduğunu söyleyebilirsiniz. İyi bir yetimhanede büyüdüğü için şanslı olduğunu söyleyebilirsiniz; sonuçta, tüm yetimhaneler tacizin kol gezdiği, kötü yerler değildi. Annesi, her kimse, iyiyi kötüden ayırt etme yetisine sahipti belki de.

Böylelikle, anne babası olan çoğu kişi alamazken, o temel bir eğitim alabilmişti. Siperlere gönderilen çoğu kişi alamazken. On dört yaşındayken, göreli olarak ileri düzeyde okuma yazma becerisiyle –her türlü akrabalık ilişkisinden azade– ve muhtemelen daha büyük bir yaşama şevkiyle hizmete konmuştu.

Ayrıca, Mayıs'ın birinde doğmuş Jane Fairchild olmayı kim istemezdi ki?

Ah evet –yüz yine çiçeklenecekti– yoksul doğmuş olduğu için çok şanslıydı.

"Sen orkide[7] misin, Jane?" diye sormuştu aşçı Milly, eve geldikten kısa bir süre sonra, onu iyice inceledikten sonra ne mene biriyle çalışmak durumunda kalacağını kestirmeye çalışır gibi.

---

7 Yetim (orphan) kelimesine, ses olarak ona benzeyen orkide (orchid) kelimesi kullanılıyor. (ç. n.)

"Çünkü annem de orkideydi."

Böyle bir şeyi sahiden söylemiş miydi? Ve eğer söylemişse, yanlış kelimeyi kullandığını bile bile, o kelimeyi kasten mi kullanmıştı? Aşçı Milly'nin gözlerinde, en katışıksızından bir içtenlik ve saflık vardı. Hem, yanlış kelimeyi kullansa ne çıkardı ki; kullandığı kelime çok daha iyiyken? Öyle bir anda hatasını yüzüne vurup eğitimsizliğini ve dil yeteneğinin zayıflığını ifşa etmek ve kendi üstünlüğünü ortaya koymaya çalışmak yanlış olurdu. Bu bir hataysa tabii.

Belki de, eğer yetimseniz bir orkideye dönüşüyordunuz; Külkedisi'nin prensese dönüşmesi gibi.

Böyle bir şeyi gerçekten söylemiş miydi? Yoksa kendisi yanlış mı anlamıştı? Yoksa Milly ile aralarında geçen bu küçük sohbeti uydurmuş muydu? Daha o zamanlarda bile uyduruyor muydu? Elbette hayır. Yaşama dair o muhteşem gerçeklik. Öyle ki bir gün, yanlış kelimeler kullanmaya meyyal, koca bir karakter –*Yine Anlat Bana* adlı romanında küçük ama renkli bir karakter (hatta adını aşçı Milly koymayı ciddi ciddi düşünmüştü)– yaratabilecekti. Aslında "doldurma" demek isterken "dondurma" diyen bir karakter. Ve aslında, Beechwood'daki o hizmetçilik yıllarında ve kesinlikle o Annelerin Kutsal Pazarı döneminde, gerçek, etten kemikten aşçı Milly giderek, bir hikâye kitabındaki güçlü kuvvetli, tombul, kırmızı yanaklı, bir karıştırma kabına hükmetmeye uygun kalın bilekli bir aşçıya dönüşmüştü.

Fakat asıl mühim –ve tuhaf bir biçimde aşikâr– olan ondan sadece üç yaş büyük olan aşçı Milly'nin o süre zarfında, üstü kapalı bir biçimde, onun, Jane Fairchild'ın annesi olmaya –annesinin yerine geçmeye– niyetlenmesiydi. Ve öyle bir samimiyetti ki Milly'den akan, kendisinin, yeni, acemi hizmetçinin elinden bu teklifi üstü kapalı bir biçimde kabul etmekten başka bir şey gelmemişti. Ve aşçı Milly'den çok daha zeki olduğu belli olmuş ve bu yüzden, aslında aralarından çocuk olanın içinde zerre kadar zekâ ve kurnazlık

barındırmayan Milly olduğu anlaşılmışken, bu duruma asla itiraz etmemişti.

Yine de gerçekten orkide demek isteyip istemediğini hep merak etmişti. Ve Paul Sheringham'la aralarında geçenleri ne derece bildiğini, tahmin ettiğini.

Sonuçta, karaktere Molly Cook[8] ismini verecekti. Milly tarafından evlat edinileli yedi sene olmuş ve o Annelerin Kutsal Pazarı'nın üzerinden altı ay geçmişken, kelimeleri kullanma biçimi daima eksantrik olan ve kafası ciddi bir biçimde giderek güzelleşen Milly, bir daha asla dönmemek üzere, onun durumunda ve konumunda kadınların götürüldüğü (zavallı anneciği olmasa, neresi olduğunu asla bilemeyeceği) bir yere götürülmüştü.

Anlayacağınız, bir kez daha yetim kalmıştı.

Yetimlere gerçekten orkide denseydi ne olurdu peki? Ve gökyüzüne yer denseydi? Ve ağaca nergis. Şeylerin doğasında herhangi bir değişiklik olur muydu? Ya da gizemlerinde?

Peki, ya yatakta kalmayıp, çırılçıplak bir halde onunla birlikte merdivenlerden aşağıya inseydi ve soğuk ayakları soğuk, satranç tahtasına benzeyen karoların üzerindeyken kâseden bir orkide alıp yakasına iliştirseydi?

"Benim için. Bir daha asla görüşmeyeceğimiz için."

Tıpkı zorlama bir hikâye kitabındaki zorlama bir sahne gibi.

Yazar olacaktı ve yazar olduğu için devamlı surette kelimelerin hercailiğiyle kuşatılmış haldeydi ya da belki de tam bu yüzden yazar olmuştu. Hayır, bir kelime, bir şey değildi. Bir şey, bir kelime değildi. Fakat her nasılsa bu ikisi –iki şey– birbirinden ayrılmaz hale gelmişti. Her şey muazzam bir uydurmacadan mı ibaretti? Kelimeler, dünyayı sarmalayıp ona gerçeklik atfeden görünmez bir deri gibiydi. Yine de kelimeleri çekip aldığınızda dünyanın var olmayacağını,

---

8 (İng) Aşçı. (ç. n.)

gerçek olmayacağını söyleyemezdiniz. En nihayetinde, şeyler kendilerini ayırt eden kelimeleri, kelimelerse her şeyi kutsayabilir gibiydi.

Fakat bu tür şeyleri röportajlarda asla söylemezdi.

Bunları bazı zamanlarda –hatta yatakta bile– kocası Donald Campion'la tartışırdı. Ona Muhteşem Teşrihçi[9] derdi. Kocası da ona Muhteşem Vivisektör[10]. İşte, kelime gibi kelime. Ve kocasına dil çıkarırdı.

"Peki yazar olmak için başka ne tür şeylerin gerekli olduğunu düşünüyorsunuz?"

"Yani, kelimelerin sadece kelimeler olduğunu anlamanız gerekiyor; yalnızca hava parçacıkları..."

Gözlerinin kenarındaki kırışıklıklar neşeyle dans ediyor.

"Ah, tabii ki macera hikâyeleri, erkek çocuğu hikâyeleri. Süregelen bir savaş olduğu halde ve tüm o erkek çocuğu şeyleri düpedüz saçmalık haline geldiği halde. Düpedüz zırvalık."

"Peki ya erkek çocukları?"

"Erkek çocuklarıyla yaşanan maceralar mı demek istiyorsunuz?..."

Yazar olacaktı. Doksan sekizine dek yaşayacaktı. İki Dünya Savaşı ile üç kral ve bir kraliçenin hükümranlığını görecek kadar yaşayacaktı. Aslında, neredeyse iki kraliçe, zira Kraliçe Viktorya döneminde –onun son demlerinde– peydahlanmıştı. "Peydahlanmış, sonra da unutulmuş."

Büyük bir gemi, ardında bir sürü yeni yetim bırakarak bir buzdağına çarptığında, on yaşında ve bir yetimhanedeydi.[11] Bir kadın kendini kralın atının önüne attığında on

---

9 Parçalara ayırıp inceleyen kimse. (ç. n.)

10 Hayvanlar üzerinde deney amaçlı ameliyat yapan kimse. (ç. n.)

11 Dev transatlantik Titanik 15 Nisan 1912'de batmıştı. (ç. n.)

ikisindeydi.[12] Bir yaz, bir süreliğine büyük bir evde çalıştığında –daha önce böylesi bir sarayda hiç bulunmamıştı– ve ıslak rüyalar hakkında her şeyi öğrendiğinde on beşine yeni girmişti.

Neredeyse bir asır ve muhtemelen yeteri kadar bildiğini, gördüğünü –ve yazdığını– bilecek kadar yaşayacaktı. 2000 senesini göremezse umurunda olmayacağını söyleyecekti neşe içinde. Bu kadar yaşamış olması bile bir mucizeydi. Yaşamının üzerinde 19 rakamı yazılıydı ve on dokuz şahane bir yaştı. Yüzünde güller açacaktı.

Aslında, yetmişli, seksenli, hatta doksanlı yaşlarında –bilinecek ve öğrenilecek– aman aman bir şey olduğundan falan değildi. "Hizmetçilik yılları", "Oxford yılları", "Londra yılları", "Donald yılları". Kendi küçük kuytunuzda yaşadınız, öyle değil mi? Masa başında geçen onca yıl! Oradan oraya dönüp durduğu, hayal bile edemeyeceği yerlere gittiği güya ünlü olduğu o yılları bile bir muğlaklık içerisinde geçip gitmişti. Sonra "Yetmişindeki Jane Fairchild", "Yetmiş beşindeki Jane Fairchild", "Seksenindeki Jane Fairchild" olmuştu. Tanrı aşkına! Ve hâlâ temcit pilavı misali ısıtılıp ısıtılıp önüne konan soruları savuşturuyordu.

Fakat zihin gözüyle gördüklerini bir saymaya kalksanız. İşte o zaman... Tüm o mekânlar, tüm o sahneler. *Zihin Gözünde*: En ünlü kitabının ismiydi. Onları, zihin gözüyle gördüklerini hayatında gerçekten olup bitenden ayırabilir miydi? Elbette, bal gibi de yapabilirdi; hayallerinde yaşamıyordu. Ve elbette, böyle bir şeyi bal gibi de yapamazdı. Yaşama dair tüm o şeyleri kucaklamak, yazar olmanın tüm esprisi değil miydi? *Yaşamın* tüm esprisi buydu.

"Oxford yılları!" Bu da konuşma konularından biriydi. Evet, Oxford'a gitmişti. Bunu rahatlıkla söyleyebilirdi fa-

---

12 Süfrajet hareketinden Emily Davidson, kadınların oy hakkı mücadelesine dikkat çekmek için kendini 1913'te Kral V. George'un atının önüne atmıştı. (ç. n.)

kat elbette bazılarının söyleyeceği anlamıyla değil. Yine de röportajlarda sevinçle, sakınma gereği duymaksızın, "Ah evet, Oxford'da bulundum...", Ben Oxford'dayken..." demeyi pek severdi.

Evet, Ekim 1924'te, Catchpole Yolu'ndaki Paxton's Kitapçısı'nda tezgâhtar olarak çalışmak üzere Oxford'a gitmişti. Ve o zamana dek kitapların temel ihtiyaçlarından biri ve yaşamdaki temel dayanağı olduğunun çoktan ayırdına varmıştı.

Bu, hizmetçilikten sonraki ilk işi ve yaşamında kendisi için attığı ilk büyük adımdı. Hizmetçilikten tezgâhtar kızlığa geçişin çok büyük bir adım olmadığını düşünebilirsiniz fakat o ilana başvurmak bir miktar girişkenlik ve cüret –hatta bir miktar yazarlık becerisi– gerektiriyordu. Ayrıca, Bay Niven'ın ona referans mektubu yazarak yardım etmesini gerektiriyordu. Belki de kızın kütüphanesini kendisinden bile fazla kullandığını söylemiştir.

Netice itibariyle, bir şekilde işe girmişti. Ve Bay Niven, bunun onun için ne büyük bir adım olduğunu ve bu adımı atmaya ne denli kararlı olduğunu anlamış olacak ki giderken, Oxford'da kendine bir düzen kursun diye ona on pound (on pound!) vermişti. Hem zaten, Bay Niven'ın ara sıra bahşettiği yarım kron ve iki şilinlerin yanı sıra (üzerinde hak iddia edecek bir ailesi olmadığından) hizmetçi haftalığından kenara ayırıp biriktirdikleri de vardı.

Bay Niven ekonomiyi öğrenmişti öğrenmesine fakat cömertliğinden artakalanlar hâlâ bakiydi.

O zamana kadar Milly gitmiş ve Winifred isimli yeni aşçı gelmişti; çok geçmeden yeni bir hizmetçi de gelecekti. Ve o, Jane Fairchild, Beechwood'da ya da Upleigh'de neler olup bittiğini asla öğrenemeyecekti. Bir daha asla oraya dönmeyecekti. Bu, onun için adeta bir batıl inanç gibiydi. Bazı şeyler, bazı yerler vardı ki asıl gerçekliklerine zihinde kavuşurdu. Bir arabası olduğunda bile –özellikle de bir ara-

bası olduğunda– önünden geçmek için, bir an için durup merakla bakmak için bile asla oraya dönmeyecekti.

Bay Paxton'ın yanında çalışmak üzere Oxford'a gitti. Hepi topu bir kitapçıda tezgâhtardı fakat cevval bir tezgâhtardı; kitaplara giderek daha aşina oluyordu ve –belki de en önemlisi– kasaba ahalisinden üniversitenin kaymak tabakasına, hatta profesörlere kadar çeşitlilik gösteren müşterilerle arası çok iyiydi. Bay Paxton, çok geçmeden değerli bir eleman kazandığını anlamıştı. Ayrıca, çok geçmeden kitaplara dair giderek artan aşinalığının, müşterilere dair giderek artan bir aşinalığa eşlik ettiği de anlaşıldı.

Aslına bakılırsa, müşterilerle ahbaplık etmeye, onlarla dışarıda buluşmaya, hatta içlerinden bazılarıyla yatmaya başlamıştı ve umduğunun, hatta hayal meyal öngördüğünün bu olduğunu söylemek yanlış olmazdı. Eğer Oxford'a diğer türlü gidemiyorsa o da gidenlerle yakınlık kurardı. Öyle ki gerçek anlamda *orada* bulunan çoğundan –bunlar ne zavallı inek öğrencilerdi– çok daha başarılı bir biçimde girebilmişti o "çevrelere". Hatta kendini, gayet ikna edici bir biçimde, nadir bulunan ve ürkütücü bir yaratık olan bir kadın üniversite öğrencisi olarak tanıttığı bile olurdu.

"Ne okuyorsun?"

"Okumak mı? Ah hayır, basit bir tezgâhtar kızım ben."

Gözlerinin sevinçle parıldayışı dikkate şayandı.

Ve sonrasında şöyle deme cüretinde bulanabilirdi, "Tezgâhtar kızım ama ... yazıyorum da aynı zamanda."

Bir gün, tüm bunları dikkatle gözlemleyen ve sadık bir aile babası olan Bay Paxton, arkadaki küçük ofiste, "Yeni bir daktilo alacağım, Jane. Bunun o eski halleri yok artık," demişti. Kendinden bahsedermiş gibi, tuhaf, kaderine razı bir bakış vardı gözlerinde. Eski daktilo pekâlâ iş görür vaziyetteydi.

"Bunu ister miydin?"

İşte o an gerçekten bir yazar olduğunu söyleyebilirsiniz. Üçüncü kez. Tıpkı doğumunda olduğu gibi. Tıpkı, hizmetçiyken, güzel bir mart günü olduğu gibi.

Oxford günleri! Oxford günleri! Ah, ne günlerdi onlar. Pekâlâ görmüştü Oxford'u. Bu da bir eğitimdi. Ve doğruyu söylemek gerekirse, bazen, bazı yönlerden eğitimci de sayılırdı. Oraların en parlak beyinlerine dahi eğitim vermişti. Oxford'dan kaç tanesine? Ah, hatırlayamıyordu şimdi. Ve elbette, kocası Donald Campion'la da Oxford'da tanışmıştı. Fakat o, apayrı bir hikâyeydi. Yaşamın kendisi için bile böyle diyebilmek ne komikti: O, apayrı bir hikâye.

"Dünyanın en pürüzsüz giden evliliği değildi, öyle değil mi? Siz ve Donald Campion?"

"Neden öyle söylediniz?"

"Yani, iki farklı zihin. İki farklı kariyer. O, genç, parlak filozoftu, öyle değil mi?"

"Aynı zamanda bedensel de bir şeydi," demedi. Gerçi, seksen yaşında, böyle bir şeyi söylese mazur görülebilirdi. Aslına bakılırsa –Donald'ın bundan hiçbir zaman haberi olmamıştı– Donald ona Paul Sheringham'ı hatırlatıyordu. Ve bunu kesinlikle bir röportajda ifşa etmeyecekti.

"Dünyasında hem bana hem de kitaplarına yer olamayacağını mı söylemeye çalışıyorsunuz?" Fakat bunu da söylemedi. Gerektiğinde lafı gediğine koymayı bildiği gibi, bazen de ser verir sır vermezdi. Seksenine basmışken, ahı gitmiş vahı kalmış bir bulaşık bezi misali bir yüze sahip olmak ne harika bir maskeydi.

"Ve trajik bir biçimde kısa ömürlü." Röportajı yapan kişi pot kırmaya devam ediyordu.

"Donald mı, yoksa evlilik mi?" Fakat bunu da söylemedi.

"Evet, çok trajikti," dedi buz gibi, insafsız bir sesle. Sekseninde, bir kâhin misali, "Hepimiz bir nevi yakıtız. Dünya-

ya geliyor ve yanıyoruz; bazılarımız diğerlerinden daha hızlı yanıyor. Yanmanın farklı türleri vardır. Fakat hiç yanmamak, hiç alev almamak ne hüzünlü bir yaşam olurdu, öyle değil mi?" de diyebilirdi fakat demedi.

Fakat bunu ya da buna benzer bir şeyi, bir kitapta zaten söylemişti. Aslında, Donald'ın ölümü karşısında tuttuğu yas, yaşamının ikinci yası, yaşamın sonu gibi gelmişti ona. Ölüsünün yakıldığı odun yığınına atabilirdi kendini. Bunun yerine, daha iyi ve ünlü bir yazar oldu.

Zihin Gözünde. Kitap, 1945 senesinin güzünde Donald bir beyin tümörü yüzünden ondan alınana kadar yayınlanmamış, bitmemişti; hatta pek çok açıdan, kitaba daha başlanmamıştı bile. Donald'ın bu konudaki soğuk esprisi, beyninin haddinden fazla büyük olduğuydu. Bir diğer soğuk esprisi, artık herhangi bir gizlilik yasasını ihlal etme şansının olmadığıydı. Bir şifre kırıcı olarak savaşı sağ salim atlatabilmişti ama henüz en iyi eserini vermemişti. Tüm bunlar, bir kurgu eserden ibaret kalabilir, diye düşünüyordu kadın; bu da onun soğuk esprisiydi.

"Donald'la benzer bir kararsızlık içindeydik. Kelimeler ve şeyler."

Tamamı Zihinde'yi evirip çevirmiş ve onunla oynamıştı. Tıpkı *Gizlilik Yasası*'yla oynadığı gibi. Fakat bu isimde bir roman yayınladığınızı hayal edin. *Zihin Gözünde*... *Tamamı Zihinde*... İki türlüsü de kulağa soyut, hatta ussal geliyor. Eh! On iki sene boyunca bir filozofun karısı olmak.

Aslında bu, onun en fiziksel, en tensel, büsbütün cinsellikle ilgili tek kitabıydı. Nihayet tüm bu şeylerle ilgili yazmanın bir yolunu bulmuştu. Ve bu onun ilk büyük başarısıydı. Kırk sekiz yaşındaydı; bir yazar için o kadar da yaşlı sayılmazdı (hafifletici sebepleri vardı) fakat kendine has sebeplerden ötürü uzak durduğu annelik için fazla yaşlıydı. Anneliğe dair olumlu rol modellere sahip olmadığını söyleyebilirsiniz. Milly hariç. Donald'la beraber o gri-mavi

bakışı ve tak tak çalınan kapıyı andıran o gülüşü de gittiğinden, keşke anneliğe razı gelseydim, diye geçiriyordu bazen içinden.

Kırk sekiz yaşında ve ünlü. *Zihin Gözünde.* Kitap, bazı insanları şok edip infial yaratmıştı. Yıllardan henüz 1950'ydi. Kitap yirmi sene içerisinde epey zararsız görünecekti. İşi daha da içinden çıkılmaz hale getiren, "kadın romancı" olmasıydı. Kadın romancı mı? Bu ifadeyi de nereden çıkarmışlardı? Hem onun nereden çıkıp geldiğini zannediyorlardı acaba?

Kırk sekizinde ve ünlü ve dul ve çocuksuz ve daha şu yetim hayatının yarısına bile gelmemiş.

"Sana feci haberlerim var."

Bay Niven konuşurken, kelimeler, hercai yeteneklerinden birini sergileyerek şeylerden kaçmaya başladılar. Bay Niven'ın doğru kelimeleri bulmak için verdiği mücadele öyle açıktı ve genç kadın yakınlarda öyle bir deneyim yaşamıştı ki adamın "seksi haberler" dediğini sandı. Sana seksi haberlerim var. Böylesi bir hatayı Milly bile yapmazdı.

Bay Niven, birkaç kelime daha söyledikten sonra, "Rengin çok soldu, Jane," demişti; genç kadın, kısacık bir an için, bunun insanların yalnızca kitaplarda başlarına gelen bir şey olduğunu düşündü. İnsanların sadece kitaplarda "renkleri solar", "canları burnunda olur", kanları "donar" ya da gözleri "çakmak çakmak" olurdu. Okuduğu kitaplarda böyle olurdu.

"Sana böyle bir şeyi söylemek durumunda kaldığım için çok üzgünüm, Jane. Annelerin Kutsal Pazarı'nda."

Sanki, adamın o saatte –göründüğü kadarıyla, tek başına– Beechwood'a dönmüş olması, ona bu haberi vermek içindi. Bir annesinin olmadığı gibi beklenmedik bir haberle çıkagelmişti.

"Bir kaza oldu, Jane. Ölümcül bir kaza. Paul Sheringham'ın da dahil olduğu bir kaza. Upleigh'deki Bay Paul."

"Upleigh'de mi?" diye soracak kadar kafasını toparlayabilmişti ya da bu, yalnızca bir mırıldanma refleksinden ibaretti.

"Hayır, Jane, Upleigh'de değil. Bir trafik kazası. Bir araba kazası."

"Rengin çok soldu, Jane," dediği an, o andı işte. Hatta, biraz çekinerek de olsa, kollarını cesurca uzatarak ona doğru bir adım atıyordu sanki çünkü bayılabileceğini düşünmüştü.

Bay Niven'ın da zihnine o sahneye ve sonrasında olanlara dair kendi versiyonunu kaydettiğini hiç bilemeyecekti. Bay Niven her şeyi olduğu gibi "yazabilirdi". Adamın ne kadarını *bildiğini* asla bilemeyecekti fakat aniden telaşa kapılıp kuşkulanmıştı.

Yetmişinde, sekseninde bile diğer insanların –yazar olmayan insanların– bu tür şeyleri ne ölçüde yapıp yapmadığını asla bilemeyecekti. Bu, tam bir muammaydı.

Paul Sheringham yapmamıştı. Bundan emin olduğunu rahatlıkla söyleyebilirdi. İşte bu da onun harikulade güzelliğiydi ya da harikulade güzelliği olmuştu.

Genç adam (Jane'in bildiği üzere) arabasına binip gitmişti ve şayet birtakım sihirbazlıklar ya da fizik yasalarının askıya alınması mevzubahis olmamışsa geç kalmış olmalıydı. Müstakbel karısıyla buluşacak olmasına rağmen, acele etmek namına hiçbir gayret göstermediğini de –bilakis, tam aksinin söz konusu olduğunu– biliyordu (fakat bunu kimseye söylemeyecekti). Buna rağmen, iki dirhem bir çekirdek hazırlanabilmek için her türlü gayreti göstermişti. Çarpışmadan sonra araba alev aldığı ve bedeni de tanınmaz hale gelmekle kalmayıp yandığı için bu da ancak Jane'in bilebileceği bir şeydi. Fakat giyim kuşam şekline ve kimliğine

dair ipuçları verecek birtakım eşyaların kurtarıldığını öğrenecekti. Üzerine baş harfleri kazınmış bir sigara kutusu, bir mühür yüzüğü. Arabanın kendisi de Paul Sheringham'ın (çoğu zaman epey büyük bir coşkuyla) kullandığı araba olduğu anlaşılmayacak kadar hasar görmüş değildi.

Fakat ne olursa olsun bir hayli geç kalmış olmalıydı. Öyle ki Emma Hobday'in hafif başlayan fakat giderek derinleşen şaşkınlık, öfke ve gücenme gibi hisleri, en sonunda dehşet veren bir varsayıma ulaşmış olabilirdi. Aman Tanrım; basbayağı ekilmişti. Müstakbel kocası kaçıp gitmiş, onu burada bu şekilde tek başına bırakmak için o günü –o muhteşem günü– seçmişti. Hukuk çalışmak tabii ya! Evin tamamen terk edilmiş olmasını onu terk etmek için fırsat bilmişti! Arabasını ufukta görünen şu maviliklere sürmek için. Nişanlısıyla –iki hafta içinde– evlenmeyi göze alamadığı için. Ya da önünde zebella gibi dikilen diğer sorumluluklarını. Ve bu, böyle bir şeyi ilan etmek için ne canice bir yöntemdi.

Kısacası, pek görkemli bir biçimde yüzüstü bırakılmıştı. Ve zıvanadan çıkmış hayal gücünün benliğini ele geçirme ve isteriye kapılma ihtimalinin pekâlâ mümkün olduğunu bilse de –Paul Sheringham'ı tanıyan– bir yanı şöyle düşünüyordu: Bu, tam da ona yaraşır bir davranış.

Ve böylelikle...

Fakat belki de bir tek Beechwood'un hizmetçisi Jane Fairchild "yazacaktı" bu sahneyi. Emma Hobday, bir kitap karakteri değildi, öyle değil mi? Onu kendisi uydurmamıştı. Böyle bir şeyi Emma Hobday'in nasıl yazacağını asla bilemeyecekti.

Ve böylelikle... Ve böylelikle, Bayan Hobday zarif saatine bakarak orada öylece oturamazdı, öyle değil mi? Başkaları ona bakarken böyle bir şeyi yapabilir miydi? Midesi nahoş biçimde guruldarken. Otelin telefonunu kullanmak için izin istemişti. Tüm bunlar son derece akla hayale gel-

mez ve utanç vericiydi. Fakat önceden planlanmış geleceğini geçersiz kılarak ona ihanet eden bir dünyanın merkezindeydi artık. Önce Upleigh evini aradı. Cevap yoktu. Çalıp duran telefon bile şöyle der gibiydi: Bu ev boş, burada hiç kimse yok, hiç kimse duymuyor. Öyle olsun!

Ve sonra, dudaklarını kemirerek bir o yana bir bu yana gittikten, hatta dışarı çıkıp, derin nefesler alarak dört bir yana bakındıktan ve sahiden delice hareket ettiği düşüncesiyle boğuştuktan sonra, polisi aramıştı. Belki de polis, firar eden nişanlısının peşine düşer –peşine düşüp onu yakalar– ya da onu bu korkunç kepazelikten kurtaracak bir açıklama getirirdi.

Ve böylelikle, polisin o saate kadar elde ettiği bilgiler doğrultusunda, kadının sorusuna yanıt vermekten ve evet, en azından onu bu kepazelikten kurtarmaktan başka seçeneği olmayacaktı.

Ve böylelikle, bunu hızlı ve korkunç bir telefon zinciri takip etmişti. Bollingford'daki Swan Otel, o an, şoka girmiş olsa da hâlâ birtakım hayati bilgileri paylaşabilecek bir kadına hizmet veriyordu. Evet, Henley'deki George Oteli. Nehrin epey ilerisinde. Hepsi oraya gitmişti, hepsi orada olmalıydı.

Tabii eğer piknik yapmaya karar vermemişlerse. Ya da şimdi hâlâ, sırf akıllarına öyle esti diye, mutlulukla ve erişilemeyecek şekilde Thames'e açıldıkları kiralık bir teknede değillerse. Yaklaşan evliliği güneşli bir günde selamlamışlar gibi olacaktı fakat mutlu çift akıllılık edip yakayı sıyırmıştı. Keşke sessiz sedasız boyun eğselerdi.

Neyse ki herkes hâlâ George'daydı; hatta hâlâ öğlen yemeği masasında, kremalı tatlılarıyla oynamakla meşguldüler.

Ve böylelikle, herkesin günü tümden değişmişti.

Ve böylelikle, Bay Niven, henüz tam olarak açıklamadığı sebeplerden ötürü tek başına arabaya atlayıp buraya

dönmüştü. Gerçi, ona tüm bunlardan bahsetmiş olamazlardı: Genç kadın herhangi bir yerde hatta, Thames Nehri kıyısında Annelerin Kutsal Pazarı'nın tadını annesiz, kendi kendine çıkarıyor olabilirdi.

"Jane, oturmak ister misin?"

Oturabileceği yegâne yer Humber'ın içi olabilirdi. Tıpkı Ethel'le Iris gibi. Fakat bayılmayacaktı. Bisikletinin gidonlarını sımsıkı tutmaya devam ediyordu.

Eldeki tüm veriler, genç adamın –onu alıkoyan her neyse– geç kalma düzeyini asgariye indirmeye çalıştığını gösteriyordu. Her halükârda çok hızlı gidiyor olmalıydı. Daha kestirme, daha dar ve daha virajlı tali yola girmişti; böylelikle demiryolu raylarının ötesine geçmek için köprüyü kullanmış ve anayol üzerindeki hemzemin demiryolu geçidinden kaçınmıştı ki bu da belki de talihinin ona küskün olmasındandı.

Fakat demiryolunun öte yanına hiç geçmemişti.

Ara sıra sürat yaptığı bilinse de iç taraftaki yolları iyi bilen bir şoförddü. Yani, –Bollingford'a doğru gidiyorsanız– kestirme yolu ve demiryolu köprüsüne gelmeden yaklaşık bir kilometre önce, yolun sağa doğru yaptığı virajı mutlaka biliyordu. Aslında, mesahacıların ve mülk sahiplerinin bir zamanlar iddia ettiklerinin aksine, orası daha ziyade bir köşeydi. Hatta virajın en keskin yerinde, tehlike arz eden kocaman bir meşe ağacı vardı. Ve Paul Sheringham bodoslama oraya sürmüştü arabasını.

Güneşli, muhteşem bir gündü. Virajı ya da yaklaşan, hâlâ yapraksız meşe ağacını *görmemesi* söz konusu değildi. Zaten yolda tabelalar vardı. Ve bu virajı muhtemelen pek çok kez almıştı. Belki de frenleri tutmamıştı. Arabanın mevcut durumu, böyle bir şeyi asla belli etmeyecekti. Belki de –başka bir araç dahil olmadığından– başıboş bir çiftlik

hayvanı gibi, masum fakat ölümcül bir başka faktör söz konusuydu. Siz olsanız, daha küçük, daha önemsiz bir kaza yapmak yerine gidip de bir ağaca çarpar mıydınız?

Sonuçta, hatta yürütülen resmi soruşturmanın sonucunda varılan hükme göre, korkunç –"trajik"– bir kaza gerçekleşmişti. Ve bu sonuca, sadece aksi yönde bir tanık ya da kanıt olmamasından değil, herkesin –özellikle de yerel bürokrasiyle hatırı sayılır bağlantıları olan Sheringham'lar ve Hobday'lerin– ulaşmak istediği sonuç bu olduğundan varılmıştı. Kimse, Paul Sheringham'ın Emma Hobday'le evlenmesine iki hafta kala, hem de arabasıyla onunla buluşmaya giderken, ölümle sonuçlanacak biçimde bir ağaca kaza dışında herhangi bir sebepten ötürü çarptığına inanmak istemiyordu.

Baba Sheringham, kendisine sorulduğunda, hiç tereddüt etmeksizin, o gün özel bir gün olduğundan, oğlu evden çıkarken Upleigh'de hiç kimse olmadığını söyleyecekti. Aşçı da hizmetçi de annelerinin evlerindeydi, diye anlatacaktı. Ve belki de bu açıklama, Bayan Sheringham'ın göğsünü sıkıştıran bir başka spazma sebebiyet verecekti. Polis memuru da belki de yeteri kadar soru sorduğuna kanaat getirip defterini kaldıracaktı.

Fakat onun, Jane Fairchild'ın hiçbir soruya yanıt vermesi gerekmeyecekti. Neden gereksindi ki? Beechwood'da sıradan bir hizmetçiydi; Upleigh'de bile çalışmıyordu. Bisikletine binip, tesadüf bu ki kaza mahallinin yakınlarından bile geçmeyen (gerçi, Bay Niven, geçtiğini ve belki de yüzünün bu yüzden solduğunu düşünmüştü) bir yerlere gitmişti. Sonra da vaktinden bir hayli erken geri dönmüştü.

Ve genç kadın –ki bu hiç dillendirilmemiş bir gerçekti– evin içinde çırılçıplak gezinirken, evin çevresinde bir yerlerden gelen, uzaktaki bir "gümbürtü"yü asla duymamıştı. Fark edilir bir "gümbürtü" olmuş muydu? Ayrıca, pencere-

den baktığı noktadan, mavi gökyüzünde herhangi bir duman lekesi de görmemişti.

Ancak telefonun çaldığını duymuştu.

Aslında, Bay Niven, onu tutmamıştı. O zaman değil. Ve her ne kadar rengi solduysa da bayılmamıştı.

Bay Niven, "Çok üzgünüm, Jane. Sana böyle bir şeyi söylemek durumunda kaldığım için çok üzgünüm," demişti bir kez daha.

Renginin atmasına sebep olan o anda, neden bir başkasıymış gibi hissetmişti kendini? "Kendin olmamak" diye bir ifade vardı. Neden o an ona, Emma Hobday olabilirmiş gibi gelmişti? Ya da Bay Niven'ın kızı (gerçi, Bay Niven'ın kızı yoktu) ki o da Emma Hobday oluyordu. Ya da Bay Niven, Bay Hobday olabilirmiş gibi. Bu hikâyedeki tüm karakterler birbirine girmişti.

Bay Niven, içinde yer alma ihtimali olsa da yer almadığı karman çorman sahneleri neden ona aktarıp bunların gözünde canlanmasına sebep oluyordu? O yalnızca basit bir hizmetçiydi; hatta geçici bir süreliğine hizmetçi bile değildi. Neden o gün –ki artık Annelerin Kutsal Pazarı değildi– ve o günün korkunç çağrışımları, Bay Niven'la aralarındaki şeylerin olağan hiyerarşisini müphemleştirmişti?

Bay Niven pekâlâ karısıyla da konuşuyor olabilirdi.

"Jane, Jane, Clarissa'yı –Bayan Niven– diğerleriyle bıraktım. Henley'de. Orada daha faydalı olabilir. Emma da –Bayan Hobday– arabayla yanlarına gidecek tabii. Araba kullanabilecek durumdaysa şayet. Arabayla hep beraber onun yanına, Bollingford'a gitsinler mi gitmesinler mi meselesini tartışıyorlardı. Şu an Bollingford'da. Bunu söylemiş miydim? Ya da arabayla hep beraber Hobday'lere de gidebilirler. Herkesin nerede olması gerektiği meselesi var, Jane. Fakat ben burada olmam gerektiğini düşündüm, Jane. Ben burada olmam gerektiğini düşündüm, şey için..."

"Evet, Bay Niven?"

"Upleigh'e gitmek için."

"Upleigh?"

"Evet. Önce bir telefon açmak için buraya uğradım. Az önce yaptım o işi. Şimdi tam çıkıyordum. Clar'la –Bayan Niven– konuştum. Hâlâ Henley'deler. Fakat Bayan Hobday'le buluşmak için Hobday'lere gitmeye karar verdiler. Kararlaştırılan bu. Bence en iyi plan bu olur. Önceliğimiz Bayan Hobday olmalı. Bay ve Bayan Sheringham henüz Upleigh'e dönmeyi istemiyorlar. Daha değil. Sen bunu anlayabilirsin. Ben de daha sonra arabayla Hobday'lere gideceğim. Tüm bunları sana izah edebildiğim için memnunum yani üzgünüm demek istiyorum. Fakat Jane, sen erken gelmişsin?"

"Buraya dönüp biraz kitabımı okuyabilirim diye düşünmüştüm, efendim ki şu an bunun hiçbir önemi yok."

"Kitabını mı?"

"Evet."

"Öyleyse ben şey yapmayayım..."

"Önemli değil, Bay Niven. Kitabımın bir önemi yok."

"Senin de tahmin edeceğin gibi, birilerinin Upleigh'deki çalışanları haberdar etmesi lazım. Bay Sheringham bana, senin oradaki mevkidaşının isminin Ethel olduğunu söyledi. Aşçının adı da Iris'miş."

"Fakat..."

"Evet, biliyorum, ailelerinin yanına gittiler. Tıpkı Milly gibi. Fakat mümkün olan en kısa sürede durumdan haberdar edilmeleri lazım. Bay ve Bayan Sheringham bana dedi ki –Aman Tanrım– Paul ikisini bu sabah arabayla istasyona bırakmış fakat ayrı ayrı döneceklermiş. Muhtemelen önce şu Ethel. Yani, Upleigh'e gidip onu karşılamam gerekiyor, anlıyorsun değil mi? Ona haber vermek için."

"İstasyona gitmeyecek misiniz, efendim?"

İkinci kez mi rengi solmuştu, ne?

"Orası, böyle bir şey için en uygun yer olmayabilir. Her neyse, nasıl halledebilirim, Jane?"

"Neyi nasıl halledebilirsiniz, efendim?"

"Birilerinin Upleigh'deki vaziyeti incelemesi gerekiyor diye düşünüyorum. Yani, Bay Paul'ün bıraktığı hâliyle evin vaziyetini kastediyorum."

"Fakat ..."

"Evet, elbette, evden öylece çıkmış olabilir. Aman Tanrım! Hukuk derslerini tekrar edecekti belli ki. Evet, evden öylece çıkmış olabilir. Ortada herhangi bir vaziyet falan yok. Fakat yine de birilerinin durumu kontrol etmesi gerektiğini hissediyorum. Sheringham'ları hazırlamak için. Yani, onları temin etmek için. Henüz eve dönmeye hazır değiller. Bayan Hobday'in yanında olmaları gerektiğini düşünüyorlar. Fakat görüyorsun ya, Jane, görüyorsun ya. Durumlarını... Sana az önce bahsettiğim şeyi yapmayı teklif ettim. Upleigh'deki vaziyetten emin olmak için. Dediler ki Bay Paul çıkarken ev boş olmalıymış, anahtarı da bir taşın –taştan bir ananasın– altına bırakacakmış; öyle dediler. Bayan Sheringham, taştan bir ananas olduğunu söyledi. Ön taraftaki verandanın orada. Bu yüzden ..."

"Bu yüzden?"

"Arabayla Upleigh'e gitmem gerekiyor. Şu Ethel'i beklemek için. Ve şeyden emin olmak için..."

Bay Niven, gönüllü olduğu iş için pek de hazır gibi görünmüyordu. Öksürerek rahatsız boğazını temizledi.

"Jane, sana bir şey sorabilir miyim?"

"Neyi soracaksınız, Bay Niven?"

Bisikletin gidonlarını hâlâ sıkı sıkı tutuyordu. Hatta, bisikletinin yanı başında neredeyse kımıldamadan durduğu halde, fren kollarını sıktığını fark etti.

"Bana eşlik edip edemeyeceğini."

"Sizinle mi geleyim, efendim?"

"Elbette, bugünün hâlâ *senin* günün olduğunu biliyorum. İstersen, Jane; eğer kitabını okumak istersen..."

"*Sizin* kitabınız, Bay Niven." Adamın lafını neden düzelttiğine dair en ufak bir fikri yoktu.

"Elbette."

Bir gülümsemenin başlangıcıymış da başka bir şeye evrilmiş gibi, anlık bir burulma gelip geçti yüzünden.

Hıçkırıklara mı boğulacaktı yoksa? Ölen kendi oğlu değildi ki. O sadece kafası allak bullak olmuş bir komşuydu, hepsi bu.

"Evet, efendim. Sizinle geleceğim."

"Çok makbule geçer, Jane. Çok incesin. Upleigh evinin içine hiç girmemişsindir diye tahmin ediyorum..."

"Önce içeri girip bir bardak su içmemin sakıncası var mı, Bay Niven?"

"Evet, elbette. Kusuruma bakma. Bu olanlar öyle büyük şok oldu ki. Sen de bütün gün bisiklet sürdün! Tabii tabii, senin de bir soluklanıp kendine gelmen lazım. Kusuruma bakma. Sen hazır olduğunda, ben burada, arabanın yanında olacağım, Jane."

Ve belki de her şeyi değiştiren o beş dakikaydı. Ve olacak şey miydi: Bay Niven'ın *onu* beklemesi. Arabanın yanında durup o geldiğinde kenarları deri kaplı kapıyı onun için açması. Bir kez daha Ethel'le Iris'i geçirdi aklından.

Evin içinde –bir başka boş evin içinde– yüzünü soğuk suyla yıkamadan önce, bir an için yüzü gözyaşlarına boğuldu. Hatta içinden kopan bir çığlığı boğmuş bile olabilir.

Arabayı Upleigh'e sürdüler. Hiç de uzun bir yol değildi. Bay Niven, gitmek istemediği bir randevuya gidermiş gibi, arabayı gayet yavaş ve dikkatli bir biçimde kullanıyordu. Konuşmakta güçlük çekiyorlardı. Evet, kendisini Ethel gibi hissetti. Pekâlâ Ethel de olabilirdi.

Ve şansa bakın ki Ethel onlardan önce varmıştı. Halim selim ve vazifeşinas Ethel, özgürlük gününe hazırlıksız yakalanmış gibi, olur da Sheringham'lar erken döner de çay saatine yetişirler diye, vakitlice dönüp çay yapmaya karar vermişti. Annesiyle geçirdiği "günü", sadece birkaç saatini almıştı ve belki de Ethel, kendine özgü sebeplerden ötürü, ziyaretini daha fazla uzatmamayı tercih etmişti. Belki de 15:42 trenine binip sonrasında da yürümüştü. Yaklaşık bir buçuk kilometre kadar bir mesafeydi. Tarlaların arasından kestirme yollar vardı. Güneş, daha da koyu bir altın rengine bürünmüş olmalıydı. Çuhaçiçekleri onu gözlüyor, tavşanlar hopluyordu. Ayağına çevik Ethel'in yirmi dakikasını almıştı belki de. Ve belki de o yirmi dakika, gününün en güzel yirmi dakikasıydı.

Arabayı Upleigh'e çıkan yolda sürerlerken, limonların arasından ikaz levhasını görmüştü genç kadın: Üst kattaki pencere. Sadece onu ikaz eden bir levha. Pencere kapalıydı. Birisi kapatmıştı. Ethel'den başka kim olabilirdi ki? Ethel, yatak odasına girmiş ve pencereyi kapatmıştı.

Ve böylelikle, arabayla garaj yolunu çıkarlarken, –Bay Niven'ın duyacağı şekilde– iç geçirmişti genç kadın. Ve belki de Bay Niven, üzüntüden kaynaklanan genel bir iç geçirme olduğunu düşünmüştü zira ikisi de şüphesiz –farklı şekillerde– Paul Sheringham'ın birkaç saat önce bu yoldan aksi istikamette gittiğini düşünüyorlardı. Son defa. Bu yüzden de Bay Niven, "Evet, çok korkunç bir şey, Jane," demişti gayet fuzuli bir biçimde.

Evet, bu üzüntüden kaynaklanan bir iç geçirişti fakat içinde küçük de olsa rahatlamadan kaynaklanan bir iç geçirişi de barındırıyordu. Ve bunun dışında, kendini ele vermemişti genç kadın.

Güneş artık evin ön cephesinden ve çakıl taşlarının üzerinden çekilmişti. Arabadan indiklerinde, öğlen sıcaklığının yerini artık hissedilir bir serinlik almıştı. Bay Niven, "o ana-

nas şeyini" aramaya başlamış, genç kadınsa taşı işaret etmemek ya da herhangi bir şey söylememek için kendini zor tutuyorken, Ethel birden –misafirlerin olduğunu fark edip doğal olarak– kapıyı açtı. İçeriden araba sesini duyup Bay ve Bayan Sheringham'ın döndüğünü bile düşünmüş olabilirdi. Fakat işte aniden verandada bulmuştu kendini, gösterişli Upleigh binasından sorumlu olmanın –ona nezaret etmenin– verdiği şaşkınlıkla.

Ethel'in kapıyı açışını izleyen genç kadın, doğal olarak kapıyı en son açılırken gördüğü zamanı hatırladı.

"Bay Niven...?" Bay Niven'ın Beechwood'daki hizmetçi kızla –kızın adı neydi ki?– birlikte orada oluşunun barındırdığı muammayı çözememenin verdiği şaşkınlıkla karışık bir soğukkanlılık vardı Ethel'in üzerinde.

Bugün tüm hizmetçilere araba gezintisi mi teklif edilmişti ne?

Ve Bay Niven, "Sen Ethel'sin, değil mi?" diye sordu. Ki bu da ayrı bir muammaydı.

Böylelikle, Ethel'i beklemenin gereği kalmamıştı. Daha sonraları, bunun nasıl bir şey olabileceğini tahayyül etmeye çabalamıştı. Ve tüm o Ethel'i bilgilendirme prosedürü, ön verandada gerçekleşmişti. Ethel'e efendisi olmayan Bay Niven tarafından içeri girip oturması söylenemezdi; yine de adamın hal ve tavrından, gerçekten korkunç bir şeyin dillendirileceği aşikârdı. Peki, o Beechwood kızı da içeri gelip oturacak mıydı?

Aslına bakılırsa, Ethel birdenbire değişti. Ya da içindeki gerçek Ethellik tezahür etti belki de. Kafasındaki tüm o Ethel tahayyülü (ve hatta Paul Sheringham tahayyülü) daha en başından hatalı mıydı, hiç bilemeyecekti.

Bay Niven yine kelimelerle cebelleşirken, Ethel delici bakışlarını birdenbire üzerine çevirdi; sanki Ethel Bligh her şeyi biliyordu. Gerçi, aynı o değişmez ifadeyle "Biz kadın

hizmetçiler birlik olmalıyız, öyle değil mi ve bu dünyadaki yerimizi bilmeliyiz," diyor da olabilirdi.

Kadının bakışı hayretler içinde "Burada ne işin var *senin*? Efendine eşlik ederek ne yapmaya çalışıyorsun?" demenin ötesine geçmişti.

Ethel'in arkasında kalan girişten, holün gölgelerini, masayı ve beyaz orkide demetleriyle dolu çanağı seçebiliyordu. Hâlâ orada olmaları bir hayli inanılmazdı.

"Üzücü haberlerim var, Ethel," diye konuya girdi Bay Niven. "Sana Ethel diyebilir miyim?"

"Evet, efendim."

Ve böylelikle Ethel bilgilendirilmişti. Orada, ön verandada, yılmaz bir nefer gibi dikiliyordu; sanki halihazırda çokça zarar görmüş bu eve, daha fazla saldırı olmasını engellemeye hazırdı. Aşağıda, çakıl taşlarının üzerinde durmaya devam eden Bay Niven, kadının aniden beliren otoritesi karşısında sinmiş gibiydi.

"İşte, ben de erken gelmiştim, Bay Niven, belki bir faydam dokunur diye. İçten içe, hissettim herhalde bir şeylerin yolunda gitmediğini. Bana ihtiyaç olacağını. Bay ve Bayan Sheringham çılgına dönmüş, yine o ruh haline girmiş olmalılar." Ethel, o "yine"yi kasten söylemişti. "Döndüklerinde burada olacağım. Aşçı döndüğünde onu haberdar edeceğim. Gelen telefonlara bakarım ya da gerekiyorsa telefon açarım."

"Ethel..."

Ethel, nadiren ihlal ettiği sana-bir-şey-söylenmeden-konuşma kuralını ihlal etmeye devam etti.

"Zaten ortalığı toparladım. Bay Paul'ün odasını toparladım..."

"İşte mesele tam olarak bu, Ethel."

"Mesele mi, Bay Niven?

"Sana bir şey sormam gerekiyor... Buraya bir şeyden emin olmak için geldim..." Bay Niven bocalıyordu. "Bay Paul'ün odasında herhangi bir şey buldun mu?"

"Bir şey? Ne demek istediğinizi anlamadım, Bay Niven."

"Not... Not gibi bir şey, Ethel. Yazılı herhangi bir şey."

"Hayır, efendim. Yazılı herhangi bir şey bulmadım. Zaten bulsaydım da okuyamazdım, efendim." Ethel, az sonra söyleyeceği sözler, "Başka bir şey var mıydı, efendim?" ya da hatta "Bunun sizinle ne ilgisi var, efendim?" kabilinden buz gibi bir şey olacakmış gibi bakıyordu.

"O zaman... Tamam, Ethel. O zaman ... tamam."

"*Siz* iyi misiniz, efendim? Bir fincan çay ya da başka bir şey içmek ister miydiniz?"

"Hayır, teşekkürler, Ethel. Asıl *sen* iyi misin? Burada kalıp sana eşlik etmemizi ister misin? Ya da Jane'in eşlik etmesini?"

Bu, Beechwood hizmetçisinin hazırlıklı olmadığı bir ihtimaldi; teslim olmuş bir halde Ethel'in inisiyatifi ele almasını bekledi.

"Hayır, efendim. İdare ederim, teşekkürler."

Fakat bunu, Bay Niven'a bakarak değil de gözlerini ayırmaksızın doğruca "mevkidaşına" bakarak söylemişti.

Ve bakışı, anne babaların en sert ama en bağışlayıcı bakışlarını andırıyordu.

Böylelikle, pek çok şeyi bilemeyecekti genç kadın. Fakat şunu kesin bir biçimde biliyordu ki Sheringham'lar dönene kadar, Ethel Bay Paul'ün odasını çoktan iyice "derleyip toplamış" olacaktı. Çıkarılıp bir kenara atılmış pantolonlar, yatak örtüleri. Çarşaflar değiştirilip (gerçi, kimse –diye geçirmiş olmalıydı aklından Ethel sonrasında– o çarşaflarda yatmayacak) kirli çarşaflar, pazartesinin çamaşır kazanına atılmak üzere kirli sepetine tıkıştırılacaktı. Mutfak masası –aşçı Iris'e küçük bir hoşluk olsun diye– toplanıp temizlenecekti. Ve her şey olması gereken hale getirilecekti yeniden. Artık her şey farklı olsa bile.

Ve günün birinde Ethel, *–Doğrusunu Söylemek Gerekirse* adlı kitapta– küçük bir karakter (aslında o kadar da küçük değil) olarak belirecekti. Kurgu aracılığıyla biçim değiştirip (bunu bilen yalnızca kitabın yazarı olsa da) onurlandırılacaktı. İsmi Ethel ya da Ethel'e benzer bir şey olmayacaktı, (Edith olacaktı) hatta hizmetçi bile olmayacaktı; görünüşte her şeyin dışında olup buna rağmen her şeyi bilen o karakterlerden biri olacaktı. Çoğu zaman gerçek "kişiliği" hiç şüphe uyandırmayan ve anlaşılamayan o karakterlerden biri olacaktı. Fakat yazarın o zamana değin öğrenip kurguda karakter yaratımına uyguladığı genel bir gerçeklik vardı ve bu, aynı zamanda hayata ve insanlara dair bir gerçeklikti.

Fakat Ethel'in ne kadarını bildiğini hiçbir zaman bilemeyecekti. Ve Sheringham'lar (ve aşçı Iris) dönmeden ve hatta polis rutin birtakım sorular sormak için kapıda belirmeden önceki zaman aralığında, Ethel'in ne yaptığını, ne düşündüğünü, ne tasavvur ettiğini ya da ne hissettiğini hiçbir zaman bilemeyecekti.

Annesine teşekkür notu yazmıştır demek pek muhtemel değildi.

Arabayla geri döndüler. Güneş alçalıp turuncuya dönüyordu. Akşamüzeri giderek soluyordu. Ve hava serinliyordu. Henüz marttı. Ethel, diğer işlerin yanı sıra bir de ateş yakacaktı şüphesiz. Böyle durumlarda yapılması gereken şey, evin ateşlerini yanar halde tutmaktı. Genç kadın da kısa bir süre sonra aynını yapacaktı; tekrar Beechwood'da bir hizmetçiye dönüştüğünde.

Peki şimdi, bu şartlar altında neydi?

Bay Niven uzun bir sessizliğin ardından, "Özür dilerim, Jane, seni kitap okumaktan alıkoydum. Vaktini harcadığım için üzgünüm. Bu seferki kitap hangisi? Unuttum," dedi.

"Sorun değil, efendim. Önemi yok."

Ön koltukta, adamın yanında, kocası araba kullanırken Bayan Niven'ın oturduğu yerde oturuyordu. Ağlamamak, kendine hâkim olmak için çabalıyordu.

Keşke Bay Niven, "Bu akşam izinlisin. Uzun, sıcak bir banyo yapmalısın," deseydi. Fakat hizmetçiler hiçbir zaman uzun sıcak banyolar yapmaz ya da önceden planlanmamış akşam izinleri kullanmazlardı, hele ki o günü zaten izinli geçirmişlerse. Birazdan işlerinin başına geçmek zorunda kalacaktı. En azından Ethel kadar güçlü olmalıydı.

Demlenip koyulaşan akşam, kayısı rengi ışık, tül misali incecik, yeşil-altın sarısı dünya, gerçek olamayacak kadar güzeldi.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Beşi birden, Jane..." dedi Bay Niven.

Neyi kastettiğini biliyordu genç kadın. Tam olarak neyi kastettiğini gayet iyi biliyordu. Fakat "Evet, efendim," demekle yetindi; kelimeleri, hizmetçilerin o genel, her şeyi onaylar edasıyla telaffuz ederek.

Sonra, Beechwood'un önündeki dönemece saptıklarında, adam birden motoru durdurup ona yaslanmış ve bir çocuk gibi –hüngür hüngür– ağlamış, hatta kafasını, yüzünü göğüslerine gömmüştü; öyle ki bir kitabın açık sayfalarını göğsüne bastırışını anımsamıştı Jane; daha bu akşamüstü mü olmuştu bu? "Çok üzgünüm, Jane. Çok üzgünüm," demişti, yüzünü olduğu yerde tutmaya devam ederek. Ve Jane, adamın kafasını istemsizce, beşikte yatırır gibi kollarına alarak "Tamam, Bay Niven. Tamam, geçti," demişti.

Bahçedeki bankta okumuş olabileceği ya da Bay Niven sorarsa söyleyebileceği kitabın ismi *Gençlik*'ti. "Gençlik" gibi tuhaf bir kelimeyi öylece telaffuz edebilirdi.

Aslında ismi, *Gençlik: Bir Anlatı ve İki Diğer Hikâye*'ydi: Pek acemi, heyecan yaratmayan, karmakarışık bir kitap ismiydi. Joseph Conrad'ın Beechwood kütüphanesinde bu-

lunan tek kitabıydı ve *Gençlik* isimli anlatı, kitabın içindeki ilk şey olup okumaya başlamak için de doğru bir noktaydı, zira Conrad'ın erken dönem deneyimleriyle adına "Doğu" denen (daha sonraları, yazarın bu meseleyle ilgili birçok şey yazdığını öğrenecekti) o şeye –bir öngörü, bir vaat, bir gerçek, bir yanılsama– ilk kez rast gelişini konu ediyordu.

İşte o Annelerin Kutsal Pazarı'nda başladığı ve şayet gün farklı şekilde gelişmiş, o telefon çalmamış olsa, Berkshire'da güneşli bir köşede, hatta Beechwood bahçesinde rahatlıkla bitireceği hikâye buydu. Hatta belki, *Diğer Hikâyeler*'e bile başlayabilirdi. O hikâyelerden birinin ismi *Karanlığın Yüreği*'ydi ve olaylar (Annelerin Kutsal Pazarı'nda düşündüğünden) öyle farklı gelişmişti ki Joseph Conrad ile önemli bir ismi keşfettiğini bildiği halde, o hikâyeye dönmesi uzun zaman almıştı. O netameli isim yüzündendi belki de.

Joseph Conrad'ın okuduğu her şeyden farklı olduğunu bilmesine rağmen, onda henüz hazır olmadığı şeyler de olduğunu sezinleyebiliyordu. Bu biraz da *Hazine Adası* ve *Kaçırılan Çocuk*'u okuyup *Dr. Jekyll ile Bay Hyde*'ı okumak istememeye benziyordu.

"Anlatı" kelimesini pek seviyordu; kulağa ağırbaşlı ve güvenilir gelen bir kelimeydi fakat bir şeye hikâye denirken, başka birine neden anlatı denmesi gerektiğini anlayamıyordu. O günlerde en sevdiği kelime "masal"dı ki Conrad'ın da çoğu zaman bu kelimeyi tercih ettiğini öğrenmekten memnuniyet duymuştu. Bir şeyi "hikâye" yerine "masal" olarak adlandırmanın, daha cazip bir yanı vardı fakat bu, belki de o şeyin tamamen gerçeklere dayanmadığı, içinde daha fazla uydurma öğesi barındırdığı imasıyla ilintiliydi.

Ortada tüm bu kelimelere –masal, hikâye, hatta anlatı– ilişkin, arka planda gezinip duran bir gerçeklik meselesi vardı ve gerçeğin her birine ne denli dahil olduğunu söylemek zor olabiliyordu. Bir de "kurgu" –ki bir gün ilgileneceği şeyin ta kendisi olacaktı– kelimesi vardı ki ger-

çeği neredeyse tümden reddediyormuş gibiydi. Baştan sona kurgu! Yine de, bariz bir biçimde ve tam anlamıyla kurgu olan bir şey bile içinde bir miktar gerçek barındırabilirdi ki meselenin hülasası ve gizemi buydu. Üçünü de okuduktan sonra, *Dr Jekyll ile Bay Hyde*'ın içinde, *Hazine Adası*'ndan da *Kaçırılan Çocuk*'tan da daha fazla gerçeklik barındırdığını söyleyebileceğini hissetmişti. Gerçi, bazı insanlar, onun o gruptaki en tuhaf ve en korkunç kitap olduğunu söyleyebilirdi.

"Masal anlatmak", düpedüz yalan uydurmakla aynı şey gibi gelebilirdi insana. Tıpkı "uzun serüven hikâyeleri anlatmak" gibi. Aslında, Beechwood'daki kütüphanede ilk çekildiği o macera kitapları için en uygun kelime "serüven" olabilirdi ve bu kitapların içinde gerçeklik barındırıp barındırmadığını tartışmak anlamsız olurdu. Onlar serüvendi. Serüven kelimesi bile içinde erkeklere ve denize has tuzlu bir tat barındırıyordu. Ve okuduğu erkek çocuğu kitaplarının çoğunun içinde, bir şekilde denize açılmak –deniz yolculuğu, bilinmeyen bir kara parçası– vardı, maceranın özü ve her erkek çocuğunun yapmak istediği buymuş gibi. Ve Joseph Conrad da o erkek çocuklarından birinden ibaret gibiydi.

Ve "gençlik" kelimesini sevmişti. Aslında, daha ziyade, bu kelimenin ona meydan okuduğunu hissetmişti zira herhangi bir biçimde bir masala, hikâyeye ya da anlatıya –ya da maceraya– konacak bir isme benzemiyordu. Daha çok bir fikri andırıyordu. Yine de, Beechwood kütüphanesinde *Gençlik*'in sayfalarında ilk gezinmeye başladığında, kitap ona çoktan aşina olduğu tüm o deniz yolculukları ve serüvenimsi şeylerle dolu gibi gelmişti. Niven'ların o zamanlar delikanlı olan oğullarından biri de böyle düşünürdü herhalde; gerçi kitabı okumaya başladıysa bile pek fazla ilerlemediği aşikârdı. Kitap, dönen kitaplıktaki diğerlerinin aksine hâlâ yeni ve temiz görünüyordu. Hatta içinde, daha dün

yazılmışçasına yeni görünen, lacivert mürekkeple yazılmış bir el yazısı vardı: "J. Niven, Ekim 1915." Ve belki de o kitabı seçme nedenlerinden biri de buydu.

Çok geçmeden, Conrad'ın genel olarak "zorlu bir yazar" olarak addedilebileceğini hissedecekti. *Karanlığın Yüreği*... Bay Niven da böyle düşünmüştü belki de. "Zorlu yazar" ifadesi yazar değerlendirmede kullandıklarının arasına henüz dahil olmadığı gibi, bir gün kendisine atfedileceğini kesinlikle hayal edemeyeceği bir ifadeydi. Bu ifade kendisine atfedildiğinde, bunu iltifat addedecekti fakat elbette buna tersi bir anlam yükleyenler de olacaktı. "Ürkütücü" demenin bir başka biçimiydi bu. Ki, bu da onların kendi kör olasıca problemiydi.

"Conrad," diyecekti o tekrar tekrar sorulan, sinir bozucu sorulardan birine yanıt verirken, "Ah, Conrad... O özel kişi oydu işte." Tanıdığı birinden bahseder gibiydi. Aslında bir bakıma öyleydi de.

"Ah, Conrad, tüm o gemi yolculuğu şeylerini çok severdim."

"Fakat kendisi erkelere hitap eden bir yazar, sizce de öyle değil mi?"

"Bununla kastettiğiniz?"

Gençlik kelimesini sevmesinin bir diğer sebebi, –o zamanlar– ona sahip olmasıydı. O, "gençlik"in ta kendisiydi. Gerçi, "gençlik"in tıpkı "serüven" gibi, bir tür eril çağrışımı vardı. Bir erkek "gençlik"in ta kendisi olabilirdi de, bir kadın? Fakat 1924'te zaten her şeyin bir eril çağrışımı vardı.

Her halükârda, gençliğin nerede başlayıp nerede başka bir şeye dönüştüğü meselesi vardı; "gençlik" kelimesi, bu duruma uyum sağlamak ister gibi, lastiğimsi bir niteliğe sahipti sanki. Fakat, hâlâ yirmi iki yaşındaydı. Ve 1924'te, yüzyıl bile henüz "gençlik" çağındaydı... Fakat gerçek hiç de öyle değildi. Gençlik –büyük yığınlar halinde– tam da bu yüzyılın kaybettiği şeydi.

Ve evet, Conrad 1924'e kadar, gayet anlaşılır biçimde, demode olmuş, çoktan geçmişte kalmıştı. Sefere çıkan gemiler? Egzotik Doğu? Dünyanın başına neler geldiğini bilmiyor muydu ki?

Fakat o, sahiden de o özel kişiydi. 1924'ün Annelerin Kutsal Pazarı gecesinde, anlaşılır sebeplerden ötürü, gözüne zerre uyku girmeyip huzur bulamadığında, yine Conrad'ın *Gençlik*'ini almıştı eline. Başka ne yapabilirdi? Ağlasa mıydı? Ve yine mi ağlasaydı? Küçücük tahta yatağında. İnsanlar, kendilerinden kaçmak, yaşamlarındaki dertlerden uzaklaşmak için kitap okurlardı, öyle değil mi?

Ve bu bir macera hikâyesi değildi. Farklıydı, özel bir yanı vardı. Yaşamları boyunca farklı şeyler yapsalar da hepsi gençliğinde bir dönem denizde bulunmuş, yuvarlak bir masanın etrafında oturmuş serüvenlerini anlatan beş huysuz ihtiyarla ilgiliydi. Masada oturan adamları gözünde canlandırabiliyor, kırışmış yüzlerini görebiliyordu. Adamlardan birinin ismi Marlow'du ve hikâyesini anlatan oydu. Bu, kesinlikle bir macera hikâyesi değildi. Talihi daima kötü olan, asla bulanık vatan sularından öteye açılamayan, fakat hikâyenin sonunda –ki, bu da bir tür başlangıçtı– bir gün nihayet Doğu'ya varabilen eski, kederli bir gemiyle ilgiliydi.

Gençlik ve Diğer Hikâyeler'i okuduktan, hatta *Karanlığın Yüreği*'ni okumayı başardıktan sonra –ki, gerçekten zorlu bir kitaptı ve o güne kadar okuduğu hiçbir şeye benzemiyordu– daha fazla Conrad okuması gerektiğini hissetmiş ve Reading'de posta aracılığıyla kitap gönderen bir kitapçıya yazmıştı. Kenara koyduğu diğer yarım kronlara ilaveten, hâlâ Bay Niven'ın verdiği yarım kronu vardı. Köyde posta havalesi yapabilirdi. Ve bir kitapçıyla böylesine girişken bir yoldan ilişki kurmak, şöyle düşünmesini sağlamış bile olabilirdi: Bir kitapçı, bir kitapçı…

Gençlik'ten çok da farklı olmayan fakat ondan çok daha uzun –ve zorlu– olan, *Lord Jim* isimli bir kitap satın aldı. İçinde yine o Marlow vardı ve o Marlow'un aslında Conrad'ın tebdili kıyafet hali olduğunu düşünmek son derece cezbediciydi. Sonra, *Casus* isimli bir kitap satın aldı ki bu kitap, Doğu'da geçmediğinden ya da gemilerle ilgili olmadığından, onun yerine Londra'nın leş gibi sokaklarında geçtiğinden epey farklıydı ama yine de –doğru kelimeyi biliyor olsa, genç kadının "Conradvâri" olarak adlandırabileceği– bilinmez ve muhtemelen tehlikelerle dolu bir dünyaya giriş yapma hissini barındırıyordu.

O zamanlar, Conrad'ın da farklı dünyalar arasında adeta kayarcasına geçiş yapan bir tür gizli ajan olması gerektiğini düşünmüştü. Çok sonralarıysa tüm yazarların birer gizli ajan olduklarını düşünecek ve söyleyecekti. Fakat belki de gerçek şuydu, ki bunu hiçbir zaman söylemeyecekti: Aslında hepimiz gizli ajandık; tam da buyduk.

Her neyse, *Gizli Ajan*'ı okur okumaz, o dönem için her ne kadar aptalca olsa da yazar olma yönündeki gizli isteğinin temellerini atmıştı. Sonuçta, gizli kapaklı işlere alışkın olmadığı söylenemezdi.

Yazarın gerçek isminin Conrad olmadığını ve aslında Polonyalı olduğunu öğrenecekti. Yani, biraz kendisininkine benzeyen bir ismi vardı. Bu isim bir mahlastan ibaret değildi; aynı zamanda onun "İngiliz" ismiydi. Fakat Conrad'a dair asıl dikkate değer ve müthiş hayret verici olan şey, tüm o kitaplarını yazabilmek adına, yalnızca yazmayı değil *yepyeni bir dilde* yazmayı öğrenmek zorunda kalmasıydı. Bu, neredeyse inanılmaz bir şeydi. Bu, geçilmesi imkânsız –aşılması mümkün olmayan– bir engeli geçmek gibi bir şeydi ve Jane bunun belki de yazarın gençliğinde çıktığı tüm o deniz seyahatlerinden çok daha muhteşem, hatta Doğu'ya varmaktan çok daha heyecan verici olduğunu; tüm bunlardan

çok daha muhteşem bir şey, çok daha büyük bir başarı ve çok daha gerçek bir macera olduğunu hissediyordu.

Ve kendisinin de yazar olmak için yapmak zorunda kalacağı şey tam da buydu: Aşılması imkânsız bir engeli aşmak. Ve sonunda anlayacaktı ki kendisinin halihazırda bir dili *olduğu* halde, bir dil bulmak zorunda kalacaktı çünkü yine anlayacağı üzere, aslında yazmak denilen şey, bir dil bulmak, *o dili* bulmaktı. Fakat bu tür şeyleri de röportajlarda pek dillendirmeyecekti. Bunlar, acıtacak gerçeklerdi.

"Conrad, ah, evet; onda özel bir şey vardı." Eski bir sevgiliden bahseder gibiydi.

Ve aslına bakılırsa "Oxford'a gitmeden" önce, Beechwood'daki son aylarında, Polonya'da doğmuş ve denizlere yelken açmış Joseph Conrad'ın aslında hayatta ve çok da uzak olmayan İngiltere'nin kıvrımlarında bir yerlerde oluşu, büyük bir heyecan duymasına sebep oluyordu. Fakat bu heyecan, kendisi bunu duymak için hayatta olsa dahi, pek uzun ömürlü olmamıştı çünkü Ağustos 1924'te, yeniden düzeltip Bay Niven'ın kahvaltı masasına bırakmadan önce, gazetede Joseph Conrad'ın öldüğünü okumuş ve bu onun için ani bir kişisel şok olmuştu.

Ve aslına bakılırsa (ki bunu ne röportajlarda ne de başka birine asla söylemeyecekti) Joseph Conrad'a –Joseph Conrad'ın son yıllarına– ait gördüğü tüm o fotoğraflar, ona âşık olmasına sebep olmuştu. O vakar, o sakallar, gözlerde uzaklardaki ve aynı zamanda derinlerdeki bir şeyleri görüyormuşçasına beliren o ifade. Hatta bazen suskun, çıplak, yaşlanan Conrad'la yatmanın, sırf yanına uzanmanın, nasıl bir his olabileceğini hayal etmeye çalışırdı; havaya bakıp sigaralarından yükselen dumanların tavana varmadan birbirine geçişini izlerlerdi, sanki duman, ikisinin de kelimelere dökebileceğinden çok daha muhteşem bir gerçekliği içinde barındırırmış gibi.

Doğu'nun yüzüme çarpan o ilk iç çekişi. Onu asla unutamam.

Yazar olacaktı. Kitaplar yazacaktı. On dokuz roman yazacaktı. Hatta "modern bir yazar" olacaktı. Gerçi ne kadar "modern" kalabilirdiniz ki? Tıpkı "gençlik" kelimesi gibiydi o da. Ve zaten, aslında yazmak tümden bununla ilgili değil miydi: Modernite. Farklı dönemler ve değişimler görecek, onlarla ilgili yazacaktı. Doksanından fazla yaşayacak, neredeyse yüzüne yaklaşacaktı ve son yıllarında, bariz bir muzır damar geliştirdiğinde ve aynı şeyler temcit pilavı gibi ısıtılıp ısıtılıp yine önüne konduğunda –"Seksenindeki Jane Fairchild", "Doksanındaki Jane Fairchild"– geçmiş dönem yazarlarından sanki bir zamanlar arkadaşıymışçasına bahsedecekti.

Tüm o sahneler. Tüm o gerçek olanlar ve tüm o kitaplardakiler. Ve bir şekilde, tüm o arada kalanlar; çünkü onları ancak gerçek insanlarla ilişkilendirerek gözünüzde canlandırıp hayal edebilirdiniz. Tıpkı annesini gözünde canlandırmayı denemesi gibi. Ya da sadece bir zamanlar, uzun zaman önce, şayet birtakım şeyler farklı gelişmiş olsa, gerçek olabilecekleri gibi. Onunla gidebilirdi; şafağın serinliğinde, güneş ağaçsız tepelere ateşten koca kilimler serer, burun delikleri kımıldanıp buharlar çıkaran, toynaklarını yere vuran Fandango onlara yaklaşırken, parmaklıkların önünde bedenini onunkine bastırarak büyülü bir biçimde öylece dikilebilirdi. Bunu idrak edebilir ve sonsuza dek bilebilirdi. Dördüncü bacak? Dördüncü bacak onunkiydi.

Kitaplarında pek çok hikâye anlatacaktı. Hatta, daha sonraki pervasız yıllarında, gerçek mi yoksa uydurma mı olduğunu asla bilemeyeceğiniz bir üslupla, yaşamına dair hikâyeler anlatmaya başlayacaktı. Fakat asla anlatmayacağı bir hikâye vardı. Bazı şeyler konusunda tamamen sessiz kalacaktı; en az, ne denli sessiz olduğunu kanıtlayan (daha

sonradan Edith olacak) Ethel kadar. En az, tüm o hikâye anlatma dehasıyla, yanı başında sahte bir mükemmel erkek kılıfı halinde uzanan Joseph Conrad'ın bazı konularda olduğu kadar.

Hikâyeler anlatmak, masallar anlatmak. Yalan söyleme sanatıyla iştigal ettiğiniz iması söz konusuydu daima. Fakat ona göre bu, bir meselenin hızla kalbine, hülasasına, özüne ulaşma işiydi: gerçeği söyleme sanatıydı. Donald'ın da kendince işi buydu. Ondan kırk, elli sene önce koparılıp alınan zavallı Donald.

Bu kadar bulvar gazetesi röportajcılığı ve atıp tutma yeter. Peki, bu gerçeği söyleme meselesi tam olarak neydi? Her zaman açıklamanın bile açıklamasını isterlerdi! Kazandığı parayı hak eden herhangi bir yazar, onları dilediği gibi yönlendirebilir, onlarla dalga geçebilir ve onları üçkâğıda getirebilirdi. Bir küfür gibi aşikâr değil miydi bu? Yaşama, yaşam yapan şeye bağlı kalmakla, asla başaramasanız da yaşam hissini yakalamakla ilgili bir şeydi bu. Bir dil bulmakla ilgiliydi. Ve bir diğerinin sonucu olan tek şeye, yaşamdaki çok şeyin –ah sandığımızdan çok daha fazlasının– asla açıklanamayacağı gerçeğine sadık kalmakla ilgiliydi.